

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αεροδρόμιο στα Έκβάτανα	9
Η ἀλήθεια	24
Λεκέδες στην πρόσοψη	36
Σώματα καί χρώματα	44
Πάνω στό ξεδιπλωμένο ἀμάρτημα	53
Η ὁδός	64
Ο ἀναστεναγμός δέν εἶχε προβλεφθῆ	71
Μετάστασις	77
Εγκαίνια μιᾶς Ἐκθέσεως	86
Εργο σέ εἰκόνες τρεῖς	
Εἰκόνα πρώτη και προοίμιο	93
Εἰκόνα δεύτερη τυπική	99
Εἰκόνα τρίτη τοῦ μετάλλου	101

Ἄεροδρόμιο στά Ἐκβάτανα

Οἱ ὁδοστρωτῆρες προχωροῦν. Κι ἐμεῖς πηγαίνουμε μπροστά τους κι εὐθύνουμε τὸ δρόμο τους. Πρῶτα ἀνεβοκατεβάζουμε τὰ κοφτερά τσεκούρια καὶ κόβουμε τὰ ἐμπόδια, ἔπειτα, παίρουμε τὸ ἀπογυμνωμένο πιά χῶμα, τὸ ξεσκονίζουμε, τὸ καταβρέχουμε, τὸ ταχτοποιοῦμε. Ἔτσι αὐτοὶ πού ἔρχονται ὀπίσω μας, τὸ βρίσκουνε καθ' ὅλα ἔτοιμο, πέφτουν ἐλεύθερα ἐπάνω του μέ τὸ σκληρό τους βάρος, τὸ πιέζουν, τὸ συνθλίβουν, τὸ ἀκίνητοῦν.

Μιά χοντρή πέτσα σκεπάζει σιγά-σιγά τὴν ὄψη τῆς γῆς –τὴν ὄψη μας. Οἱ τάφοι δέν μποροῦν πιά ν' ἀναπνεύσουν. Πλάνταξαν. Οἱ ρίζες δέν μποροῦν νά κινηθοῦν. Γρύπωσαν. Ὁ ἰδρῶτας στάζει, οἱ μηχανές ἀγκομαχοῦν, οἱ σιδερένιες ρόδες τρίζουν μπροστά στά παραμορφωμένα μας χαμόγελα.

— Ὅμως τὸ χῶμα, κύριε, εἶπε ὁ μαῦρος ἐργάτης μου, εἶναι ἡ μήτρα τοῦ θεοῦ.

— Τίποτα, μαῦρε ἐργάτη μου, τοῦ εἶπα. Ἐσύ δέν μπορεῖς νά ξέρης. Τὸ χῶμα εἶναι πεδῖον προσγειώσεως τοῦ X-17. Λοιπὸν δούλευε γρήγορα. Ἡ αὔριον περιμένει.

Ἔεσκυψε τὸ βαθύ του βλέμμα, κι ἐξακολούθησε μαζί μέ τούς

ἄλλους, νά ψάχνη, γιά τά σπασμένα φύλλα, τά κλαριά, καί
ιδίως γιά τούς σπόρους, αὐτούς πού ξαφνικά γεμίζουνε τό
ὁδόστρωμά μας μέ ζιζάνια, νά τά πετάξει ὅλα πέρα μακριά,
ἔξω ἀπ' τό διάδρομο. Κάθε λίγο, ὁ ἐπόπτης γραμμῶν καί ὁ
ἐπόπτης ὑψομέτρων, φίλοι μου καί οἱ δύο μεταλλικοί, περ-
νοῦν καί μᾶς ἐλέγχουν.

— Τό X-17, τούς λέω.

— Τό X-17, μού ἀπαντοῦν. Καί κάνουν τό τσεκάρισμα κι
ἀπομακρύνονται. Τότε γυρίζω πάλι στούς ὁδοστρωτήρες μου
πού προχωροῦν, καί λέω τά σθεναρά μου λόγια, γυρίζω καί
στούς μαύρους πού ἀμφιβάλλουν, καί γίνομαι ἔξω φρένων.

Εἶχα φτάσει ἐδῶ κάτω τελευταῖα. Ἄφοῦ τελείωσα ἀκόμη ἓνα
δίκαιο πόλεμο. Ἄφοῦ ἄφησα τίς κἀννες μου στό Ἄβατον,
νά τίς δοξολογήσουνε, νά τίς ζητωκραυγάσουν, νά πάρουν
μέτρα κι ἐκμαγεῖα καί δίδαγμα, γιά τά ἀγάλματα καί τούς
ἀπογόνους.

Μέ ὑποδέχτηκαν ἐπίσημα, μέ τίς ἀρμόδιες στολές, τούς κα-
θαρογραμμένους λόγους. Ὅταν ὅμως τούς ἔπεισα πώς με-
ταξὺ μας καμιά παρεξήγηση δέν ὑπάρχει, ἄφησαν χάμω τίς
ἐφ' ὄπλου λόγους καί τά τύμπανα, κατέβασαν τά χέρια ἀπ' τά
πηλήκια καί τίς ἐκτάσεις τῆς χειραψίας, κι ἄρχισαν πάλι νά
χοροπηδοῦνε ἐπὶ τόπου ἀργά καί νά μουγγρίζουνε, καί νά
χτυποῦν μέ τίς γροθιές τά τριχωτά τους στήθη. Σέ μιά στιγμή
κάποιος πού ἀφηρέθηκε, ἄνοιξε τό χαρτί καί ἄρχισε
«Conatus sese conservandi...» ἐγὼ τόν ἐσταμάτησα, τοῦ

εἶπα ἀστεῖα πράγματα τώρα αὐτά θά λέμε, συνῆλθε ἀμέσως, ξύστηκε, καί ἄρχισε κι ἐκεῖνος νά μουγγρίζη. Ἐν τῷ μεταξύ, μοιράστηκαν καρύδες καί μπανάνες κι ἄλλοι τέτοιοι καρποὶ διάφοροι, καί ξεκινήσαμε γιὰ τὰ γραφεῖα.

Ἐξήτασαν τοὺς τίτλους τῶν σπουδῶν μου καί τὰ μπράτσα μου. Εἶπανε:

– Ἀρχηγός ὁδοστρωτήρων. Ἐναρξης ἐργασίας στίς τέσσερις κάθε πρωί.

Σηκώθηκε κατόπιν ἀπ' τὸ τραπέζι, ὁ κύριος μέ τὸ ποῦρο, μοῦ ἔπιασε τὸ χέρι, μοῦ τὸ ἔσφιξε, καί μ' ἔμπασε στό διπλανό ἐμπιστευτικὸ δωμάτιο. Ἐκεῖ, μοῦ μίλησε ὄρα πολλή, γιὰ τὴν τελευταία ἐργαστηριακὴ ἔρευνα πού ἔγινε καί ἀπέδειξε πὼς ἡ εἰρήνη εἶναι μέσον καλύτερο ἀπ' τὸν πόλεμο, γιὰ τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ πού εἶναι ἡ ἰδιομορφία τῆς γῆς καί ἡ ἰδιομορφία τῶν περιπτώσεων, γιὰ τὰ μεγάλα ὅμως τώρα κοινωφελῆ ἔργα πού ἀρχίσαμε, αὐτά πού θά ἐξαλείψουν κάθε ἴχνος, καί γιὰ τὸ X-17, τὴ νέα μας μεγάλη ἐφεύρεση, –μῆκος ἀτράκτου, ἄνοιγμα πτερύγων, ἵπποδύναμη κ.τ.λ.– πού καταργεῖ πιά ὅλα τὰ προβλήματα ἀποστάσεως σκέψεως καί ἀποστάσεως καρδιᾶς, καί πού ἐν τέλει ἀνοίγει τὴν κοιλιά του καί τοὺς παίρνει ὅλους μέσα του, καί τοὺς χωνεύει, καί τοὺς βγάζει ἀέρια κι ἐξάτμιση καί μέλλον. Μοῦ εἶπε ἀκόμη πὼς ἐμεῖς εἴμαστε ὅλοι μαζί, πλὴν Λακεδαιμονίων, –εἶπα συμφωνῶ– πού μας φθο-νοῦν, πὼς βέβαια ἐδῶ πού φτάσαμε τώρα πιά κάνει πολὺ ζεστή, οἱ ἀδύνατοι ὑποκύπτουν ἢ παραφρονοῦν, ὅμως ἐμεῖς, διαθέτουμε τοὺς θερμοστάτες τοῦ αἵματος κι ὅλα πηγαίνουν καλά.

Ἐγὼ ἐγέλασα μέ τήν ἀδυναμία τῶν ἐχθρῶν, τράβηξα μιά ἀπ' τό ποῦρο μου καί εἶπα:

— Καί ὁ μισθός μου ;

Εἶπε :

— Ἄξιος.

Τήν ἄλλη μέρα, ἔκανα μιά γενική δοκιμή. Μπροστά-μπροστά ἔβαλα τό πλῆθος τούς ἐγχώριους ἐργάτες μου, –μαύρους, ψηλούς, ξεραγκιανούς, σάν καμένα καλάμια– θεόγυμνους, μονάχα μ' ἓνα τσαγερό ντενεκεδένιο, δεμένο γύρω στή μέση τους, ὅπως τούς εἶχαμε ἀκριβῶς ξεθάψει στίς πρόσφατες ἀνασκαφές. Καί πίσω στοιχημένους ζυγημένους τούς κραταιούς ὁδοστρωτήρες μου. Αὐτούς πού ἐγκαινιάσαμε στούς δρόμους τοῦ χωριοῦ μας, καί ἔπειτα τούς βελτιώσαμε καί τούς στείλαμε στά Σόδομα καί τή Χιροσίμα. Πέρα, στό ἀριστερόν τῆς παρατάξεως, ὁ Κλεῖτος, πού καθαρίζει τό σπαθί του ἀπό τό αἷμα τῆς Σογδιανῆς –ἀκόμη δέν μᾶς εἶχε προδώσει. Στό ἄκρον δεξιόν τά φωτοστέφανα. Μεσολαβοῦν οἱ Δέκα ἐντολές, τό ἀποστρατευμένο ἐκτελεστικό ἀπόπασμα, ἡ Παναγία πού θηλάζει, ὁ εὐνοῦχος πού σηκώνεται καί ρεύεται μετά τό θήλασμα καί ἄλλα πολλά.

Οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πέφτανε στά ἀτσαλένια μας κορμιά καί ἐξοστρακίζονταν.

Καβάλησα τό ἄσπρο μου ἄλογο, ἔτρεξα πάνω κάτω, μοίρασα λίμες γιά τίς αἰχμές, διόρθωσα κάτι μπουλόνια καί κάτι βλήματα, καί ὅταν ὅλα εἶχαν καλά, ἔδωσα τό παράγγελμα κι ὀρμήσαμε.

Ἀμέσως ἡ μορφή τοῦ τοπίου ἄρχισε νά μεταβάλλεται ριζικά. Κάθιζαν οἱ ἐξάρσεις, γέμιζαν οἱ γραμμές, φράζανε τὰ πηγάδια καί τὰ στόματα, ἐξαφανιζόταν τό ἀπάγκιο, ἐξαφανιζόταν ἡ σκιά, ἕνας ἴσιος χωμάτινος τάπητας, μιά ἔκθετη ἔκταση γεμάτη ἥλιο, μιά ἰ σ ὀ π ε δ η ἄποψη, ὁ μ ἔ σ ο ς ὄ ρ ο ς ὑψομέτρων, ἡ ἐ ξ ἰ σ ω σ η χωματισμῶν.

Πιό πίσω, ἕνα τοπογραφικό συνεργεῖο, σημείωνε τή θέση μας στό κενό.

Στό δεῖπνο τό ἐπίσημο συνάντησα καί τούς ἄλλους. Γνώριμους μεταξύ τους ἀπ' τὰ παλιά. Τότε πού παίζανε τό κομπολόι, καί πότε ἀφήνανε μιά χάντρα ἀπό τή μιά μεριά, κι ὁ γυάλινος ἦχος της συγκλόνιζε τή γῆ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους, καί καταρρέανε τὰ κτίρια, τὰ σώματα, οἱ κεφαλές τοῦ Ὁξυάρτη, πότε μιά χάντρα ἀπό τήν ἄλλη καί μοίραζαν σοῦπες μωσαϊκές, χτυπούσανε στήν πλάτη τό πτωμα τοῦ ἥρωα ἢ παντρευόντουσαν τή Ρωξάνη.

Ἐγώ βέβαια δέν τούς θυμώμουν ὅλους αὐτούς. Εἶπανε πῶς, ἦσουν μαζί μας στήν ἐνέδρα. Εἶπα λυποῦμαι πάρα πολύ, εἶπανε δέν πειράζει, ἄλλωστε ἀπό τότε πάει τόσος καιρός, ἐγκαταλείψαμε τὰ χαρακώματα καί βγαίνουμε στά μπαλκόνια, πάψαμε τίς ἐπικηρύξεις γράφουμε πανηγυρικούς, ἀφήσαμε τὰ ὄπλα πιάσαμε τὰ φιλοδωρήματα. Φυσικά, λόγω τῆς εὐγονίας καί τῆς ὁμόνοιας, βρίσκουμε πάντα θεατήριο καί ἀναγνωστικό κοινό καί ἀνοιχτές παλάμες. Εἶπα, θαυμάσια ὑπέροχα, ὅμως αἰσθάνομαι πῶς δέν πεινῶ.

Εἶπανε, ἄ, δέν μπορεῖτε, εἶναι ὦρα.

Καθίσαμε λοιπόν γύρω ἀπ' τό τραπέζι ὄλοι μαζί, –στήν κορυφή ὁ υἱός τοῦ Κρόνου ἢ τῆς Μαρίας ἢ τοῦ Ἄμπνταλά– καί τρώγαμε τόν Μυστικό μας Δεῖπνο, μέ ἀσημένια μαχαιροπήρουνα. Βέβαια ἐγώ τά μπερδεψα λίγο μέ τά διάφορα εἶδη τῶν πιάτων καί τά εἶδη τῶν φαγητῶν, ὅμως ἕνας νέος πολύ λεπτός καί πολύ εὐαίσθητος πού καθόταν δίπλα μου, εἶχε τήν καλωσύνη νά μέ βοηθήση. Μοῦ εἶπε:

— Μήν ἀνησυχεῖτε, θά συνηθίσετε. Ἔτσι τά ἔκανα κι ἐγώ, κάποτε στήν ἀρχή, μπροστά στούς διάφορους μοχλοῦς καί τά ρολόγια.

— Ναί σᾶς θυμᾶμαι, εἶπα. Εἶσθε ὁ χειριστής τῶν κλιβάνων, πού δέν ἀφήσατε νά σᾶς δέσουμε τά μάτια στό ἱκρίωμα. Ξέρετε, ἤμουν ὁ χειριστής τῆς καταπακτῆς.

Τσουγκρίσαμε τά ποτήρια καί ἤπιαμε. Ὅμως, τό ποτό ἦταν βαρύ, ἐγώ ζαλίστηκα, ἔκανα ἐμετό, μέ πήρανε μέ τό φορεῖο.

Λοιπόν στίς τέσσερις κάθε πρωί πρίν μέ προλάβουν τά ὄνειρα. Παίρνω τούς ὁδοστρωτῆρες μου, τούς βάζω στή σειρά –μπροστά μπροστά τά ἀπολιθώματα– καί περιμένω. Σέ λίγο τ' ἀστέρια μέ βλέπουνε καί τρέχουν τρομαγμένα νά κρυφτοῦν, ἀνοίγει πάλι στόν ὀρίζοντα ἡ πληγή τῆς γῆς, καί μιά πελώρια σταγόνα σκοτωμένο αἶμα ἀναδύεται. Οἱ ὁδοστρωτῆρες ἐτοιμάζονται, τά σκυλιά οὐρλιάζουν, τά βλέμματα τῶν μονομάχων διασταυρώνονται, τό πλῆθος παραληρεῖ, ἡ Ὑπερμάχος ὑπερίπταται, τά Πάνθεα ἀδημονοῦν, οἱ ζητιάνοι βρι-

ζουν. Δίνω λοιπόν ξανά τό σύνθημα. Οί οδοστρωτήρες ὀρ-
μοῦν, οί πόροι τοῦ χόματος γογγύζουν, τά ἔρπετά βγαίνουν
καί πλημμυρίζουνε, τά κομμένα χέρια πού ξεθάβονται μουν-
τζώνουν, ἕνας ἱεροκῆρυξ χτενίζεται, οί μαῦροι ἐργάτες γου-
πετοῦν, οί ἐφημεριδοπῶλες τρέχουν. Ψάχνω νά βρῶ πού εἶμαι
ἐγώ, δέν βρίσκω. Γίνομαι πάλι ἔξω φρενῶν.

— Πιό γρήγορα, διατάζω καί χτυπῶ στὸν ἄερα τό καμουτσίκι
μου.

*«Μεγάλη Πέμπτη ἀνήμερα, εἶπε συνεχίζοντας ὁ πατέρας,
ἔφτασε στό χωριό μας ὁ κύριος Νίρινος, ὁ μέγας ψάλτης
τῆς Πόλης. Τοῦ δώσαμε βέβαια τό δεξί ψαλτήρι, καί ὁ
Θανάσης τοῦ Κωστή, ὀρίστηκε νά τοῦ βαστᾷ τό ἴσο.
Λοιπόν...»*

Κοντά μου ὁ Ρέζα –ἔτσι λέγεται, ἀνεκάλυψα, ὁ μαῦρος ἐργά-
της μου– μοῦ σκουπίζει τό μέτωπο. Τοῦ λέω:

—Ρέζα, ἄκουσεσ τὰ τσακάλια χτές βράδυ;

Ἐν τῶ μεταξύ ὁ ἥλιος μεγαλώνει, τό χῶμα πού πατᾶμε πυρα-
κτώνεται. Τό δέρμα σκάζει, οί κόρες τῶν ματιῶν μικραίνουν,
ἐξαφανίζονται. Παίρνουμε τίς σελίδες τῆς Ἱστορίας, σκεπά-
ζουμε τό κεφάλι καί προχωροῦμε μέ τά χέρια προτεταμένα.

Οἱ ἐπόπτες γραμμῶν καί οἱ ἐπόπτες ὑψομέτρων, μέσα στά
γρήγορά τους αὐτοκίνητα, περνοῦνε συνεχῶς καί μᾶς ἐλέγ-
χουν.

—Τό X-17, μοῦ λένε.

Δέν ἀπαντῶ. Μόνο αἰσθάνομαι μιά γεύση ἄσχημη καί φτύνω.

Ἦτανε κάποια μέρα καί κάποια ὥρα, ὅταν, εἶδα τούς ἐργάτες μου νά σταματοῦν, νά κοιτάζουν κάτω, νά κοιτάζονται, νά κατεβάζουν τό κεφάλι. Ἦτρεξα κοντά ρώτησα τί συμβαίνει.

—Κύριε, ἐδῶ εἶναι ρυάκια!

Ρυάκια;... καί δύο μορφές πού καθρεφτίζονται καί δύο πλατανόφυλλα πού ταξιδεύουν...

—Κύριε, ἐδῶ εἶναι λουλούδια!

Λουλούδια... καί τά μακριά δάχτυλα πού τά δέχονται καί τά χεῖλη πού τ' ἀκουμποῦν καί τά μαλλιά πού τά φοροῦνε...

Διέταξα νά πᾶνε ἀμέσως καί νά φέρουνε ἐκεῖνον ἀπό τό ἐμπιστευτικό δωμάτιο. Ἦχι ἀγαπητέ μου, δέν μπορούμε νά καπνίζουμε πούρα σήμερα. Τά πούρα θέλουν εἰδικό κάθισμα, θέλουν εἰδικά χεῖλη. Τά δικά μας εἶναι πολύ λεπτά καί πολύ σφιγμένα ἀπό τίς ἐντολές θανάτου καί τίς βλαστήμιες κύριε. Ἦπειτα τά πούρα εἶναι καί βλαβερά, ἐπικίνδυνα, ἔχουμε καί μιὰ ὑποχρέωση ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας κι ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ἔλειπῶν ἀνθρώπων πού θέλουν φτύσιμο κύριε. Τό πολύ πολύ ἕνα τσιγάρο, αὐτό πού σβήναμε στό χέρι ἢ τό στήθος τους, ὄχι καί πούρα... πούρα... νά πάρη ὁ διάβολος τά πούρα. Περπατοῦσα πάνω κάτω, νευρικά, περιμένοντας. Ἐπί τέλους τόν εἶδα νάρχεται ἀπό μακριά. Ἦτρεξα, τόν ἔπιασα ἀπ' τό πέτο, τόν ἔφερα κοντά, τοῦ ἔδειξα, ἐδῶ εἶναι ρυάκια, τοῦ εἶπα.

Μέ ἔσπρωξε ἀπότομα, διόρθωσε τό σακάκι, ἐτέντωσε τό χέρι ἐπί τά ὕδατα καί ἐπί τούς ποταμούς αὐτῶν καί ἐπί πᾶν συνεστηκός ὕδωρ αὐτῶν, καί διέταξε :

— Νά ἰσοπεδωθοῦν.

— Ἐδῶ... εἶναι λουλούδια, τοῦ εἶπα.

— Δέν χρειαζόμαστε λουλούδια. Χρησιμοποιοῦμε τίς σημαῖες τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιά κάλυμμα. Καί διέταξε ξανά :

— Νά ἰσοπεδωθοῦν.

Ἔπεσα στά γόνατα, τόν παρακάλεσα. Προσέξτε με, τοῦ εἶπα, δέν πρόκειται γιά τό κάλυμμα. Οἱ ἄνθρωποι πιά δέν πεθαίνουν, οἱ ἄνθρωποι πονοῦν.

Χαμογέλασε.

— Ἔλα τό βράδυ στό Γραφεῖο νά μέ δῆς, μοῦ εἶπε. Καί τράβηξε ἀπ' τήν τσέπη του ἓνα καινούριο ποῦρο, γύρισε, μπῆκε στό αὐτοκίνητό του κι ἐξαφανίστηκε.

Ἔμεινα ὥρα πολλή μέ τά σπύρτα στό χέρι.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἐργάτες μέ κοιτοῦσαν, δέν τόλμαγαν. Τούς εἶπα, μπρός, ἄς μήν καθυστεροῦμε. Ἀρχίσανε λοιπόν νά ξεριζώνουν τά λουλούδια καί τά ρυάκια.

Οἱ πληγές εἶναι βαθιές καί ματώνουν. Κόβω τό πουκάμισο σέ λουρίδες καί ἐπιδένουμαι.

Ὁ δίσκος τοῦ ἥλιου γέμισε τόν οὐρανό. Μ' ἀγγίζει στό κεφάλι. Παίρνω ἓναν κουβά νερό πού εἶναι πιά κόκκινο τό ρίχνω πάνω μου, καί πνίγομαι στούς ἀτμούς. Πίσω, ἡ σκιά μου, ἔχει γεμίσει ἀκρίδες. Τίς τελευταῖες, ἔστω ἀκρίδες, πού προσπαθοῦνε νά ξεφύγουν ἀπό τή φωτιά καί νά ἐπιζήσουνε. Κάνω νά τίς διώξω, δέν φεύγουν. Βαδίζω, μ' ἀκολουθοῦν. Κάθομαι κάτω, ὁ ἴσκιος μικραίνει, οἱ ἀκρίδες μέ πλησιάζουνε. Πετάγομαι ἐξάλλος, παίρνω ἓναν κουβά νερό καί τίς περιχύνω. Οἱ

ἀκρίδες γίνονται κόκκινες καί στάζουν, ὁ ἴσκιος μου ἐκλιπαρεῖ. Κόβω τό ὑπόλοιπό του πουκάμισου καί τόν ἐπίδνω.

Βράδυ ἀργά, οἱ μηχανές σταματοῦν. Ὅχι ὅμως κι ὁ ρόγγος. Οἱ ἐργάτες μου –πού πιά δέν εἶναι μαῦροι– πᾶνε νά κοιμηθοῦν. Μαζεύουνε τίς πετάμενες ρίζες καί τούς σπόρους, καί ψήνουνε τό τσαί τους.

Σέ μία στιγμή, ἐκεῖ στό στόμα τοῦ ἥλιου, ἀνάμεσα στους ἀχνούς τῆς ἀνάσας του πού μας ἔπνιγαν, καί τά πυρακτωμένα του δόντια πού προχωροῦσαν, τόν διέκρινα νά ἔρχεται τρέχοντας πρὸς τό μέρος μου. Ἦταν τελείως γυμνός, καί κάθε τόσο σταματοῦσε, ἔσκυβε, ἔπαιρνε λίγο χῶμα, τό ἔριχνε ἀπάνω του καί συνέχιζε τό δρόμο. Πίσω του, ἓνα τσοῦρμο ἀνθρώπων τόν κατεδίωκε, χειρονομώντας καί φωνάζοντας πρὸς τούς ὁδοστρωτῆρες, πιάστε τόν εἶναι τρελός.

Ἦρθε κοντά μου καί σταμάτησε.

— Ἔργκεν, τοῦ εἶπα, τί ἔπαθες;

Ἔνας ἄντρας μέχρι κεῖ πάνω, κι ἔκλαιγε μ' ἀναφιλητά. Τό γυμνό του σῶμα βουτηγμένο στό χῶμα, ἓνα σῶμα χωμάτινο πιά, πού ἔτρεμε, καί τά μάτια του, δυό κόκκινες τρύπες, πού τρέχαν καί βαθαίνανε, καί τρέχαν καί βαθαίνανε, συνεχῶς, μέχρι νά τόν ἀδειάσουνε ὀλόκληρον.

— Δέν πονοῦν, δέν πονοῦν, ψιθύριζε κουνώντας πέρα δῶθε τά χέρια του σάν ξένα χέρια σάν ξύλινα ραμμένα στή μάσχαλη.

—Δέν πονοῦν πιά, βεβαιώθηκα, ἄνοιξα τό σῶμα του μέ τά νύχια μου μέχρι κάτω, τό βλέμμα του δέν σάλεψε, τά νεῦρα δέν λειτουργοῦν, τό αἷμα δέν τρέχει. Ἔπιασε μόνο τό πετόσι του, τό ἔνωσε, τό ἔραψε, καί τράβηξε γιά τήν τραπεζαρία.

Τοῦ τίναξα τό χῶμα ἀπό τά χεῖλια κι ἀπ' τά βλέφαρα. Τοῦ ἔσφιξα στά μάτια ἕνα μαντήλι.

—Ἔργκεν, τοῦ λέω, ἀγαπημένε μου, εἶσαι τρελός, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅμως προσπάθησε λίγο νά συγκρατηθῆς. Σ' ἔχω ἀνάγκη πάλι ὅπως τότε, προαιώνια, πού σκοτωνόμαστε πολεμώντας ἀπέναντι, στή θέση Μπόρνο ἢ στή θέση Οὐρμπιενη. Θυμᾶσαι; Εἶχα σέ μιά στιγμή σηκωθῆ ὄρθιος καί σοῦ φώναξα : «Λοιπόν κάθαρμα ἦρθε ἡ ὥρα νά πληρώσης γιά ὅλα σου τά ἐγκλήματα». Βέβαια, δέν τά κατάφερα νά σέ ἀφήσω στόν τόπο. Μόνο ἕνα κομμάτι κρέας κι ἕνα κομμάτι κόκκαλο. Ἐνῶ ἐσύ πάντα πετύχαινες κατάστηθα αὐτόν πού ἤθελες —ό Ἔργκεν θυμήθηκε καί ἔκλαιγε περισσότερο. Ὅμως τώρα τό σημάδι δέ μᾶς χρειάζεται πιά. Μάθαμε νάμαστε περισσότερο ὀδυνηροί. Ὅχι ὅπως μιά πληγή καί ἕνα στρίγκλισμα, ἀλλά ὅπως μιά σκέψη καί μιά σιωπή. Λοιπόν μοῦ εἶσαι πάλι ἀπαραίτητος. Τώρα, ἐδῶ κοντά μου, δίπλα μου, νά βάλουμε μαζί τά χέρια, μαζί τήν ἀνατίναξη. Κι ἴσως, συγχρόνως τότε, ἀδειάση καί ἡ σκέψη, ἀδειάσει κι ἡ σιωπή.

—Ἔνα κομμάτι πάγο, ψιθύρισε. Νά εἶχαμε ἕνα κομμάτι πάγο, νά τό μασήσουμε.

Οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ μεταξύ εἶχανε πλησιάσει καί τόν συνέλαβαν.

— Μιά θερμοστατική άνωμαλία, εἶπαν.

Προσπάθησα νά δικαιολογηθῶ γιά τό ἀπρόοπτο. Νά δοκιμάσουμε, τούς λέω, ἀκόμη μιá φορά, ἀρχίζοντας ἀπό τό μήκος τῆς ἀτράκτου τήν ἱπποδύναμη...

Ὅμως ἐκεῖνοι ἤδη τόν τραβοῦσαν. Σέ λίγο, ἀκούστηκε τό σῶμα του, πού κατακύλαγε στούς Ἄποθέτας.

Στίς 15 κάθε μηνός, ἐρχόμασταν στήν πόλη, ν' ἀδειάσουμε λίγο ἀπ' τίς ὀρμές μας καί τόν ἰδρῶτα μας.

Σκέφτηκα πῶς ἔπρεπε νά τήν βρῶ. Νά τῆς τό ἀναγγεῖλω.

Τῆς εἶπα, ἔρχομαι ἀπ' τόν Ἔργκεν, ξέρετε τήν περίπτωση. Βάζουμε ἓνα στρῶμα χῶμα κι ἓνα στρῶμα αἶμα, κι ἄλλο ἓνα στρῶμα χῶμα κι ἄλλο ἓνα στρῶμα αἶμα καί πάνω-πάνω τόν ἥλιο, καί τά πατᾶμε μέ τούς ὀδοστρωτήρες μας. Ἔπειτα, γράφουμε τίς παρατηρήσεις καί τ' ἀποτέλεσμα σέ τόμους κομψούς, καί μοιραζόμαστε τά βραβεῖα καί τά συγχαρητήρια.

Εἶπε :

— Εἶσθε κι ἐσεῖς παντρεμένοι;

Εἶπα :

— Βέβαια τό πάτημα ἀκόμη δέν τελείωσε. Ἴσως πρέπει νά ἐργασθοῦμε πιό μεθοδικά καί πιό ἔντονα.

— Μοῦ ἀρέσετε πάρα πολύ, εἶπε. Θάθελα τόσο νά κοιμηθῶ μαζί σας. Τί κρίμα ποῦμαι ἐρωτευμένη ἀκόμα μέ τόν Ἔργκεν. Θέλετε νά περιμένετε λίγο ;

Σηκώθηκα ὀρθιος, ἔφτιαξα τό σακάκι μου καί τή φωνή μου καί εἶπα.

— Κυρία Ἔργκεν, ὁ Ἔργκεν, πέθανε.

— Μά... τότε δέν ὑπάρχει κανεῖς λόγος.

Καί ἄρχισε νά γδύνεται.

Σέ λίγο, ὅταν συνήλθαμε

—Τί εἶπες; φώναξε. Πέθανε;

Πετάχτηκε ἀπ' τό κρεβάτι πῆγε στόν καθρέφτη, ἐσκούπισε μέ προσοχή τά ρίμελ καί τά κόκκινα, ἄνοιξε τήν ντουλάπα, διάλεξε μαῦρα ἐσώρουχα καί μαύρη ρόμπα καί τά φόρεσε, τράβηξε στή γωνιά μιά πολυθρόνα, κάθησε, κι ἄρχισε γοερά νά κλαίη. Μετά, τελείωσε τά κλάματα, σηκώθηκε, μοῦ ἔδωσε τό χέρι, μοῦ εἶπε εὐχαριστῶ πολύ ζωή σέ λόγου σας, καί πῆγε μέσα νά ἐτοιμάση τόν καφέ καί τό παξιμάδι.

Τήν πῆρα μαζί μου, —καί τή φωτογραφία τοῦ Ἔργκεν— στούς αἰῶνες.

Ἔπειτα, ὅλα ἦρθαν τόσο φυσικά!

Ἦταν τή μέρα πού οἱ ὀδοστρωτῆρες μου ξεκινοῦσαν πάλι ἀπ' τήν ἀρχή, γιά ἓνα δεύτερο πάτημα καί τελευταῖο, ὅταν τόν εἶδα, ξαφνικά, νά πέφτει κάτω. Ἐνόμισα πώς γλίστησε. Τοῦ φώναξα κάνε γρήγορα, οἱ ὀδοστρωτῆρες πλησιάζουν. Ἐκεῖνος δέν κουνήθηκε. Συγχρόνως, εἶδα κι ἄλλους πολλούς, νά φέρνουνε τά πράγματά τους νά τά στρώνουνε, νά στρώνονται κοντά κι αὐτοί, ἀνάσκελα, ἀναπαυτικά, νά σταυρώνουνε τά πόδια, νά δένουν τίς παλάμες κάτω ἀπ' τό κεφάλι...

Ἔτρεξα γρήγορα κοντά, προσπάθησα νά τοῦ σηκώσω. Εἶπανε ὄχι, εἶναι πολύ καλά. Εἶπα, μά οἱ ὀδοστρωτῆρες προχω-

ροῦν σέ λίγο θά σᾶς πατήσουν. Εἶπαν τό ξέρουνε, ὅμως τούς ἄρσεσε πολύ, νά γίνουνε ἐπίπεδοι καί λεῖοι.

Ἄνοιγω τόν κανονισμό, τό λέει κι αὐτό μέσα.

Κάνω ἀκόμη μιὰ προσπάθεια νά τούς πείσω, ἀνένδοτοι.

Διατάζω τούς ὁδοστρωτῆρες νά σταματήσουν –οἱ ὁδοστρωτῆρες νά σταματήσουν; μοῦ λέν οἱ χειρισταί, τώρα πού τελείωσε ἡ ὑπόβαση πού ἦρθε ἡ στιγμή πού οἱ ἄνθρωποι ὠρίμασαν καί τό X-17 φθάνει; Ἀδύνατον.

Στέλνω νά εἰδοποιήσουνε τόν Ἀρχηγό Ἀσφαλείας τά Γενικό Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ τό ἀντίπαλο ἔθνος, νά ζητήσουν μιὰ μικρή συνθήκη μιὰ μικρή ἀναβολή, –ἦρθαν, ὁ Ἀρχηγός Ἀσφαλείας τό Γενικό Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ τό ἀντίπαλο ἔθνος, πιασμένοι ὄλοι χέρι-χέρι μέ τραγούδια καί χαμόγελα.

Ζήτησα τόν Κλεῖτο νά μέ βοηθήσει, –εἶχε ἕνα κοντάρι μου καρφωμένο στό στ~ηθος.

Ζήτησα τό φρούριο τῶν Μαλλῶν νά πηδήξω μόνος μου μέσα, –ἦτανε στό Μουσεῖο.

Γύρισα πάλι πίσω, ἐστάθηκα ἐπάνω τους, προσευχήθηκα, ἔπειτα ἄπλωσα τά χέρια καί φώναξα : Δεῦτε ἔξω ! Ὅμως, οἱ Λάζαροι πιά ἤξεραν, καί δέν ἐνδιαφερόντουσαν γιά μένα. Τότε μὴν ἔχοντας ἄλλη διέξοδο, μάζεψα ὅλη μου τή δύναμη, σήκωσα τούς ὁδοστρωτῆρες πού προχωροῦσαν καί τούς μετάθεσα.

Ἔγινε ἀμέσως μεγάλος σάλος. Ἔφτασε τό Γραφεῖο Ἔργων καί τό Γραφεῖο Μελετῶν, εἶδανε τίς γραμμές καί τούς ἀνθρώπους ἀπάτητους, βάλανε τίς φωνές, μοῦ πήρανε τό ποῦρο, τό

φέρανε στό ἐμπιστευτικό δωμάτιο.

—Δέν διάβασες, μοῦ εἶπε ἐκεῖνος, τά ἱερά κείμενα; Οἱ ὁδοστρωτῆρες εἶναι τό δῶρον τοῦ θεοῦ.

Εἶπα δέν μ' ἐνδιαφέρει, ἄς τούς κάνατε ἐλαφρότερους.

—Ἐλαφρότερους; —εἶπαν τά Εὐαγγῆ Ἰδρύματα— ἀδύνατον. Τό ἀντίθετο μάλιστα, εἶπαν, τά κόκαλα τῶν ἀνθρώπων εἶναι σκληρά, τά χρόνια ἐπικίνδυνα καί οἱ ὁδοστρωτῆρες πρέπει νά βαρύνουν.

Ἐγώ ἐν τῷ μεταξύ εἶχα ἀνέβει στό σκαμνί καί κρέμαγα τίς κουρτίνες. Μετά, ἔβγαλα ἀπ' τό λαιμό μου τή φωτογραφία τῶν τόσων χρόνων, τήν ἔβαλα στό κομοδίνο, καί δίπλα της τά κιτρινωμένα λόγια καί τά διπλωμένα τριαντάφυλλα.

Ἦρθαν κοντά, μέ τράβηξαν ἀπ' τό σακάκι.

—Τό X-17, μοῦ λένε.

Εἶπα.

—Ἦχι, τήν Ἀντιγόνη.

—Τήν Ἀντιγόνη ; Μ' αὐτή δέν ἀναφέρεται στό ἐορτολόγιο;

—Ναί, γιατί αὐτή ἔκανε τό ἐορτολόγιο.

—Εἶσαι αἰρετικός, εἶπαν.

Κι ἀνάψαν τήν πυρά, καί μ' ἀνεβάσανε ἀπάνω.

Ἡ ἀλήθεια

Λοιπόν, ἀνάμεσα στίς κουρτίνες ξυπνάω κάθε πρωί. Ἀμέσως ἀρχίζω καί βήχω δυνατά, βγάζω ὅτι μαζεύτηκε μέσα μου ὅλη τή νύχτα καί τό φτύνω στή λεκάνη. Τότε, μπορῶ νά πῶ, πώς ἡ καινούρια μέρα ἀρχίζει. Ξέρετε τήν καινούρια μέρα : Μιά λόγγη πού ἔρχεται κάτω ἀπ' τήν πλάτη μας, καθώς εἴμαστε ξαπλωμένοι, καί μᾶς ὑψώνει μαζί μέ τόν ἥλιο καί συγχρόνως μπήγεται σιγά-σιγά μέσα μας, κι ἐξακολουθεῖ καί μᾶς ὑψώνει καί μᾶς ὑψώνει καί μᾶς μετεωρίζει... μέχρι νά σκοτεινιάσει, νά νυχτώσει καλά, νά μᾶς γυρίση τότε καί νά μᾶς ἀδειάσει ἀπότομα, νά μᾶς καταπόντιση ἀναύδητους, βαθιά, μέσα στόν ὕπνο, αὐτό τό χάσμα τοῦ χρόνου.

Σηκώνουμαι λοιπόν. Σφίγγω στίς χαραμάδες τά κουρελόπανα, διορθώνω γύρω τίς κουρτίνες, κάθομαι στήν καρέκλα ἀπέναντι, κι ἀνάβω τό τσιγάρο. Στήν ἀρχή ὁ καπνός βγαίνει μαῦρος καί βαρῦς. Μέχρι νά ξεμαγκώσουν, νά ξεπλουθοῦν ὅλα τά κύτταρα. Ἔπειτα ἐλαφρῦς καί γαλάζιος. Τότε εἶμαι ἔτοιμος γιά τά ἐνδεχόμενα.

—Καλημέρα, τῆς λέω καί σκύβω στό κρεβάτι καί τήν φιλῶ στό μέτωπο. Γυρίζει πρὸς τό μέρος μου τό γυμνό της σῶμα, σηκώνει τό χέρι μου τό περνᾷ στό λαιμό, τά μάτια της ἀνοίγουν, τά χεῖλη τῆς προχωροῦν.

Ἀρχίζω λοιπόν καί τῆς μιλῶ. Τῆς λέω γιά τά νερά τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν καί τεσσαράκοντα νυκτῶν πού, ὅπως θυμᾶσαι, προκαλέσαμε. Γιά τήν περισσότερά πού ἔστειλα πρώτη

καί δέν ξαναγύρισε, γιά τόν κόρακα πού ἔστειλα δεύτερον καί γύρισε ἀμέσως αἰμόφυρτος μέ μιᾶ σφαίρα στή φτερούγα. Τῆς λέω ἀκόμη, γιά τήν ὥρα τήν κρίσιμη τοῦ ἀνθρώπου, πού ἔφτασε, τήν ὥρα τοῦ παραδομοῦ πού περιμένει. Ὅμως σιγά σιγά τό χέρι της βαραίνει, τά χεῖλη της σταματοῦν, τά μάτια της ξανακλείνουν κι ἐξαφανίζεται.

— ὦ ἀγαπημένη μου, εἶσαι τόσο ζῶν!

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ θόρυβος τοῦ πλήθους πλησιάζει καί περιτριγυρίζει τό δωμάτιο. Ἀκούω τίς κουβέντες, τίς βλαστήμιες τους, τά χωρατά τους. Κι ἄλλοι ἄνθρωποι ἔρχονται, ὁ θόρυβος μέ τόν καιρό πυκνώνεται, δυναμώνει, γίνεται ἐκκωφαντικός, τραντάζεται τό στηῆθος, ραγίζουνε τά δόντια καί τά βλέφαρα, αἷμα, στάζει ἀπό τ' αὐτί ἀπ' τό μυαλό ἀπ' τήν οἰκουμένη.

Ξαφνικά, ὅλες οἱ φωνές σταματοῦν κι ἀκούγεται καθαρά τό βῆμα του πού πλησιάζει. Ἀνεβαίνει τά δυό σκαλιά, ἔρχεται κοντά μου, δίπλα μου, πίσω ἀπ' τίς κουρτίνες. Ἐκεῖ, ἀρχίζει καί μιλά. Στήν ἀρχή ἡ φωνή του εἶναι σιγανή καί ἤρεμη. Ὅσο ὅμως προχωρεῖ γίνεται πιο δυνατή πιο γρήγορη, κάπου-κάπου ἀπότομα διακόπτεται κι ἀρχίζουνε τά παλαμάκια, μετά αὐτή συνεχίζει καί ανεβαίνει πιο δραματική πιο ἔντονη, καί νά πάλι τά παλαμάκια, κι αὐτή ξανά ανεβαίνει καί γίνεται σπαρακτική ἐναγώνια... μέχρι, πού τελικά, μπερδεύεται μέσ στους λυγμούς καί τά ρουφήγματα τῆς μύτης, καί σταματᾷ. Τότε ἀκούγεται ὁ ψίθυρος:

— Δός μου τήν ἄλλη ἄκρη τοῦ σκοινοῦ... Ὅχι αὐτήν ἡλίθιε,

αυτή εἶναι γιά τήν ἀγχόνη. Τήν ἄλλη θέλω γιά τίς κουρτίνες. Γίνεται πάλι μιᾶς στιγμῆς σιωπή, ἔπειτα ἕνα βῆμα, ἕνα τράβηγμα, καί ξαφνικά, ὅλες γύρω μου οἱ κουρτίνες καταρρέουν. Βρίσκομαι τότε στή μέση ἑνός πλήθους πού γεμίζει ὅλη τήν πλατεία, καθισμένο κατάχαμα ἐγώ δυό-τρία σκαλιά πίο πάνω ἄντρες γυναῖκες καί παιδιά, πού μέ κοιτᾶνε ἀποσβολωμένοι. Τά κομπολόγια τους μετέωρα, οἱ βελόνες τῶν πλεχτῶν σταματημένες, τά στόματα ὅλα ὀρθάνοιχτα, καί μέσα τους οἱ τσίκλες καί οἱ πασατέμποι μισομασημένοι. Ἀμέσως ἐκεῖνος ἀπλώνει τόνα χέρι πρὸς τό μέρος μου, τό ἄλλο πρὸς τό πληθός καί λέει.

— Καί τώρα, ἕνα θερμό χειροκρότημα.

Ὅλοι ζωντανεύουν μονομιᾶς, σκουπίζουνε τά σάλια πού ἔσταζαν, ἀφήνουν χάμω τά πλεχτά τά, κομπολόγια ἢ τούς πασατέμπους, κι ἀρχίζουν νά χειροκροτοῦν καί ν' ἀλαλάζουν. Συγχρόνως, νά σηκώνονται ὀρθιοι, νά ἔρχονται κοντά μου νά συνωστίζονται, νά μέ ζουλᾶνε μέ τό δάχτυλο κι ἔπειτα νά βάζουν τό δάχτυλο στό στόμα νά τό δοκιμάζουν, νά μέ ξύνουν μέ τά νύχια κι ἔπειτα νά καθαρίζουν τά νύχια, νά ἐξετάζουνε τό κρέας, νά συμφωνοῦν. Κάποιος εἶπε

—Τά μάτια του... εἶναι πολύ λαμπερά ! Καί ἄπλωσε τό χέρι μουβγαλε τόνα μάτι, τό ἔβαλε στό πέτο, στό δάχτυλο, καί κοίταζε ἄν του πηγαίνει. Τότε, φτάνουν οἱ φύλακες μέ τά κασκέτα ὑπηρεσίας, τούς ἀπωθοῦν, λένε ἀπαγορεύεται, παίρνουν τό μάτι μου τό τοποθετοῦν, κρεμᾶνε τήν ἐπιγραφή «Μή ἐγγίζετε» καί κάνουν γύρω μου ἀλυσίδα. Ἐν τῷ μεταξύ ἐ-

κεῖνος μέ ξαναδείχνει, κι ἀρχίζουν πάλι οἱ φωνές καί τά παλαμάκια.

Κοιτάζω γύρω μου πάνω στό βάθρο, δέν ὑπάρχει τίποτα. Κι ἐκεῖνη, ἡ Ἀντιγόνη γυμνή ἀκίνητη, μέ τά σκέλια σμιχτά, χορτάτα ἀπό χτές, ἀκόμη βυθισμένη σ' ἕναν ὕπνο πού δέν τῆς ἀνήκει ὀλόκληρος. Ὅρμάω λοιπόν, τήν ἀρπάζω ἀπ' τά μαλλιά, τήν σηκώνω ὄρθια, καί τούς τήν δείχνω.

Πνιχτές στριγκλιές διαδέχονται τά χειροκροτήματα. Ὅλοι φέρνουνε τίς παλάμες στό πρόσωπο, «ἡ Μέδουσα... ἡ Μέδουσα...» φωνάζουνε, γυρίζουνε τίς πλάτες σπρώχνουν σπρώχνονται πέφτουνε χάμω καί πατιοῦνται κι ἔπειτα σηκώνονται καί τρέχουν ν' ἀπομακρυνθοῦν —«ἡ Μέδουσα» φωνάζοντας— καί ξαναπέφτουν καί σηκώνονται καί τρέχουν νά ξεφύγουν.

Τελευταῖος τρέχει ἐκεῖνος, προσπαθώντας νά δικαιολογηθῆ.

—Μέ συγχωρήτε, λέει, μοῦ εἶχαν πεῖ πώς ἦταν ἔτοιμο.

Σέ λίγο ἡ πλατεῖα ἀδειάζει, τό φῶς χαμηλώνει, ὁ μεσοδιάστατος χῶρος ἀποκαθίσταται.

Οἱ αἰῶνες περνοῦν, τό κορμί μου δεμένο στό βράχο, τά πόδια μου μετέωρα στό ἄπειρο, τά μάτια μου γεμάτα κουρτίνες. Ἄμμος ξερῆ στίς ἀρθρώσεις. Τό αἷμα σκουριάζει, ἡ σκέψη παλινδρομεῖ, ἡ ὥρα περιμένει.

Ξαφνικά ἀκούω τόν ἴδιο προαιώνιο κρότο δίπλα μου. Γυρίζω τρομαγμένος. Μιά μύγα ἔπεσε στά δίχτυα της. Τώρα προσπαθεῖ νά ξεφύγῃ. Τό κορμί της συστρέφεται, τά φτερά της σπαράζουν, τά δόντια της δαγκώνουν τά μέταλλινα νήματα.

Ὅμως, κάθε μιά κίνησή της καί μπερδεύεται καί τυλίγεται περισσότερο, μέχρι πού τέλος, δέν μπορεῖ πιά διόλου νά κινηθῆ. Τότε ἐκείνη, —ή Ἀράχνη—, βγαίνει ἀπ' τή γωνία ψηλά, κατεβαίνει, ἀργά, σίγουρα, λικνιζόμενη πάνω στά τεράστια στιλέτα της, δρασκελάει τίς ἀποστάσεις, τούς πόθους καί τούς μόχθους, φτάνει καί στέκεται ἀπάνω μου. Προσπαθῶ πάλι νά κινηθῶ. Ἀδύνατον. Βλέπω γύρω μου τίς στιλπνές λάμες, κατακόρυφες, πανύψηλες, ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη, ἕνα φράγμα ἀπό λεπίδες καρφωμένες στό βράχο, καί στά πλαϊνά τους νά καθρεφτίζονται τά πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων, μέ τά πλατιά χάχανα καί τά σάπια δόντια. Κατόπιν ὅλα σκοτεινιάζουν, καθώς τό μαλλιαρό της σῶμα χαμηλώνει καί μ' ἀκουμπά. Ἕνα μακρῷ ράμφος τρυπάει τίς σάρκες μου καί μπιγεται στό συκώτι.

Πετάγομαι ἀμέσως ὄρθιος, ἐλευθερώνω τή μύγα ἀνοίγω τό παράθυρο καί τήν ταΐζω σ' ἕνα χελιδόνι. Θ' ἀποδήμηση μαζί του σέ θερμότερα κλίματα.

Ἕνας σιγανός χτύπος στήν πόρτα μου. Ἄναρωτιέμαι γιά τίς συνέπειες καί δέν ἀποφασίζω. Ὁ χτύπος ἐπαναλαμβάνεται, καί στήν καρδιά μου.

Λέει:

—Ταξίδεψα τόσον χρόνο καί τόσον δρόμο γιά νάρθω μέχρις ἐδῶ.

Λέει :

—Ἀκολούθησα τή νεκροφόρα μέχρι τόν τελευταῖο ἀσπασμό, τό τραῖνο μέχρι τό τελευταῖο μαντήλι. Ἔπειτα, ὅπου χτυποῦ-

σα κανείς δέν ἄνοιγε, ὅπου ἄνοιξα κανείς δέν ἦταν.

Λέει:

— Οἱ ἄνθρωποι πάσαν νά μὴν πονοῦν, οἱ ἄνθρωποι ἀπουσιάζουν.

Καμιά φορᾶ, αὐτός ὁ κόμπος πού συνήθως καταπίνουμε, γίνεταί πολύ μεγάλος, πολύ τραχύς, μιά σφήνα στήν ἀναπνοή, στό σφυγμό καί στόν κόσμο.

Πέρασε μέσα στό δωμάτιο σάν ἀχνός, ἓνας ἄσπρος τυλιγμένος μανδύας. Τά μαλλιά του μακριά, ρίχνανε πίσω ἄσπρα τά χρόνια του, τά μάτια του πέτρινα, τό στόμα του μιά ξερή ρωγμή, στ' ἄσπρα βαθιά του γενιά.

Προχώρησε. Τά πέλματά του σέρναν μέ κόπο τή μοίρα τοῦ κόσμου. Σταθῆκαν, μαζί μ' αὐτήν, ἀπέναντι.

Ἐγώ ἐν τῷ μεταξύ προσπαθοῦσα ἀκόμη νά καταπιῶ τόν κόμπο. Στό τέλος τά κατάφερα, ἐπῆρα τήν ὀριστική ἀπόφαση καί εἶπα:

—Οἱ ἄνθρωποι πότε δέν ἦρθαν.

Τότε τά φάσματα διαλύονται μονομιᾶς, ὁ ἰδρῶτας εἶναι περιττός, ὁ θάνατος λίγος. Οἱ ἄλυσίδες σπάζουν, μπορεῖς νά λυγίσης, τά μέλη νά ξεμουδιάσουνε, μπορεῖς νά τιναχτῆς ἐλεύθερα, τό χάος εἶναι δικό σου, δέν ὑπάρχει ἀντίσταση, οὔτε τριβή, οὔτε βαρύτητα, φτάνει ἡ ἐκπνοή σου γιά νά κυκλοφορήσης τήν ἀπεραντοσύνη του, τήν ἀπεραντοσύνη σου, μά τί σημαίνει ἡ ἀπεραντοσύνη του ἢ ἀπεραντοσύνη σου, σάν δέν ὑπάρχει ἓνας κόκκος, ἔστω στάχτης, γιά νά τήν μέτρησι ;

Ἦρθε πάνω ἀπ' τό κρεβάτι, μοῦ χάιδεψε τά μαλλιά. Ἦ πα-

λάμη του ἦταν ξύλινη.

— Ἀλλοίμονο, δέν θά μπορέσετε νά ξεφύγετε τόσο εὐκολα, εἶπε. Κανείς δέν ξέφυγε τόσο εὐκολα ὅταν ἔμεινε μόνος. Αὐτά τά πράγματα πού ἡ ἀηδία μας τά μάζεψε ἀπ' τό τραπέζι ἀπ' τό δωμάτιο, ἀπό τήν ἐπιφάνεια ὅλης της γῆς καί τάριξε στόν Τάρταρο, καί τίναξε ἀπό πάνω τίς παλάμες, καί γίναν ὅλα πιά ἕνα τίποτα, τάραξαν μέ τήν πτώση τους τό τέλμα τοῦ κόσμου, τάραξαν τήν ἰσορροπία του, καί ἄρχισε τό σύμπαν νά τρέμη, νά παραπαίη, ν' ἀναποδογυρίζεται, κι ἐμεῖς στά χεῖλη ἀκόμα τοῦ γκρεμοῦ –μόλις εἶχαμε γυρίσει τίς πλάτες καί ξεκινούσαμε– νά κινδυνεύουμε ἀπ' ὦρα σέ ὦρα νά γλιστήσουμε, νά πέσουμε μέσα στήν ἄβυσσο, νά γίνουμε κι ἐμεῖς ἕνα τίποτα. Ἡ αὐτοσυντήρηση ἐξαντλεῖται σ' ἕνα πιάτο φαί. Ἡ ματαιοδοξία, ὅμως τοῦ νά ὑπάρχεις, δέν κοροϊδεύεται τόσο εὐκολα. Πέφτουμε λοιπόν μπρούμητα πάνω στό χῶμα, –ἐνῶ τό σύμπαν περιδινεῖται καί ταλαντεύεται– καί παίρνουμε ἔρποντας τόν τόσο δρόμο καί τόν τόσο χρόνο, ἀναζητῶντας πάνω στή σαρωμένη πιά ἐπιφάνεια τῆς γῆς, τό ἄλλο, ἴδιο μέ τό δικό μας ὄραμα. Τόν ἴδιο ἐρεθισμό σέ ὅλη του τήν ἔνταση καί τήν ἔκταση. Ἐκεῖνον πού δέν βρήκανε τά χέρια μας γιατί ὑπάρχει incognito. Καί ν' ἀρπαχτοῦμε τότε ἀπάνω του, νά κρατηθοῦμε μέσα στή δίνη καί νά γλυτώσουμε.

Μιλοῦσε καί τά χεῖλη του ἀκίνητα, ἡ φωνή του μακρινή, βραχνή, ἕνας ἀχός σ' ἕνα ὑποχθόνιο ἀντηχεῖο.

—Λοιπόν οἱ ἄνθρωποι ἤρθαν κάποτε, συνέχισε. Ἦταν ὅλοι ἐδῶ. Ἔσκυψαν μαζί μας στό ἴδιο ψωμί, ἔσταξαν τόν ἴδιον

ιδρώτα. Ἐπειτα τά χρόνια ἄλλαξαν μᾶς παρέσυραν, πάψαμε νά ζυμώνουμε μέ τά χέρια, εἶχαμε τίς μηχανές, πάψαμε νά ιδρώνουμε, εἶχαμε τούς ἀνεμιστήρες. Κι ἂν τύχαινε καμιά φορᾶ κι ἕνα ἀπό τά καινούρια τοῦτα μέλη τοῦ σώματός μας χάλαγε, βρῖσκαμε πάντοτε τόν τρόπο νά περνᾶμε τόν ιδρώτα καί τήν πείνα μας στόν ἐπόμενο, νά τοῦ λεμέ συγχρόνως τά περαστικά, νά ψάχνουμε καί τό μπασοῦλο γιά τόν ἄλλο χιτώνα.

Ἔτσι, κι ἐνῶ ὅλα πήγαιναν πολύ καλά, ἐμᾶς μας ἔπιασε ἀπότομα ἡ τρέλα. Νομίσκαμε τά νεῦρα μας πολύ δυνατά τό μερτικό μας πολύ λίγο. Καθίσκαμε λοιπόν κατάχαμα ἀκουμπήσαμε τούς ἀγκῶνες στά γόνατα, ἀφήσαμε τήν ἄκρη τοῦ κουβαριοῦ καί πιάσαμε τό κεφάλι. Ὅταν ὁμως πέρασε ὁ καιρός καί τό κεφάλι ἔγινε βαρύ, καί τά χέρια μας μούδιασαν κι ἀρχίσαμε νά μήν τά αἰσθανόμαστε πιά, καί εἶπαμε ὄχι μετανοιώσαμε ἄς γυρίσουμε πίσω στό κουβάρι, εἶδαμε τό κακό πού εἶχε συντελεστεῖ. Κάτω ἀπ' τό βάρος τοῦτο τό παγκόσμιο, τά χέρια μας εἶχαν ἀνεπανόρθωτα σφηνώσει. Τραβήξαμε, καί τραβᾶμε ἀκόμη μ' ὅλη μας τή δύναμη. Νά γλυτώσουμε τά χέρια, αὐτά τά ἐπιχειρήματα τοῦ μόχθου, νά γλυτώσουμε στό πρόσχημα τῆς ἄλλης μέρας, κι ἄς μείνη τοῦτο τό ἄπραγο φορτίο ἀστήριχτο, κι ἄς πέσει στά πλακάκια, κι ἄς τσακιστῇ.

Ἀκόμη, εἶναι ἡ ἄλλη ἀσυλλόγιστη πράξη πού κάναμε. Τότε πού βουτήξαμε τά δάχτυλα στό δευτερόλεφτο καί ψάξαμε, κι εἶδαμε πώς τό δευτερόλεφτο εἶναι πολύ μεγάλο, καί τό χωρίσαμε, κι εἶδαμε πώς καί τοῦτο εἶναι μεγάλο καί τό χωρίσαμε

πάλι καί ξαναψάξαμε, κι ἀκόμα βουτᾶμε τὰ δάχτυλα καί χωρίζουμε καί ψάχνουμε καί χωρίζουμε καί ψάχνουμε αἰώνια. Τραβήχτηκε ἀπότομα, κι ὅπως ἐγὼ ἐν τῷ μεταξύ τὸν εἶχα ἀρπάξει καί τοῦ ἔσφιγγα τὰ πόδια, ἔπεσα ἀπ' τὸ κρεβάτι καί κύλησα στό πάτωμα. Ἐπῆγε πρὸς τὸν τοῖχο ἔπιασε τὴν κουρτίνα κι ἐτοιμάστηκε νὰ τὴν τραβήξῃ.

— Μή, τοῦ εἶπα, σᾶς παρακαλῶ.

— Ὅχι ὄχι, ἄς μὴν ξεχνᾶμε τὰ δεδομένα καί τὸ κοινό δράμα, εἶπε καί τὴν τράβηξε.

Εἶδα λοιπὸν τότε τὴ γυάλα. Καί μέσα, ριγμένα ἀνάκατα, στοιβαγμένα μέχρις ἀπάνω, ὀλόγυμνα κι ἀκίνητα, τ' ἀνθρώπινα κορμιά. Τόνα πάνω στάλλο, τόνα μέσα στάλλο, χωρίς κανένα κενό μεταξύ τους, σώματα ἄκρα καί κεφάλια, πού δέν διεκδικοῦντο, δέν ἀνῆκαν. Ἕνας ἄντρας καί μιὰ γυναίκα ξαπλωμένοι σ' ἐρωτική περίπτυξη, ἀνάμεσα τοὺς κάθετο ἓνα πτωμα, μιὰ κοιλιά ἀνοιγμένη καί δίπλα ἓνας καθισμένος ὀκλαδὸν νὰ τυλίγῃ τ' ἄντερα της σ' ἓνα καλάμι, δυὸ χέρια νὰ κρατοῦν μιὰν ἀνοιχτὴ ἐφημερίδα, ἓνα πατημένο ἔμβρυο, δυὸ πόδια ἀντρικά νὰ ἐξέχουνε τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ γόνατο καί κάτω ξύλινο, ἓνας μαστός γυναικεῖος νὰ θηλάζῃ ἓνα ποντίκι, ἓνα σῶμα ὀρθιο μέ τὰ χέρια σταυρωμένα στό στήθος καί πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του ἓνα Ἄγιο Πνεῦμα ἐξαρθρωμένο, ἀνοιχτὰ τὰ δάχτυλα μιᾶς παλάμης, ἀνοιχτὰ τὰ σκέλια μιᾶς πόρνης, ἀνοιχτὰ τὰ στόματα ἑνὸς λαοῦ.

Εἶπα,

— Αὐτός δέν εἶναι ὁ τόπος μας.

Εἶπε,

— Ποιός τάχα εἶναι ὁ τόπος μας ;

Καί συνέχισε

—Μοιάζουνε ὅλοι τους ἀκίνητοι. Κι ὅμως ξέρουμε πώς δέν εἶναι. Μόνο πού δέν βουτήζανε τά δάχτυλα πουθενά. Ζοῦνε τόν χρόνο ἀκέραιο, μέ ἄνεση, ὅπως ἔρχεται. Ἔνας κύκλος ἀναπνοῆς δικῆς τους εἶναι γιά μᾶς ἕνας αἰώνας. Ἔνας κύκλος ζωῆς δικῆς τους, τό ἄπειρο. Ἔτσι, δέ θά προφτάσουμε πάλι φουσκωμένα τά στήθια τους, τά βλέφαρά τους στήν ἴδια θέση. Κι ὅμως πόνεσα τόσο πολύ! Βλέπετε κεῖνον κεῖ ; Εἶναι ὁ φίλος μου. Οὔτε κατάλαβα πότε ἀποχαιρετιστήκαμε. Κι αὐτό τό λιγνό πρόσωπο, ἀνάμεσα στή μασχάλη τή βρώμικη καί τή ροζιασμένη πατοῦσα ; Εἶναι ἡ γυναίκα πού ἀγαπῶ. Τῆς εἶχα πεῖ, μιά στιγμή νά σοῦ μαζέψω λίγα λουλούδια.

— Κύριε, τοῦ εἶπα, εἴσθε ἀφόρητος.

Ἡ κουρτίνα ἔπεσε ἀπ' τά χέρια του. Ἐγύρισε μέ κοίταξε γεμάτος ἐκπλήξη, ἦρθε, μέ σήκωσε ἀπ' τό πάτωμα, μέ κάθισε κοντά του, πῆρε τά χέρια μου, τά ἔσφιξε. Τά πέτρινα μάτια του ἦταν ὑγρά, ἡ ξύλινη παλάμη του θερμή, ἡ φωνή του ἕνα κομμάτι κρύσταλλο, πίσω ἀπ' τά ἀνοιχτά του χεῖλη.

— Ναί, μοῦ εἶπε, ὅσο κι ἐσεῖς. Ἦμουν στήν ἄλλην ὄχθη, ὅταν ἐπί τῶν ποταμῶν Βαβυλώνας ἐκαθήσατε μόνος κι ἐκλάψατε, γιατί δέν ὑπῆρχε νά θυμηθεῖτε τίποτα. Κι ἔπειτα χτές βράδου στήν ἐκκλησία πού ὅλοι προσεύχονταν, μέ στένευαν κι ἐμένα τά παπούτσια. Κι ἔπεσα μαζί σας στήν ἴδια κατάνυξη, τήν ὥρα τοῦ γενικοῦ ὄργασμοῦ, μπρός στό γυμνό ἀγάλμα τῆς

Παναγίας.

Τόν κοιτάξα κι ἐγώ ἔκπληκτος. Δέν ἤξερα τί νά πιστέψω.

— Καλέ μου Κᾶ, τοῦ λέω, τί σημασία ἔχουν ὅλα αὐτά. Ἄς τ' ἀναγράψουμε λοιπόν στόν τοῖχο, μαζί μέ τή μεγάλη μου ἐκστρατεία καί τά ὑπόλοιπα.

— Δέν εἶμαι ὁ Κᾶ, εἶπε. Εἶμαι ὁ ἄ λ λ ο ς ἄνθρωπος, ἡ ἄ λ ἡ θ ε ι α.

Ἡ ἀλήθεια ! Πίσω ἀπ' τήν κουρτίνα, μπρός ἀπό τήν κουρτίνα, παντοῦ.

Πέσαμε ὁ ἕνας στήν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου καί φιληθήκαμε. Δέν εἶμαστε πιά μόνοι, εἶμαστε μαζί, δέν εἶμαστε πρηνεῖς εἶμαστε ὄρθιοι. Εἶμαστε! Ἔμενε τώρα νά βροῦμε τόν τόπο μας. Αὐτόν τόν τόπο πού γέμιζε πιά διηνεκές καί παρουσία.

Διπλώσαμε λοιπόν τίς κουρτίνες, τίς κλείσαμε σ' ἕνα συρτάρι. Σηκώσαμε τή γυάλα τή χαϊδέψαμε, τή βάλαμε στό τραπέζι, καί δίπλα ἕνα τάσι νερό. Πήραμε ὁ καθένας στόν ὦμο τό δισάκι του, στό χέρι τή μαγκούρα καί ξεκινήσαμε. Βγήκαμε ἀπ' τήν πόρτα, ἀπ' τήν ἐξώπορτα, κι ἀρχίσαμε νά περπατᾶμε.

Πόσα βήματα ; Ἐννέα, δέκα, ἔντεκα ; Καί ξαφνικά τά βιαστικά μας σώματα χτυπήσανε ἀπάνω του, ἀνακλάστηκαν κι ἔπεσαν πίσω. Δέν καταλάβαμε τί ἦτανε. Δέν εἶχαμε δεῖ μπροστά μας τίποτα, οὔτε εἶχαμε ἀκούσει τίποτα. Σηκωθήκαμε πάλι ὄρθιοι καί προχωρήσαμε προσεκτικά μέ τά χέρια τεντωμένα.

Καί τότε, ἀνακαλύψαμε. Ἐνας τοῖχος ἀπό χοντρό γυαλί, μᾶς ἔφραζε ὀλόγυρα τὸ δρόμο.

Γυρίσαμε τρέχοντας στό δωμάτιο. Ἡ γυάλα μέ τούς ἀνθρώπους ἦταν ἐκεῖ. Κατεβήκαμε στό πίσω μέρος τοῦ σπιτιοῦ, ἀνεβήκαμε στήν ταράτσα. Καμιᾶ διέξοδος. Ὁ τοῖχος ἀπλwnότανε καμπυλούμενος παντοῦ, μιά δεύτερη γυάλα πού ἔκλεινε τό σπίτι κι ἐμᾶς καί τόν κόσμο μας.

Ὅρμίσουμε. Χτυπήσαμε μέ τίς γροθιές, μέ τίς μαγκοῦρες, μέ τά κεφάλια μας. Νά σπάσουμε τή γυάλα, νά δραπετεύσουμε, νά μποῦμε ἔστω στό σκοτάδι, ἐτοῦτο τό πηχτό σκοτάδι πού φαίνονταν ἔξω ἀπ' αὐτή.

Ἄνῶφελο.

Ἐγύρισε καί μέ κοίταξε. Τά πέτρινα μάτια του ράγισαν. Εἶπε — Αὐτός εἶναι ὁ τόπος μας, ἀφοῦ εἴμαστε μαζί. Κάποιος ἄλλος βουτάει τώρα τά δάχτυλα περισσότερο. Κάποιος ἄλλος κάνει βαθύτερες τομές. Κάποιος, πούχει τή δύναμη, καί τήν κατάρα, νά εἶναι μόνος, ἀνύπαρκτος.

Λεκέδες στην πρόσοψη

Μου̃ εἶπαν τρέξτε, μά τρέξτε, θά χάσετε τό θέαμα. Ἔτρεξα λοιπόν κι ἐγώ νά μήν χάσω τό θέαμα.

Ὁ δρόμος ἦταν κατάμεστος. Ἐνα σωρό ἄνθρωποι εἶχαν μαζευτεῖ, ἄνθρωποι νέοι πού μόλις εἶχαν ἀποφοιτήσει, ἄνθρωποι γέροι τακτοποιημένοι, μαινάδες καί μωρά, ἐκθέματα ἀπ' τό διπλανό Δημόσιο πάρκο, ἄνθρωποι μεσήλικες πού δέν εἶχαν πεισθῆ. Ὁ ἕνας πολύ κοντά στόν ἄλλον, στέκονταν ὄλοι ὄρθιοι ἀπέναντι στήν πρόσοψη ἑνός κτιρίου πανύψηλου. Τά σώματά τους καί τά ἄκρα τους κρεμόντουσαν ἀκίνητα, τά κεφάλια τους ἀναίμακτα ἦτανε ψηλά, τά στόματα τους χάσκαν μισοανοιγμένα.

Μπόρεσα κι ἦβρα τόπο ἀνάμεσα στά τσιγκέλια ἐστάθηκα κι ἐγώ καί κοίταξα. Ἡ πρόσοψη λές κι εἶχε ξεφυτρώσει ξαφνικά ἀπό τό χῶμα, στή μέση ἑνός τεράστιου οἰκοπέδου, καί ὀρθωνώτανε ἀτέλειωτη, κατακόρυφη, ἴσια χωρίς οἶκτο, –οὔτε ἐσοχές, προεξοχές καί ἀλλά τέτοια διάφορα–, ἄσπρη ἀσφυκτικά, ἕνα σεντόνι, ἕνα σάβανο ἀρκετό γιά ὅλο τόν κόσμο τεντωμένο πρὸς τόν οὐρανό, πού εἶχε τώρα μαρμαρώσει, κι εἶχε γίνει ταφόπλακα ἑνός μνήματος ὄρθιου, πρόσοψη ἑνός κενοτάφιου.

Ἐκεῖ πρὸς τήν κορφή, σένα ὕψος ἑκατό ἢ διακοσίων μέτρων ἢ αἰώνων, σέ μιάν ἀπρόοπτη μικρή ἐξοχή σάν λίθινο ἀπόστημα πάνω στήν πρόσοψη, ἕνας ἄνθρωπος καθόταν. Μόλις μπο-

ροῦσα νά διακρίνω τά πόδια του κρεμασμένα στό κενό, τό σῶμα του ὀρθό, μέ τήν πλάτη κολλημένη στόν τοῖχο, τά χέρια τοῦ σταυρωμένα σφιχτά πάνω στό στήθος του.

Κανείς δέν καταλάβαινε ποιός τόν βοήθησε νά φτάση ὡς ἐκεῖ. Τό κτίριο ἦταν ἔρημο, χωρίς οὔτε φύλακα, κλειστό ἐκ κατασκευῆς. Ἐπιτροπή ἀνθρώπων φυσιολογικῶν τό εἶχε ἐξετάσει καί τό βρῆκε ἀσύμφορο. Ἀσύμφορο, εἶπαν, νά λειτουργήση, ἀσύμφορο νά κατεδαφιστῇ. Ἔτσι, ἔμενε ἀπό τότε κλειδωμένο, ἀχρησιμοποίητο. Μόνο κατά καιρούς ἐρχόντουσαν, τό ἀνοίγαν, τό ἀερίζανε, τό πλένανε μέ μακριούς σωλῆνες ὑπό πίεσιν, κι ἔπειτα τόκλειναν πάλι, τό σφραγίζανε, πηγαίνανε ἀπέναντι στό πεζοδρόμιο καί τόδειχναν μέ τό δάχτυλο, ἓνα δεῖγμα ἀσύμφορου πρὸς ἀποφυγῆν. Κι ὅμως ἀπάνω κεῖ ἀνακαλύφθηκε ἐκεῖνη τήν ἡμέρα καθισμένος. Νά οἰκτείρη ἢ νά προσεύχεται. Χωρίς φόβο, χωρίς ἴλιγγο. Μόνος, ἀγέρωχος, στητός.

Σιγά-σιγά τό πλῆθος γύρω μεγάλωνε. Κι ἄλλοι ἄνθρωποι ὄλων τῶν ἐποχῶν ἐρχόντουσαν, πλησίαζαν τούς προηγούμενους, σηκῶνανε κι ἐκεῖνοι τά κεφάλια καί μισανοίγανε τά στόματα. Ὁ δρόμος εἶχε γεμίσει τώρα ὀλόκληρος. Μόνο μπροστά στό κτίριο ἔμενε ἓνας χῶρος, σέ σχῆμα ἡμικύκλιου, κενός. Ἐκεῖ, περίμεναν νά πέση.

Κανείς θόρυβος δέν ἀκουγόταν. Ὅλοι στεκόντουσαν καί κοίταζαν ἀμίλητοι. Δυό κοπέλες μέ κάνιστρα κυκλοφοροῦσαν ἀνάμεσά τους μέ προσοχή, στίς μύτες τῶν ποδιῶν, καί κάρφωνα στά πέτα τους τετράγωνα χαρτάκια μέ τή στάμπα ἐνός

Ἁγίου. Ἐνας πλανόδιος μικροπωλητής, στεκότανε μπρός στον καθένα, τράβαγε τό μπαμπάκι ἀπό τό στόμα του κι ἔχωνε μέσα μιά τυρόπιττα. Ἐπειτα ξανάβαζε τό μπαμπάκι.

Ἡ ὥρα περνοῦσε. Μερικοί κουνήθηκαν ἀλλάζοντας πόδι. Πολλοί, κατέβασαν τά κεφάλια, μάσησαν τίς τυρόπιττες κι ἔπειτα τά ξανασήκωσαν. Τά μωρά πού ἐν τῶ μεταξύ μεγάλωναν, σκεπάζανε τό στήθος πού βύζαιναν, κατέβαιναν ἀπό τίς ἀγκαλιές, στέκονταν δίπλα στίς μάννες τους καί σήκωναν κι αὐτά τό κεφάλι. Εἰδικό συνεργεῖο ἔπαιρνε κατά καιρούς τούς πολύ ἡλικιωμένους νά τούς θάψη.

Ξαφνικά μιά δυνατή φωνή εἶπε :

— Μά ἐπί τέλους βρέ ἀδερφέ, μᾶς ἔχει τόσα χρόνια καί περιμένουμε.

Ἄμέσως, ἓνα παρατεταμένο σούρσιμο πελμάτων ἀκούστηκε. Τό πλῆθος, χωρίς ν' ἀλλάξη διόλου στάση ἢ ἐκφράση, ἄρχισε νά πλησιάζη, ἀπ' ὅλες τίς μεριές, μέ μικρά βήματα, πρὸς τό μέρος ἐκείνου πού μίλησε. Οἱ διπλανοί ὄμοι πύκνωσαν, τόν ἀκούμπησαν, τόν ἔσφιξαν, ἐκεῖνος ξέφυγε πρὸς τά κάτω γιά νά γλυτώσῃ, τόν τσαλαπάτησαν. Κατόπιν, ξαναπήρανε τίς κανονικές ἀποστάσεις. Ἐγινε πάλι ἡ ἀπόλυτη σιγῆ. Μόνο κατά διαστήματα ἀκουγότανε τό αἶμα του πού ἔσταζε στους ὑπνόμους.

Εἶχε πιά νυχτώσει. Τά φῶτα τοῦ δρόμου ἄναψαν. Τότε ὄλοι, ἔσκυψαν τά κεφάλια, βγάλανε ἀπ' τίς τσέπες τά ρολόγια καί τά κοίταξαν. Ἐπειτα ἓνας-ἓνας, γύριζαν τίς πλάτες, τρίβαν τά χέρια μέ ἱκανοποίηση, χαμογελοῦσανε στους διπλανούς

καί ἀπομακρύνονταν. Πιό κάτω περιμένανε τά ἀραγμένα τους αὐτοκίνητα. Μπαίνανε μέσα, ἀναβαν τό καλοριφέρ καί ξεκινούσανε μέ ἑκατό χιλιόμετρα.

Σέ λίγο ὁ δρόμος ἀδείασε. Πήγα καί σήκωσα τόν πατημένο ἄνθρωπο. Τόν ἔφερα κάτω ἀπόνα γλόμπο καί τόν ξεσκόνισα. Ἐπρόσεξα τό πρόσωπό του. Ἦταν ἐκεῖνο πού καρφίτσωναν στά πέτα τά κορίτσια μέ τά κάνιστρα. Μοῦ εἶπε εὐχαριστῶ πολύ, καί γύρισε κι αὐτός νά πάη γιά ὕπνο.

Ἦτανε μιά γλυφή ἀδιόρατη. Ἐνα ἀλλάκι, ἓνα πρόσχημα πάνω στόν τοῖχο, πού διέτρεχε σ' ὄλο τό πλάτος της τήν πρόσοψη. Ἀποροῦσα πώς χωροῦσε τό βάρος μου. Τά πέλματά μου πατούσαν στίς μύτες. Τά ὑπόλοιπα ἐξεῖχαν μετέωρα. Ἡ κοιλιά μου καί τό στήθος μου ἦτανε κολλημένα στόν τοῖχο. Τά νύχια τῶν ἀπλωμένων χεριῶν μου μπηγμένα στό σοβά.

Προχωροῦσα χιλιοστό πρὸς χιλιοστό. Πρῶτα μετακινοῦσα τό ἓνα πόδι μου. Ἐπειτα ἔσερνα τό σῶμα μου μαζί μέ τάλλο. Τέλος ἔπρεπε νά ξεγαντζώσω τά χέρια μου, νά τοῦς ἀλλάξω θέση. Τά νύχια μου εἶχαν γεμίσει ἀσβέστη καί μπήγονταν πίο δύσκολα –πότε ἀλήθεια θά καθαρίσω τά νύχια μου;

Τό σκοτάδι μέ τριγύριζε πηχτό. Ἡ ἀναλαμπή τῆς φωτισμένης πόλεως δέν ἔφτανε ἐδῶ πάνω. Ἦταν ἀδύνατον ἀπό μακριά νά τόν διακρίνω. Ὅμως μποροῦσα πιά νά εἶμαι σίγουρος. Τήν προηγούμενη φορά εἶχα πλησιάσει κάτω ἀπ' τά πόδια του. Μετά, φαίνεται πώς ἔγινε κάποιο λάθος. Ἄν καί θυμῶμαι καλά πώς σκαρφάλωσα μίαν ἡλικία πίο πάνω. Ἐν τούτοις

πάλι δέν τόν ἔφτασα. Δέν ὑπῆρχε μετά ψηλότερα τίποτα νά πατήσω. Ἐπήδηξα στό διπλανό παράθυρο –τότε ἀνακάλυπα τά παράθυρα– καί ἀπό κεῖ σ' ἐν' ἄλλο, μέχρι τήν ἄκρη τοῦ κτιρίου. Ἡ ἀκμή τοῦ τοίχου μέ διακινδύνευε. Ὅπως κάθε ἀκμή. Τήν ἔσκαπα μέ τά δόντια καί τά νύχια καί ἀνέβηκα. Μέχρι πού βρῆκα τοῦτο τό αὐλάκι. Μιά ζάρα στόν τοῖχο ἤ στό μέτωπο, ἀνεπαίσθητη, λίγο πιο πάνω. Τώρα θάἔπρεπε λοιπόν νά εἶμαι στό ὕψος του. Θά μπορούσα σέ λίγο νά φτάσω δίπλα του, νά τόν ἀκουμπήσω.

Τά πόδια προχωροῦσαν ὄλο καί πιο δύσκολα. Τά χέρια κοβό-ντουσαν στίς μασχάλες. Μιά κρύα παλάμη ἀνέβαινε στήν πλάτη μου. Ἡ ἐκπνοή μου, δυνατή, ἔσπρωχνε κάθε φορά τό σκοτάδι μπρός ἀπ' τά μάτια μου. Τότε τό βλέμμα μου ἔγλειφε ἀπεγνωσμένα τόν τοῖχο, ἀναζητώντας τό σῶμα του, τό ἀπλωμένο του χέρι, τό ἀπλωμένο του πρόσωπο.

Ἔδινα πάλι τή ζωή μου σέ ἀντάλλαγμα μιᾶς ἄλλης ἐκδοχῆς. Αὐτῆς πού ἀπομένει. Κατάργησα τό βάρος μου, τό σχῆμα μου. Ἐπίπεδος σχεδόν πάνω στόν τοῖχο, μετέωρος, σερό-μωνα ὅσο γινόταν. Ἐκεῖ, πιο δίπλα, ὑπῆρχε ἕνας δυνατός κι ἀπτόητος. Ὑπῆρχε ἕνας καθισμένος. Καί μέ περίμενε.

Προώρησα ἀκόμα λίγο τό σῶμα μου. Πρός τήν ἐπικάλυψη. Τῆς δίνης καί τῆς ἔκπτωσης. Τοῦ λόγου καί τοῦ παροξυσμοῦ. Ἔστρεψα πάλι γύρω τό κεφάλι ἔψαξα. Καί τότε, εἶδα: Ὁ δρόμος μου μέ εἶχε βγάλει πάλι ἐπίμονα κάτω ἀπ' τά πόδια του. Τό χέρι του δέν ἦταν ἀπλωμένο. Μήτε τό πρόσωπο. Ἐνα σκοτεινό σῶμα, κουλουριασμένο, στριμωγμένο πάνω στόν

τοιχο, γεμάτο κρύο και φόβο, ἔτρεμε.

Ἦταν ἡ πιό βαθιά πτυχή τῆς ἀναδίπλωσης. Ἐκείνη πού ὁ ἥλιος καί ὁ ἀέρας πότε δέν φτάνει, κι ἡ σκόνη κατακάθεται ἡμίφωτη πάνω σέ μιά σειρά ἀπογυμνωμένα νεῦρα, ἐπιχόνοντάς τά προσεκτικά, γιά νά διατήρηση τήν κρίσιμη στιγμή μεταξύ τῆς ἔντασης καί τῆς ἔκρηξης, ἀνέπαφη στούς αἰῶνες.

Εἶχα ἐξαντλήσει κάθε μου δυνατότητα. Μαζί καί κάθε δική του. Γύρισα καί τοῦ εἶπα :

— Σοῦ ἔφερα ζεστό καφέ, Κύριε.

Ξεγάντζωσα μέ κόπο τό ἕνα χέρι μου, τράβηξα ἀπ' τήν τσέπη τό ποτήρι καί τοῦ τό ἔδωσα. Τόχωσε μέσ στίς χοῦφτες, ἔσκυψε ὀλόκληρος ἀπό πάνω του. Οἱ ἀχνοί του τύλιξαν τό πρόσωπο. Τό σῶμα του ἠρέμησε, σταμάτησε νά τρέμη.

Αὐτή, ἦταν ἡ τελευταία μου κίνηση. Ἔπειτα ὅλα γίνανε ξερά. Δέν εἶχα οὔτε χέρια, οὔτε πόδια, οὔτε προβλήματα. Δέν εἶχα πιά τίποτα. Μονάχα ἕνα κομμάτι κρύο τοῖχο στό μάγουλό μου.

Ἡ νύχτα προχωροῦσε ἀναποφάσιστη. Ἄλλωστε, δέν εἶχε τί ν' ἀποφασίση. Ἐκεῖνος ἔμενε κουλουριασμένος γύρο ἀπ' τίς χοῦφτες του. Ἐγώ, κάτω ἀπ' τά πόδια του, μιά σαύρα διάπλατη, καρφωμένη στόν τοῖχο. Ὁ φωτισμένος δρόμος μας ὑπογράμιζε.

Ἡ πόλη κάτω ἦταν ἔρημη. Οἱ πολυκατοικίες κλειστές. Οἱ ἄνθρωποι καταταγμένοι στίς θυρίδες τους κοιμόνταν. Μέ τά κρεβάτια τόνα πάνω ἀπ' τάλλο. Μέ τά σώματα τόνα πάνω ἀπ'

τάλλο. Ίδιες θυρίδες, ίδια κρεβάτια, ίδια σώματα. Στά κομοδίνα, φωτογραφίες, ξεχώριζαν τά πρόσωπα και τά γεγονότα. Κάποιος, ταραγμένος πού καθυστέρησε, χόθηκε βιαστικά σέ μίαν εἴσοδο. Ἀνέβηκε λαχανιασμένος τίς ψηλές σκάλες, ξεκλείδωσε τήν πόρτα ἑνός ἀριθμοῦ και μπῆκε. Προχώρησε ἀθόρυβα, ἔφτασε στό κρεβάτι, ξεντύθηκε και κατατάχτηκε κι αὐτός. Κοντά σέ μιά γυναίκα. Ἐκείνη τότε μισοξύπνησε και γύρισε στ' ἄλλο πλευρό. Ἀμέσως γύρισαν κι οἱ ἄνθρωποι τῶν δίπλα κρεβατιῶν. Μετά οἱ ἄλλοι τῶν ἄπάνω. Μετά τῶν πῶ δίπλα τῶν πῶ πάνω τῶν ἀπέναντι..., ἕνας γενικός θόρυβος σωμάτων ἀκουγόταν, ὅλος ὁ κόσμος γύριζε στ' ἄλλο πλευρό. Ὁ καθυστερημένος ἄνθρωπος αἰσθάνθηκε μιά τύψη κι ἀποκοιμήθηκε.

Τό φτερό μιᾶς νυχτερίδας κατακόρυφης μου ἄνοιξε ὡς κάτω τόν κρόταφο. Κάπου μακριά μιά γάτα ἔσκουξε σάν μωρό πού τό σφάζαν.

Οἱ ἀχνοί εἶχαν σταματήσει νά τοῦ ζεσταίνουν τό πρόσωπο. Ἐσκυψε τό κεφάλι πῶ χαμηλά, ἄρχισε νά γυρνᾶ τό ποτήρι γρήγορα μέσα στίς χουῶφτες και νά τό τρίβη. Τέλος, τόφερε στά χεῖλη και τό σήκωσε ἀπότομα. Ὁ καφές δέν ἔπεσε. Ἦτανε παγωμένος. Τό σῶμα του τότε κουλουριάστηκε περισσότερο, κι ἄρχισε πάλι νά τρέμη.

Δέν μποροῦσα πιά νά τοῦ προσφέρω τίποτα. Μόνο, μισάνοιξα τό στόμα μου. Ἡ γλώσσα μου, συλλάβισε, τήν ἀνεπαίσθητη ἐκπνοή μου.

Ἡ ἀνεπαίσθητη ἐκπνοή μου βγήκε μιά αἰχμηρή κραυγή, πού συνετάραξε. Ἡ νύχτα σκίστηκε στή μέση μέναν τριγμό, σπᾶσαν οἱ γλόμποι οἱ πόρτες τᾶ παράθυρα, σειστήκανε τᾶ κτίρια τᾶ μαλακά κρεβάτια καί τᾶ σώματα, τᾶ σύρματα ταλαντευόντουσαν ἄγγιζαν τόνα τάλλο σφύριζαν, τό σκοτάδι στριφογύριζε στροβιλιζόταν ἀνεβοκατέβαινε, οἱ συλλαβές μου διατρέχανε τούς δρόμους συνεχῶς, χτύπαγαν, ἀπ' τόν ἕνα τοῖχο στόν ἀπέναντι καί ἐπαναλάμβαναν

— Ἐγώ Κύριε σέ ἀγαπῶ... ἐγώ Κύριε σέ ἀγαπῶ... ἐγώ Κύριε σέ ἀγαπῶ...

Τότε ἐκεῖνος τινάχτηκε ἀπότομα, τᾶ χέρια τοῦ ἀπλώθηκαν στά πλάγια μέ τίς παλάμες τους ἀνοιχτές, ἡ πληγή τοῦ πλευροῦ του ἄνοιξε, τᾶ πόδια τοῦ τεντώθηκαν πρὸς τᾶ κάτω, ξέφυγε ἀπ' τό κάθισμα καί ἔπεσε.

Ἡ ἄλλη μέρα ξημέρωσε συννεφιασμένη. Οἱ ἄνθρωποι πέρασαν βιαστικοί. Μερικοί σήκωσαν τᾶ κεφάλια τους μέ εἶδαν. Εἶπαν :

—Κάθε τόσο τό πλένουνε κι ἐκεῖνος ὁ λεκές δέ λέει νά σβύση.

Σώματα καί χρώματα

Εἶχε πιά σκοτεινιάσει γιά καλά. Ἐνας μοχλός σέ κάποιο κεντρικό σημεῖο ἀνέβηκε, κι ἀμέσως, ὅλα τά φῶτα τῆς πόλεως ἄναψαν.

Ἡ ἐργάσιμη μέρα στά μαγαζιά ἢ στά Δημόσια Γραφεῖα, κοίταξε τά ρολόγια τῆς τά καρφωμένα στόν τοῖχο, χάρηκε, παράτησε στά τραπέζια ἀνάκατα τά ἐμπορεύσιμα μέλη τῆς, ἢ τά πρὸς ἔγκρισιν πεπραγμένα, ἔκλεισε τίς πόρτες στεγανά, κατέβασε τά σιδερένια τῆς βλέφαρα ἕνα-ἕνα, τά κλείδωσε, καί ξεχύθηκε στή λεωφόρο.

Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ μεγάλου συνωστισμοῦ. Ἡ τελευταία ὥρα τῆς μέρας. Ἐπειτα ἀρχίζει ἡ νύχτα, πού πολλοί λίγοι τήν ὑποπεύονται.

Τά πεζοδρόμια γέμισαν πέλματα. Μέ κάλους ξερούς ἢ κάλους μέ ἐπιθέματα. Μέ δάχτυλα κοκαλιάρικα, γαμπιά. Μέ νύχια ἄκοπα, μαῦρα. Προχώρησαν τόνα πίσω ἀπ' τάλλο βιαστικά, ἠχώντας σκληρά στίς τσιμεντένιες πλάκες τοῦ πεζοδρομίου, μέχρι πού φτάσαν στή διασταύρωση. Μπροστά τούς τώρα βρισκόταν ἡ διάβαση. Γραμμές ἀπό ἀσβέστη καθόριζαν τήν κατεύθυνση. Φῶτα ἤλεκτρικα καθόριζαν τόν χρόνο. Τά φῶτα ἦταν κόκκινα. Ἦταν ἡ σειρά τῶν μηχανῶν. Ἡ σειρά τῶν ἀνθρώπων εἶχε περάσει.

Τά πρῶτα πέλματα σταμάτησαν. Τά ἐπόμενα πλησίασαν ἀκόμα λίγο, πύκνωσαν, ἀκούμπησαν τά προηγούμενα καί μεταξὺ τους, καί σταματήσανε κι αὐτά. Σέ λίγο καί τά τέσσερα πεζο-

δρόμια γέμισαν στή διασταύρωση. Όλοι περίμεναν τά χρώματα τά εὐνοϊκά γιά νά περάσουν. Ἀπό τούς ἄντρες μερικοί, πού αἰσθανόντουσαν τό σῶμα τους πολύ βαρύ, λύγιζαν. Ἄλλοι, τό εἶχαν δέσει μέ λεπτές γραβάτες καί τό αἰωροῦσαν. Ἀπ' τίς γυναῖκες, ὄλες οἱ γυναῖκες, δέν ἔνοιωθαν κανένα κίνδυνο. Μόλις εἶχαν βάψει τά χεῖλια τους καί τά ἔγλειφαν. Πιό κάτω, σέ διάφορες γωνιές, τίς περιμένανε οἱ φίλοι τους, ἀνυπόμονοι, μέ σκέλια πρόχειρα πλυμένα.

Τά αὐτοκίνητα κατέβαιναν τό δρόμο ὀρμητικά. Τά καθαρά κορμιά τους ἔσφυζαν. Οἱ δυνατές καρδιές τους ἐκρήγγυταν κάθε στιγμή. Πολυμέταλλοι θώρακες προσπαθοῦσαν νά τίς συγκρατήσουν. Περνοῦσαν σέ ἀραιωμένη διάταξη καταλαμβάνοντας ὅλη τή λεωφόρο. Μέ τίς φωτεινές τους λόγχες τεντωμένες μπροστά. Μέ τίς νικέλινες ἀσπίδες τους ὑψωμένες. Παρατεταγμένοι ἀστυνομικοί τούς ἐξασφάλιζαν τό δικαίωμα. Ἕνας μαλακός ἀσφάλτινος τάπητας τούς ἀπάλυνε τό δρόμο. Τώρα, πάνω στά πεζοδρόμια, οἱ ἄνθρωποι τοῦ συνωστισμοῦ, μέ σηκωμένα φρύδια, ἀπέδιδαν τιμᾶς. Τά σώματα τους ἦταν κολλημένα. Οἱ καρδιές τους συγχρονίζονταν σύμφωνα μέ τούς ὄρους μιᾶς Προδιαγραφῆς. Ἀνάσαιναν ὅλο ὁμαδικά, μέ τό ρυθμό ἑνός Πενταετοῦς Σχεδίου. Ἄτριχα χέρια ἐξείχανε ἀπό φανέλλες Θερμοζάν. Πολλά χωνόντουσαν σέ μιᾶ τσέπη. Ἄτριχα πόδια ἐξεῖχαν ἀπό ἴδια σῶβρακα. Μπαίνανε τόνα μέσα στ' ἄλλο. Τό κατακόρυφο φῶς τῶν γλόμπων, ἔπεφτε πάνω στά ἐπίπεδα κεφάλια τους καί τά ζέσταινε.

Ἕνας ἄρχισε νά βήγη –ὄλα τά σώματα ταλαντεύτηκαν. Κά-

ποιος ξεχώρισε τό χέρι του, τό σήκωσε, ἄπλωσε τό μακρύ νύχι τοῦ μικροῦ του δάχτυλου καί καθάρισε τό αὐτί ἑνός ἄλλου. Μιά γυναίκα ἔγκυος ἔμπηξε τίς φωνές. Ἔνας γιατρός ἀπό ἀπέναντι τῆς φώναξε τίς τελευταῖες ὀδηγίες. Ἡ μπροστινή πλάτη τῆς ἔκανε μασάζ στήν κοιλιά, τό διπλανό λιγδερό μαλλί τῆς σκούπισε τόν ἴδρωτα. Σέ λίγο ἕνας γδοῦπος ἀκούστηκε. Τό πῶμα ἔπεσε πάνω στά παπούτσια –σέ κάποιο ἄλλο πεζοδρόμιο, ὁ πατέρας χαμογελαστός, δεχότανε τά συχαρίκια.

Ἐν τῷ μεταξύ τά αὐτοκίνητα ἔφταναν στή διασταύρωση, χωρίζονταν, μισά στρίβαν δεξιά, μισά ἀριστερά, στόν κάθετο δρόμο. Οἱ φωτεινές τους λόγχες σάρωναν τά κεφάλια στά πεζοδρόμια. Μπαίνανε ἀπ' τά μάτια, βγαίνανε ἀπ' ἀπέναντι, τά κεφάλια πέρναγαν μέσα, γλίστραγαν πρὸς τή βάση, ἀτέλειωτα, τόνα πίσω ἀπό τάλλο. Οἱ ὑπόλοιποι στά πεζοδρόμια κούναγαν τά μαντήλια. Τά αὐτοκίνητα βάραιναν, οἱ λόγχες ἔγεραν μπροστά. Σέ κάποια ἐπόμενη στροφή θά παίρναν τά κεφάλια τῶν παιδιῶν. Μέχρι πού νά γεμίσουν.

Ἐπί τέλους, σέ μιὰ στιγμή, ἀνάψανε στή διάβαση τά φῶτα πού ἦταν πράσινα. Τά σηκωμένα φρύδια ἀμέσως κατέβηκαν, ἡ ἀνάσα ἐπιταχύνθηκε, τά σώματα κουνήθηκαν, ξεκίνησαν, καί μπαίνανε στό ἀνοιγμένο λούκι, γρήγορα, ὅσο ἦταν καιρός.

Ὅμως τότε, ἔγινε τό ἐπεισόδιο. Τά αὐτοκίνητα πού ἐρχόντουσαν ὑπερήφανα, δέν βρῆκαν λόγο, δέν σταμάτησαν, ἐπέσανε μέ ὄλο τους τό κῦρος καί τή δύναμη ἀπάνω στοῦς ἀν-

θρώπους πού πέραναν, καί τούς πατήσαν.

Σηκώθηκε μεγάλο πανδαιμόνιο. Τά ηλεκτρικά κουδούνια τῆς προκαθορισμένης τάξεως κουδούνισαν, τά μεγάφωνα τῆς τροχαίας ἔβρισαν οὐρλιαξαν, οἱ παρατεταγμένοι ἀστυνομικοί μέ τίς σφυρίχτρες ἔτρεξαν ὄρμησαν ἀπλώσανε τά χέρια ἔσπρωξαν, πίσω ὄλοι, φώναζαν, ἔγινε κάποιο λάθος στό σῆμα.

Οἱ «ὄλοι», γύρισαν ἔντρομοι στά πεζοδρόμια.

Τά αὐτοκίνητα ἀδιάφορα ἐξακολουθοῦσαν νά περνοῦν πάνω ἀπ' τούς πατημένους ἀνθρώπους. Μερικοί ἀπό αὐτούς, ἀνάμεσα σέ δύο διαδοχικά πατήματα, ἀνασήκωναν ἀπ' τή μέση κι ἀπάνω τό σῶμα τους, ἀπλώνανε τά χέρια πρὸς τό πράσινο σῆμα τοῦ στόλου κι ἐκλιπαροῦσαν. Ἕνας, τοῦ ἔταξε μιά λαμπάδα χρυσή.

Τό αἷμα ἔτρεξε, ἔφτασε ὡς τό ρεῖθρο, ἀνέβηκε στό στόλο, πέρασε μέσα ἀπ' τό σῆμα, καί ἄρχισε νά ἐκτοξεύεται πρὸς ὅλες τίς διευθύνσεις. Ὁ δρόμος βάφτηκε κόκκινος, τά αὐτοκίνητα βάφτηκαν κόκκινα, οἱ ἄνθρωποι στά πεζοδρόμια βάφτηκαν κόκκινοι, ὡς τό κόκκαλο, γιά πρώτη φορά. Ἡ διακόσμηση ἄρεσε πάρα πολύ, ἡ ἀρμόδια ἐπιτροπή συνῆλθε, ἀπεφάσισε ὁμόφωνα, κι ἔδωσε στους πατημένους ἀνθρώπους τό πρῶτο βραβεῖο.

Ἐπειτα, ἡ ἀσφαλτος σιγά-σιγά καθάρισε. Καί τά σώματα. Καί τό πράσινο φῶς ἐπίσης. Τότε οἱ ἄνθρωποι πήρανε τήν ἀπόφαση, εἶπανε ἔχουμε δίκιο, κοίταξαν καί τήν ὥρα τους ἦταν ἀκόμη νωρίς γιά φαί, κατέβηκαν στή διάβαση, δέν πέ-

ρασαν ἀπέναντι, στράφηκαν ὅλοι μαζί κάθετα, κι ἄρχισαν νά βαδίζουν κατά μήκος τοῦ δρόμου. Τά αὐτοκίνητα εἶδαν τὸν ὄγκο, φρενάρισαν, σβῦσαν τὶς φωτεινὲς τους λόγχες, διαμαρτυρήθηκαν, μὰ εἴμαστε τὸ πράσινο κῦμα εἶπαν. Κι ἐμεῖς εἴμαστε τὸ ἀνθρώπινο κῦμα, τοὺς ἀπάντησαν. Οἱ ἀστυνομικοὶ ἄρχισαν πάλι νά σφυρίζουν μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη. Μετά οἱ ἀναπνοεὲς τους ἐξαντλήθηκαν, ἔτρεξαν πίσω στὰ τμήματα νά προμηθευτοῦν.

Τά πεζοδρόμια ἐρημώθηκαν. Τὸ κατακόρυφο φῶς τῶν γλόμπων ἔπεφτε στό πλακόστρωτο, σουρνόταν πέρα-δῶθε, σκεφτότανε, δέν ἤξερε τί νά ὑπόθεση.

Τὸ ἀνθρώπινο κῦμα προχωροῦσε τώρα πάνω στό δρόμο μονοκόμματο. Τά σώματα εἶχανε πιά ἐνωθῆ ἔντελῶς, εἶχανε γίνει ἓνα σῶμα, φαρδύ, πλαδαρό, ἀσπόνδυλο. Χιλιάδες πόδια βγαίνανε μπροστά, πατάγανε στήν ἄσφαλτο, λυγίζαν, καί τὸ μεταφέραν.

Διάφοροι πηγαιναν καί πέρναγαν μὲς στίς λουρίδες ἢ τοὺς γιακάδες τους σημαιοκόνταρα πολύχρωμα. Ἄλλοι τοὺς καρφισῶνανε στὰ στήθη μεγάλες ἐπιγραφές. Ὅμιλοι κυριῶν μοιράζανε ξερὴ τροφή καί χαρτζιλίκι, ἢ μουσικὴ παιάνιζε διαρκῶς τὸ «ἄμες δέ γ' εἰμές», ἓνα παιδί τριγύρναγε σκυφτό κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους καί ἔχωνε στήν τσέπη του τὴν τελευταία ἐφημερίδα. Αὐτοί, γύριζαν τὸ κεφάλι δεξιὰ κι ἀριστερά καί χαμογέλαγαν στοὺς περιοίκους.

Κάποιος, ἀπόναν κάθετο δρόμο, ἤρθε τρέχοντας, μῆκε μπροστά, κι ἐβάδιζε κι αὐτὸς μὲ τὸ ρυθμὸ τους ἀπαγγέλλο-

ντας ποιήση. Ἄπ' τόν ἐπόμενο δρόμο κάποιος ἄλλος ἦρθε, ἔπυσε πάνω στόν πρῶτο τόν ἔσφαξε, κι ἄρχισε ν' ἀπαγγέλλη μέ διαφορετική φωνή τήν ἴδια ποιήση. Ἐπειτα ἦρθαν κι ἄλλοι πολλοί, δέν εἶχαν πιά τό θάρρος νά σφαχτοῦν, σταμάτησαν λοιπόν ἐκεῖ μπροστά στή μέση του δρόμου, καί ἄρχισαν νά φτύνονται καί νά χτυπιοῦνται. Τήν τελευταία στιγμή ἓνας τους γύρισε, εἶδε τό πλῆθος πού πλησίαζε ἔτοιμο νά τοῦς πατήσῃ, εἰδοποίησε καί τοῦς ἄλλους, μόλις προλάβανε, τραβήχτηκαν στό πεζοδρόμιο, καί συνεχίζουσε ἐκεῖ χρόνια πολλά, τή ἐπίμαχη κουβέντα.

Τό ἀνθρώπινο κῦμα τοῦς προσπέρασε. Ξεκρέμασε τίς ἀλυσίδες πού περιόριζαν τά πεζοδρόμια, –τά πεζοδρόμια ἐπεκτάθηκαν–, ἐμούντζωσε τίς πινακίδες τῆς τροχαίας, ἔβγαλε τή μεγάλη γλώσσα του στίς ἀντιπροσωπεῖες πού ἔφταναν μέ διάφορες προτάσεις συνδιαλλαγῆς. Οἱ φίλοι της Πατρίδος ἦ τοῦ Λαοῦ κατέβαιναν στό δρόμο, πλησίαζαν, σιγά-σιγά, ἀθόρυβα, στίς μύτες τῶν ποδιῶν, φτάναν τοῦς τελευταίους, τεντώνανε τά χέρια ἀπό μακριά, τοῦς χαῖδευσαν μιὰ δυό φορές τήν πλάτη, κι ἔπειτα τρομαγμένοι γύριζαν καί τρέχανε, ὅσο πιά γρήγορα μπορούσαν.

Ἦρθαν οἱ ἀντλίες τοῦ Δήμου καί τοῦς βρέξανε. Ἄνοιξαν οἱ καταπακτές τῶν ὑπονόμων νά τοῦς καταπιοῦνε. Φτάσαν οἱ ἀστυνομικοί μέ νέες σφυρίχτρες καί νέες ἀναπνοές. Ὅμως ἐκεῖνοι προχωροῦσαν ἀπτόητοι. Πολλοί σήκωναν πότε-πότε τά βλέφαρα ἢ τή φωνή τους νά τά ξεμουδιάσουν. Ἄλλοι γύριζαν πίσω στοῦς ἐπόμενους καί λέγανε, μή σπρώχνετε ζῶα

εἶσθε; Μερικοί ἄνοιγαν ὅπως-ὅπως τὴν ἑφημερίδα καὶ διάβαζαν τὸ μυθιστόρημα σὲ συνέχειες.

Τότε ἐγώ, ἀπ' τὸ δωμάτιό μου, τούς φώναξα.

— Στόν Ἀνώτατο Ἄρχοντα.

— Ναί, στόν Ἀνώτατο Ἄρχοντα, εἶπανε ὅλοι μαζί καὶ ἐπιτάχυναν τὸ βῆμα.

Ἄμέσως τὰ πράγματα γίνανε σοβαρότερα. Ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἦταν πρόσωπο πολὺ ὑπεύθυνο καὶ πολὺ σοβαρό. Ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων ἦτο ὑπεράνω κυμάτων, πρασίνων κυμάτων, ἀνθρωπίνων κυμάτων καὶ ἐποχῶν. Κανείς δέν ἐνοχλοῦσε πότε τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα. Ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων ἐσκέπτετο. Ἦτανε ξαπλωμένος.

Τὰ κόκκινα λοιπὸν τηλέφωνα κουδούνισαν, ἐδόθησαν οἱ σχετικές ἐντολές, ὅλος ὁ στρατός κινητοποιήθηκε, βγῆκε, στοὺς δρόμους, παρατάχτηκε, κάθετα, σὲ διαδοχικές σειρές, μὲ ἐφ' ὄπλου λόγῃ.

Ὅμως τὸ ἀνθρώπινο κῆμα ἦταν πλέον ἀσυγκράτητο. Ἔβγαλε τὰ μαντήλια του καὶ ἔφτυσε στὴ λεωφόρο τῶν Ρόδων, τὰ ξαναέβγαλε καὶ σκούπισε τίς μύξες του στὴ λεωφόρο τῶν Φιλυρῶν, ἔπειτα ἀφοῦ γέμισαν, τὰ κρέμασε ἀπ' τὰ σημαιοκόνταρα γιὰ νὰ στεγνώσουν. Στὴν πλατεῖα Ἐλευθερίας κουράστηκε καὶ στάθηκε λίγο νὰ πάρῃ ἀνάσα. Μερικοί τότε κοίταξαν πάλι τὴν ὥρα τους, εἶδαν πὼς ἦταν ἀργά, τὸ φαί θὰ κρῶνε, εἶπανε καληνύχτα σας κύριοι, καὶ τράβηξαν σίτι.

Τὰ κενὰ ἀμέσως συμπληρώθηκαν, νέοι ἄνθρωποι —πού τρέ-

φονταν μέ κονσέρβες– ἦρθαν καί μπῆκαν. Κάποιοι ἀνέβηκε στην πλάτη τοῦ μπροστινοῦ του, κοίταξε γύρω, χαμογέλασε, οἱ ἄλλοι ζήτησαν κι ὅσοι πρόλαβαν κἀναν κι αὐτοῖ τό ἴδιο, τό ἀνθρώπινο κῦμα, μέ ρυθμική κραυγή «στόν Ἄνωτατο Ἄρχοντα» καί νέα πιά μορφή κι ὀργάνωση, ξεχύθηκε πάλι μπροστά, ἀποφασισμένο.

Οἱ ὑπόλοιποι δρόμοι στέναξαν, οἱ τάξεις τῶν στρατευμάτων διαλύθηκαν, τά κυβερνητικά κτίρια ἔπεσαν.

Ἐν τῷ μεταξύ πολλοί ἀπό κείνους ποῦτανε ψηλά, ζαλίζονταν καί ξέρναγαν. Τότε οἱ ἄλλοι, πού τούς κουβαλοῦσαν, βρῖσκαν τήν εὐκαιρία τούς κατέβαζαν, τούς ἴσιωναν τίς πλάτες τραβώντας μέ τά χέρια σπρώχνοντας μέ τό γόνατο, κι ἀνέβαιναν αὐτοῖ τώρα ἀπάνω.

Τό ἀνθρώπινο κῦμα προχώρησε. Πέρ' ἀπ' τήν πόλη, πέρ' ἀπ' τήν χώρα, πέρα ἀπό τόν ὀρίζοντα. Τέλος, βρῆκε ἕνα μνημεῖο, πού ἦτο σπήλαιον καί λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ, χώθηκε μέσα κι ἀποκοιμήθηκε. Μαζί μέ τόν Ἄνωτατο Ἄρχοντα. Εὐχαριστημένο.

Τά πράσινα καί τά κόκκινα φῶτα πίσω στή διασταύρωση ἄρχισαν πάλι νά λειτουργοῦνε κανονικά. Τό λάθος τῶν στύλων διορθώθηκε. Ἄνθρωποι κι αὐτοκίνητα διασταυρώνοντουσαν ἀρμονικά, χάιδευαν τόνα τάλλο, τὰίζαν τόνα τάλλο, ἔτρωγαν τόνα τάλλο, κι ἔπειτα πέρναγαν ἀπέναντι. Οἱ νόμοι τῆς κυκλοφορίας δέ εἶχαν ἀλλάξει.

Πάνω στό ξεδιπλωμένο άμάρτημα

Ἦ, –γιά νά εἶμαστε τό ἴδιο συνεπεῖς:

Ξαφνικά, ἡ μεγάλη πέτρα πού ἔφραζε τήν εἴσοδο μετακινήθηκε, καί μιá φωνή ἀπ' ἔξω εἶπε.

— Ὅριστε κύριοι βγῆτε, ἡ ὥραῖα ἐποχή τῶν αἱμάτων πέρασε.

Τά πρόσωπα πού ἦταν στοιβαγμένα, ἀπόρησαν, γύρισαν πρὸς τήν ἔξοδο, ἦταν πράγματι ἀνοιχτή, γύρισαν πρὸς τοὺς τοίχους, κοίταξαν τά ἰχνογραφήματα, τ' ἀποχαιρέτισαν, πῆραν καί λίγο χῶμα ἀπὸ τῆ μητέρα γῆ, τό φύλαξαν στά πορτοφόλια, καί ἄρχισαν νά βγαίνουν.

Ὁ ἥλιος ἔπεσε ἀπότομα πάνω στά δέρματα τά δέρματα συρρικνώθηκαν. Ἔπεσε ἀπότομα πάνω στά μάτια τά μάτια πόνεσαν, γέμισαν δάκρυα, τά βλέφαρα πού ἦταν ἀγκυλωμένα προσπάθησαν νά κατέβουν, ἔτριξαν, οἱ ἀράχνες ξεπετάχθηκαν ἀπὸ τά φρύδια τά ματοτσίνора, καί ἀπομακρύνθηκαν τρομαγμένες.

Τό πλῆθος μετακινήθηκε ἐδῶ κι ἐκεῖ. Τέλος, ἔφτασε σέ μιάν ἔκταση, χέρσα, πού κανεῖς δέν τήν εἶχε ἐπαγγελθῆ, ἀπλώθηκε καί κατακάθησε. Τά χέρια, τά ἴδια χέρια πού πρὶν εἶχαν διαπράξει τό ἀμάρτημα, τώρα τό ἔβαλαν στό χῶμα, τό ἴσωσαν, τράβηξαν τοὺς κανόνες τοὺς μεταλλικούς –ὄλοι οἱ ἄνθρωποι ἦτανε ὀπλισμένοι ἔτοιμοι πρὸς παράδοσιν– καί τό μετροῦσαν. Τό ἀμάρτημα ἄλλοτε δέν ἔφτανε ἄλλοτε περίσσευε, τά

μάτια σέρνονταν στίς ύποδιαιρέσεις, δέν πίστευαν, οί κανόνες σηκωνόντουσαν στάζοντας, έπισείονταν, διαγράφανε δυό γρήγορους κύκλους στόν άέρα καί ξαναπέφτανε μέ δύναμη στην ίδια μεριά, τά μάτια άρχιζαν πάλι άπ' τήν άρχή, ξανασερνόντουσαν κι έκλιπαροῦσαν.

Κατόπιν, όλα τακτοποιήθηκαν ὅπως πάντα, πολύ καλά. Τό άμάρτημα μετρήθηκε, βγήκε ακριβῶς, τυλίχτηκε σέ ρολό ὁμορφα, μπήκε στην πίσω τσέπη. Οί πολύτιμοι κανόνες σκουπίστηκαν, άσημώθηκαν, μπήκανε στά εικονοστάσια ἢ στίς δημόσιες βιτρίνες. Οί άνθρωποι καθήσανε πίο άνετα, πλάτη μέ πλάτη. Άπλώσανε τά πόδια, τά χέρια, τά επιχειρήματα.

Τότε, κάποιος πού ἦταν ξένος, ἦρθε. Περπάτησε άνάμεσα. Στάθηκε στόν καθένα, έσκυψε τόν φίλησε. Μετά, άνέβηκε σέ μία καρέκλα καί εἶπε.

—Κύριοι, οί κανόνες σας εἶναι λανθασμένοι.

Οί άκουμπημένες πλάτες ρίγησαν, τά τεντωμένα μέλη συσπάστηκαν, κουλουριαστήκανε στρεβλά, ὅλοι πετάχτηκαν ὄρθιοι, γύρισαν τά πηχτά τους μάτια τόν κοιτάξαν, —αὐτός περιμένε έτοιμος μέ τή θηλιά περασμένη στό λαιμό—, κοιτάχτηκαν καί μεταξύ τους, δέν άναγνωρίστηκαν, ξανατράβηξαν τούς μεταλλικούς κανόνες τρέξαν ὁ ένας στόν άλλον τούς συνέκριναν, —ἦταν ὅλοι ἴδιοι—, άναγνωρίστηκαν, βγάλανε τό ρολό τό άμάρτημα, τό πιάσαν ὅλοι μαζί —ἦταν τεράστιο— γονάτισαν τό άκούμπησαν ξανά πάνω στό έδαφος κι άρχίσανε σπασμωδικά νά τό τραβοῦν καί νά τό ξετυλίγουν. Τό ρολό κύλαγε διαρκῶς, άπλωνότανε, σκέπαζε ὅλη τήν έκταση, τούς

ἔσπρωχνε, αὐτοὶ σηκώθηκαν ὄρθιοι τό δρασκέλισαν ἤρθανε ἀπὸ πίσω γονάτισαν πάλι ἔσπρωχναν –καί τὰ χρόνια ἔσπρωχναν– τό ἀμάρτημα πού ξετυλιγόταν δέν τέλειωνε, τὰ γονατὰ τους πόνεσαν πλήγιασαν, ἔπεσαν τότε μπρούμυτα, σέρνονταν –καί τὰ χρόνια σέρνονταν καί τὰ σκυλιά σέρνονταν– τεντώνανε μπροστά τὰ χέρια κι ἐξακολουθοῦσαν νά ξετυλίγουν. Ἡ κάποια νύχτα ἦρθε, ἀπόκαμαν, σταμάτησαν, γύρισαν ἀπὸ μπρούμυτα ἀνάσκελα, προσπάθησαν νά κοιμηθοῦν, δέν μπορούσαν, γύρισαν στό πλάι, ἀγκάλιασαν τίς γυναῖκες μιά φορᾶ, τίς ἀγκάλιασαν δυό, ἔπειτα ἐκεῖνες τοὺς κλώττησαν, ἤτανε ἔγκυες, στὸν τελευταῖο τους μήνα. Ἡ ἄλλη μέρα ξημέρωσε, τὰ ἔντομα ἀποσύρθηκαν, μαζεύτηκαν κοντά-κοντά μὲς τίς κοιλότητες τοῦ σώματος πού δέν τίς ἔβλεπε ὁ ἥλιος, οἱ γυναῖκες μὲ τὰ πόδια σηκωμένα γένναγαν, αὐτοὶ πέσανε πάλι μπρούμυτα, σερνόντουσαν καί ξετυλίγαν. Τὰ ὑγρά, πού εἶχαν σπάσει, πλημμύρισαν καί τοὺς μούλιαζαν. Τὰ μωρά, βγαῖναν ἀπὸ τὰ σκέλια, ἔκλαιγαν, περπάταγαν στά τέσσερα, ἔφταναν δίπλα τους καί τοὺς δάγκωναν τὰ παπούτσια.

Σύννεφα μαῦρα κυκλοφοροῦσαν τώρα ταχύτατα πάνω ἀπ' τίς πλάτες τους. Ἀπ' τὰ διάκενα, κομμάτια ξεροῦ ψωμοῦ ἐξεσφενδονιζόντουσαν ἐπάνω τους καί τοὺς τινάζαν. Σμῆνοι ὀρτύκια πού ταξίδευαν, καθόντουσαν στά ἐπιπλέοντα σώματα νά ξαποστάσουν.

Ἐνα φορτίο θαυματουργῶν εἰκόνων ἔφτασε κι ἐξηγητήθη.

Ἐνα ἄλλο βρισκότανε καθ' ὁδόν.

Μορφασμοὶ διάφοροι δοκιμάστηκαν.

Λόγια μεγάλων ἀνδρῶν περάσανε ἀπό στόμα σέ στόμα.

Πάνω στήν καρέκλα, ὁ ἄνθρωπος μέ τή θηλιά στό λαιμό, γύριζε γύρω-γύρω καί τούς χάζευε. Εἶχε σηκώσει τήν ἄλλη ἄκρη τοῦ σκοινοῦ καί τήν ἔπαιζε στά χέρια. Τότε μιᾶ ἰδέα τοῦ ἦρθε, ἔσκυψε, ἔβγαλε ἀπ' τήν τσέπη τὰ ἀργύρια καί ἄρχισε νά σημαδεύη τὰ κεφάλια. Τὰ ἀργύρια, χτύπαγαν σ' ἕνα κεφάλι, ἀναπήδαγαν, χτύπαγαν σ' ἕνα δεύτερο, πολλές φορές καί σ' ἕνα τρίτο. Ἐκεῖνος ξαναδοκίμαζε. Προσπάθαγε μένα ἀργύριο, νά τὰ χτυπήσῃ διαδοχικά ὅλα.

Ἐν τῷ μεταξύ τὰ μπρούμυτα σώματα πλήθουναν, γέμισαν ὅλη τήν ἔκταση, δέν χώραγαν πιά, σέρνονταν τόνα πάνω στάλλο. Ἡ καρέκλα κουνιόταν ἐπικίνδυνα. Ἐκεῖνος παρακάλεσε, ἔπειτα ἔβαλε τίς φωνές, δέν μπορούσε νά σημαδέψῃ. Κανένας φυσικά δέν τόν ἄκουσε, θύμωσε, κατέβηκε ἀπ' τήν καρέκλα, πῆρε πάλι τήν ἄλλη ἄκρη τοῦ σκοινοῦ, τήν σήκωσε ψηλά καί ἄρχισε ἀλύπητα νά τούς δέρνῃ. Τά σώματα ἀναταράζονταν, συστρέφονταν, σφάδαζαν, ἔπειτα σηκωνόντουσαν στά τέσσερα τρέχανε μπουσουλώντας νά κρυφτοῦν, ποδοπατιόντουσαν, τὰ τραπεζάκια τῶν κολλυβιστῶν ἀναποδογυρίζανε, τὰ κέρματα σκορπίζονταν, ρολλάρανε πίσω ἀπ' τὰ σώματα καί τὰ κυνηγοῦσαν. Οἱ ἄνθρωποι κατέφυγαν γιά πολλοστή φορά στίς παρυφές τοῦ ἁμαρτήματος τρομοκρατημένοι.

Ὁ καιρός, πού εἶναι πάντα ὀρισμένος, πέρασε. Οἱ πλιηγές του σιγά-σιγά ἔκλεισαν, ξεχάστηκαν. Γίναν ἀναδρομές. Οἱ

ἄνθρωποι μαζεύτηκαν πάλι, συνῆλθαν, ἀνασυντάχτηκαν, γύρισαν λοιπόν πρὸς τὰ πίσω μὲ τὸ δικαίωμά τους τεντωμένο, τὸν σημάδεψαν, κι ἄρχισαν νὰ βαδίζουν κατ' ἄπάνω του. Τώρα, πατούσανε στὰ δύο τους πόδια πολὺ σίγουρα! Αὐτὸς τοὺς εἶδε καὶ χαμογέλασε. Σέ λίγο τὸν πλησίασαν. Δέν ἔφερε ἀντίρρηση, τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι τὸ σκοινί, ἔφτιαξε στὸ λαιμὸ του τὴ θηλιά, κι ἀνέβηκε στὴ καρέκλα. Τὸν κρέμασαν γρήγορα γρήγορα. Κι ἔτσι ἐξασφαλισμένοι καὶ σύμφωνοι, ἐξακολουθήσαν νὰ βαδίζουν. Τὰ πόδια τους τσαλαβουτοῦσαν στὰ σπασμένα ὑγρά, τὰ ψωμιά καὶ τὰ νομίσματα. Τὰ κορμιά τοὺς ἀκουμπημένα τόνα στάλλο, ἰσορροποῦσαν.

Τὸ αἰωρούμενο σῶμα ἄνοιγε ἀνάμεσα τοὺς μιά βαθιά τομή. Ὅπως τὸ ἐπλησίαζαν χωρίζανε. Μισοὶ πηγαιναν ἀπὸ δῶ, μισοὶ ἀπὸ κεῖ, μὲ βήματα –ξαφνικά– ἀργά κι ἀδιάφορα, δέοντας τὰ χέρια πίσω νοηελικά, γυρίζοντας ἀντίθετα τὰ κεφάλια. Ὅμως, ὅταν πιά φτάναν σέ ἀρκετὴ ἀπόσταση, στρέφανε τὰ κεφάλια ἔντρομα πρὸς τοὺς ἀπέναντι, λύναν τὰ ἰδρωμένα χέρια τὰ ἄπλωναν, τρέχαν μὲ ὅλη τοὺς τὴν δύναμη, φτάναν κοντά, ψαῦαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἀγκαλιάζονταν φιλιόνταν κι ἠσύχαζαν. Σέ λίγο ἡ τομὴ εἶχε ἐπουλωθῆ. Τότε, γύριζαν πάλι πρὸς τὴν ἴδια –τὴ μοναδική– κατεύθυνση, καὶ συνέχιζαν.

Ὁ τόπος πίσω ἄδειασε. Μείνανε μόνο τὰ κουφάρια τῶν ξαπλωμένων γυναικῶν. Μὲ τὰ κοκκαλιασμένα πόδια ὄρθια. Καὶ τίς ἄδειες κοιλιές σουρωμένες. Δίπλα στὰ κεφάλια τους καθισμένα τὰ μωρά, τοὺς ἔβγαζαν προσεχτικά, μὲ τὸ δάχτυλο τὸ μάτι.

— Έ, εἶσαι χυδαῖος, ὀπωσδήποτε.

—(*Κίνηση μέ τά χέρια ν' ἀπαλαγῆ ἀπό τή θηλιά πού τοῦ σφίγγει τό λαιμό*).

—Χυδαῖος μέχρι ἀποτροπιασμοῦ. (*Βηματίζει μπροστά του πέρα-δῶθε τό κεφάλι σκυφτό καί τά χέρια στή τσέπη*). Στό κάτω-κάτω ἄν θέλης κάτι νά πῆς, ὑπάρχουν ἕνα σωρό τρόποι θεμιτοί καί περισσότερο πρόσφοροι.

—(*Ἐξακολουθεῖ νά προσπαθεῖ ν' ἀπαλαγῆ ἀπ' τή θηλιά*).

—Τουλάχιστον ἐγώ πού σέ ξέρω ἀπό μικρό παιδί... (*σταματᾷ μπροστά του παρατηρώντας κάτι λάσπες στό παντελόني του, πηγαίνει τίς τινάζει, φτιάχνει τήν τσάκιση μέ τά δάχτυλα, ἀρχίζει πάλι νά βηματίζει*)... ἐγώ λοιπόν θά ἤμουν διατεθειμένος νά σέ ἀκούσω, μέ πολύ στοργή καί πολύ κατονόηση. Κι ἴσως τό ἴδιο νά ἔκαναν καί οἱ ἄλλοι.

—(*Τό σῶμα του τινάζεται μιά φορᾷ. Ρόγχος*).

—(*Στέκεται, γυρίζει τόν κοτάζει, βγάζει τό ἕνα χέρι ἀπ' τήν τσέπη καί τό σηκώνει, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας*). Κι ἔπειτα βρέ ἀδερφέ, ἐδῶ ὑπάρχει ἕνας ἀναμφισβήτητος πολιτισμός, —βεβαίως δέν γνωρίζουμε πού ὀδηγεῖ—, ὑπάρχει ἀκόμη ἄν θέλεις, μιά ὁμαδική αὐτοσυντήρηση. Τώρα πῶς νά τά βολέψουμε τοῦτα τά δυό! Έ, βέβαια χρειάζεται λεπτομερής προσοχή, καί μιά κατάλληλη μέθοδος. Ὅχι ὁμως καί ξύλο, ἢ ἱεροσυλίες, ἢ λόγια ἀκατανόητα..

—(*Ρόγχος*).

—(*Ξαναβάζει τό χέρι στή τσέπη. Βηματίζει*). Ἐτσι ἀναστέλ-

λεται ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον...

—(*Ρόγχος, συνεχῶς ἀπό δῶ καί πέρα κατά διαστήματα*).

—... μένουμε μεταξύ μας ἀνυπεράσπιστοι. Ἄν μένουμε μεταξύ μας. (*Περνώντας σηκώνει τήν πεσμένη καρτέκλα*). Βέβαια ἐμένα ἡ ἰδέα αὐτή καθόλου δέν μ' ἐνοχλεῖ, μᾶλλον μέ ξεκουράζει, ὅμως εἶναι καί οἱ ὑπόλοιποι... (*ἀπλώνει το χέρι γύρω γιά νά δείξει, βλέπει πῶς οἱ ἄλλοι ἔχουν πολὺ ἀπομακρυνθεῖ, τρομοκρατεῖται, γυρίζει καί τρέχει ὀλοταχῶς νά τούς προλάβῃ*).

Ἐν τῷ μεταξύ τό πλῆθος ἔφτασε κάτω ἀπ' τό μπαλκόνι, σταμάτησε κι ἄρχισε νά χειρονομῇ καί νά φωνάζει.

Σέ λίγο ὁ ἄνθρωπος ἐφανίστηκε. Φοροῦσε κοστούμι βραδυνό. Στήν ἀγκαλιά τοῦ κράταγε ἓνα μεγάλο βιβλίο ἀνοιγμένο. Προχώρησε, ἔφτασε τό μαρμάρινο κάγκελο, τό φύσηξε, τό σκούπισε μέ τήν παλάμη κι ἀκούμπησε πάνω μέ προσοχή τό ἀνοιγμένο βιβλίο.

ἽΟλοι σώπασαν καί περίμεναν.

ἽΟ ἄνθρωπος ἔβγαλε ἀπ' τά μάτια τά χοντρά γυαλιά, τά δίπλωσε, τά ἔκρυψε, ἔσκυψε πάνω στή σελίδα, καί ἄρχισε νά διαβάξει:

« Ὅμως ἐγὼ πού κάθουμαι σταυροπόδι, τόσον καιρό, προσπαθώντας μέσα σέ τοῦτες τίς μικρές παρενθέσεις τῆς νύχτας νά χωρέσω, πού ἄκουσα τίς ἀνάσες ἀγαπημένων προσώπων δίπλα στ' αὐτί μου νά χρεμετίζουνε, τίς κινήσεις τους πάνω σέ ντενεκεδένια ταυιά, νά χτυπᾶνε, πού

εἶδα στήν ἐποχή τῶν καρπῶν τὰ συρματένα δέντρα νά τινάζονται, κι ἀπ' τὰ κλαδιά τούς μαδημένα πουλιά μέσα σέ παγωμένες ποδιές νά πέφτουν, πού προσπάθησα καί δέν μπόρεσα ν' ἄρκεστῶ σέναν θάνατο, κι εἶναι σίγουρο πώς οὔτε πότε θά μπορέσω, πού ξέρω πιά πώς ἕνας ἄνθρωπος δέν βεβαιώνει τήν ὑπαρξη, πώς δυό ἄνθρωποι τήν ἀναιρουῦν...»

Κάτω, ὄλοι κοιτάζονταν σαστισμένοι.

Πλησίασα τότε καί τόν τράβηξα ἀπ' τό σακάκι. Ἐκεῖνος δέν κατάλαβε κι ἐξακολούθησε νά διαβάζει. Τόν τράβηξα δυνατώτερα, φαίνεται πάρα πολύ δυνατά. Τραντάχτηκε ὀλόκληρος, τό βιβλίο τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὰ χέρια, τοῦ ἀμφισβητήθηκε. Γ' ἄρπαξε στόν ἄερα, τό ἔκλεισε σφιχτά πάνω στό στήθος του, γύρισε πρὸς τό μέρος μου ἔξω φρενῶν.

—Πιό πίσω, τοῦ ψιθύρισα. Πήδηξες.

Παραξενεύτηκε, πῆγε μέσα κοίταξε τὰ ἡμερολόγια, βγῆκε ἔξω κοίταξε τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων –ἦταν πολύ καθαρά–, κατέβασε τό κεφάλι, παραδέχτηκε, ἀκούμπησε πάλι τό βιβλίο στό κάγκελο καί γύριζε πίσω τίς σελίδες. Σέ λίγο ἔφτασε στό σημεῖο πού ἔπρεπε, ἔσκυψε πάνω του, δέν ἔβλεπε, τράβηξε τὰ γυαλιά τὰ φόρεσε, ξανάσκυψε, πολύ βαθιά, ἔβαλε μαζί καί τό δάχτυλο, ἔδειχνε, κι ἄρχισε μέ κόπο νά συλλαβίζει.

–*Τί-να θέ-λε-τε ἀ-πό τῶν δύ-ο ἀ-πο-λύ-σω ὑ-μ-ῶν ;*

Οἱ ἄνθρωποι πού εἶχαν συνέλθει, ἄκουγαν τώρα μέ προσοχή. Ὅμως, ὅταν ἡ ἐρώτηση τελείωσε, κι ἐκεῖνος κατέβασε τό δάχτυλο στήν ἄλλη σειρά, δείχνοντας τήν ἀπάντησι πού ἔ-

πεπε νά δώσουν, αὐτοί, χαμογέλασαν ἑλαφρά, σκούντησαν ὁ καθέ-νας τόν δίπλα του, γύρισαν καί τοῦ ἔκλεισαν τό μάτι. ἜΕ, ὄχι δά, δέν θά τήν ξαναπάθαιναν. Τώρα πιά ἤξεραν, ἦτανε διαβα-σμένοι. Ὅλοι μαζί λοιπόν, μέ μία σύγχρονη φωνή ἀπαντήσαν.

—[Ἰησοῦν, [Ἰησοῦν.

Τό βιβλίο ταράχτηκε, οἱ στρατιῶτες ταράχτηκαν, ὁ Ἰησοῦς ταράχτηκε, ὁ σκηνοθέτης πού ἔτρωγε πρίν γρήγορα τούς ρό-λους, ἄρχισε τώρα νά τούς ξερνᾶ. Ὁ ἄνθρωπος πού εἶχε σω-ριαστή πάνω στό κάγκελο, μισός μέσα μισός ἔξω, ἔκανε μία ὕστατη προσπάθεια, ἀνασηκώθηκε, πῆρε πάλι τήν πρόταση τίνα θέλετε ἀπολύσω, καί τούς τήν διάβασε πολλές φορές, πιά γρήγορα καί πιά δυνατά.

Μικρές παρέες εἶχαν σχηματιστεῖ ἀπό κάτω. Ὅλοι συνδιαλέ-γοντο εὐθύμα, χτυπιόντουσαν στίς πλάτες, χαριεντίζονταν. Κάθε λίγο σταμάταγαν, σήκωναν τά κεφάλια τούς ψηλά, φω-νάζανε μαζί Ἰησοῦν Ἰησοῦν, κι ἔπειτα πάλι τά κατέβάζαν, ρευόντουσαν καί τρίβαν τίς κοιλιές τους εὐχαριστημένοι.

Τίποτα πιά δέν μπορούσε νά γίνη. Ἡ ὑπόθεση εἶχε κριθῆ, ἡ ἀπάντηση ἦταν τελεσίδικη, ἡ σωτηρία ἐξασφαλισμένη. Ἡ λεκάνη μέ τό νερό λοιπόν ἀποσύρθηκε γρήγορα. Καί ἡ κυρία μέ τή ρόζ νυχτικιά πού περίμενε στή μπαλκονόπορτα νά πῆ τό κακό ὄνειρό της, ἐπίσης. Τό μεγάλο βιβλίο, πού ἦταν λά-θος, μαζεύτηκε, μαζί μέ τόν ἄνθρωπο, καί ρίχτηκε σέ μία γω-νιά. Ὁ Ἰησοῦς λύθηκε καί τούς παραδώθηκε.

Τά χέρια, —ὄχι πιά φτύματα, ἀκάνθινα στέφανα καί σπαθιά,

ὄχι, δέν θά σᾶς κάνω τή χάρη, ἀλλά τά χέρια, ἓνα πλῆθος λιπαρά χέρια, αὐτά ἦταν πού πέσανε ἄπληστα πάνω του, τόν ἔπιαναν, τόν χούφτιαζαν, τόν μάλαζαν. Μετά, ἀφοῦ ὅλα χόρτασαν, τόν σήκωσαν ψηλά –τό λίπος τους ἔσταζε ἀπό πάνω του– καί τόν μετάφεραν.

Χαλιά καί δάφνες τοῦ στρώνονταν στό πέραςμα. Ζητωκραυγές καί ἐμβατήρια τόν συνόδευαν. Κόσμος πολὺς ἐρχότανε καί ἔμπαινε πίσω του. Κύριοι μέ μεγάλα προβλήματα καί μεγάλα δαχτυλίδια χρυσά. Κυρίες μέ εὐαισθησίες καί κοντά φορέματα. Ἄοματοι κι ἀνάπηροι πού ζητιανεῦσαν μέ τρανζίστορες, καί τώρα κλεῖναν τίς γιαλιστερές κεραῖες τους, βγάζαν τά ὀλόλευκα μαντήλια τους, τά σκούπιζαν, καί τά κρεμάγανε προσεχτικά στὸν ὄμο.

Ἔτσι ἡ πομπή τῆς ἱστορίας προχώραγε. Βέβαια κατὰ διαστήματα πολὺ ἀραιά, σκόνταφτε στίς πτυχές τοῦ ἁμαρτήματος καί σωριαζόταν. Ὡμως καί τότε, πράξεις μεγάλου ἠρωϊσμοῦ γινόντουσαν καί τὴν ἔσωζαν: Δυὸ ἢ τρεῖς, συνήθως οἱ πῶ χειροδύναμοι, σέ λίγο τά κατάφερναν, σηκωνόντουσαν, τρέχαν ἄρπάζαν τόν Ἰησοῦν καί συνέχιζαν. Οἱ ὑπόλοιποι τοὺς βλέπαν, περνᾶνε θάρρος καί ἀκολουθοῦσανε κι αὐτοί. Λίγοι, ἐλάχιστοι, δέν σηκωνόντουσαν πότε, μέναν πεσμένοι ἐκεῖ κατὰχαμα, καί προσπαθοῦσαν νά ἰσιώσουν τὴν πτυχή αἰωνίως. Τέλος τό πλῆθος σταμάτησε. Τόν ἀνέβασαν ψηλά σέναν θρόνο καί τόν κάθισαν. Τοῦ ἔβαλαν στάμπα μέ βουλοκέρι κι ὑπογραφή... ἢ –γιὰ νά συνεχίσω–, φωτοστέφανο καί ἀσημένια

κορνίζα. Φρουροί στέκονταν δίπλα του για κάθε ένδεχόμενο.
Ἐκεῖνος σήκωνε πότε πότε τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ καὶ παρακα-
λοῦσε. Τοῦ ἀπαντοῦσαν μὴ φοβάσαι, ἔμεῖς εἴμαστε ἐδῶ.
Πήρανε καὶ τοὺς μαθητᾶς τοὺς περιποιήθηκαν. Φέρανε καὶ τὴ
μίνα του τὴν ἐγκατέστησαν δίπλα.
Ἔνας-ἕνας ἐρχόντουσαν οἱ ἄρρωστοι καὶ τοὺς γιάτρευε.
Ἔνας-ἕνας οἱ νικηταὶ καὶ τοὺς συγχωροῦσε. Ἔτσι, πέρασε
ἀπὸ μπρὸς του ὅλος ὁ κόσμος, μὲ τὴ σειρά.

Ἀπὸ τότε, πάνω στό ξετυλιγμένο ἀμάρτημα, οἱ ἄνθρωποι πε-
θαίνουν σέ βαθιὰ γηρατεία. Χωρὶς γιὰ τίποτα νὰ ἐκλιπαροῦν.
Χωρὶς νὰ ἔχουν τίποτα ἀνάγκη.

Ὁ Ἰησοῦς, πού δέν χρειαζόταν πιά, σιγά-σιγά ξεχάστηκε.
Ἴσως, κάπου νὰ ζῆ ἀκόμη.

Τοὺς πρωτεργάτας τῆς σωτηρίας ἐορτάζομεν...

Η όδός

Ευθύγραμμη καί φαρδιά, ἡ ἀσφαλτοστρωμένη λεωφόρος, προχωρεῖ μπροστά μου μέχρι τό ἄπειρο. Ἰδια ὅπως εὐθύγραμμη καί φαρδιά, ἔρχεται πίσω μου ἀπ' τό ἄπειρο.

Δεξιά κι ἀριστερά μιὰ σειρά σπίτια, πού δέν ἔχουν βάθος, μόνον προσόψεις πολυόροφες χτισμένες κανονικά, ἡ κάθε μιὰ ὅμοια μέ τήν ἄλλη, συνέχεια στήν ἄλλη, ἔτσι πού νά σχηματίζουν ἕνα μακρύ λίθινο παραπέτασμα γεμάτο παράθυρα, τετράγωνα κι ἰσοδιάστατα παράθυρα, σέ ἴσες μεταξύ τους ἀποστάσεις.

Τά παράθυρα ὅλα εἶναι κλειστά. Καί τά μάτια εἶναι κλειστά.

Πάνω στά πεζοδρόμια, σκουπίδια στοιβαγμένα σέ λόφους, περιμένουν ἀκίνητα, τό κάρρο τῆς Δεύτερης Παρουσίας. Σπίτια, σκουπίδια, καί ἄσφαλτος, πηγαίνουνε μαζί, ἐνώνονται στόν ὀρίζοντα, τρυπᾶνε τόν ὀρίζοντα, καί συνεχίζονται, ἀνακατωμένα, στόν οὐρανό.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχει πῆξει γύρω ἀπ' τ' ἀντικείμενα. Κανείς θόρυβος δέν ἀκούγεται, καμιὰ κίνηση δέν γίνεται, ὁ ἀέρας δέν κυκλοφορεῖ, ἡ στιγμή δέν ὑπάρχει, τό διάχυτο μολυβένιο φῶς τῆς ἀκαθόριστης ὄρας δέν ἀλλάζει, ποτέ.

Ἡ ἀσφαλτοστρωμένη λεωφόρος μιὰ μαχαιριά πάνω στόν κόσμο, πού ἐπουλώθηκε. Ἐνα αὐλάκι μέσα στόν κόσμο, πού δέν ἔχει πιά τί νά διοχετεύση, καί χάσκει ἄδειο, ἄχρηστο, ξερό.

Ἐκεῖ, στὸν ἄξονα τῆς λεωφόρου, περπατῶ. Ἕνας λεκές πά-
νω στὴν ἄσφαλτο. Τῆς προαιώνιας βροχῆς μιὰ ξεκομμένη τε-
λευταία σταγόνα, πού παρελαύνει, μοναχὴ κι ἀγέρωχη, πρὸς
τὸ ἀτελείωτο.

Νομίζω πὼς ἔχω καταφέρει πιά, ἔπειτα ἀπὸ πολλῶν χρόνων
ἐξάσκησι, νὰ δώσω στὴν κίνησή μου τὸ ρυθμὸ πού τῆς πρέ-
πει. Αὐτόν τὸ ρυθμὸ πού μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μὴν κουράζομαι,
σχεδὸν νὰ μὴν ἀντιλαμβάνομαι πὼς περπατῶ. Τὰ πόδια μου
βγαίνουν τόνα μετὰ τὸ ἄλλο ρυθμικά, παίρνουν ἓνα μῆκος
ἀσφάλτου καὶ τὸ περνᾶνε κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα μου. Τὰ χέρια
μου τεντωμένα, μέ τίς χάλκινες παλάμες τους ἀνοιχτές, κι-
νοῦνται ἀντίρροπα μπρὸς πίσω, στελέχει ἑνὸς ἐκκρεμοῦς,
πού ἐν τέλει δέν μετράει τίποτα. Τὸ σῶμα μου εὐθυτενές, σάν
τὸ φτερό ἑνὸς καρχαρία, σκίζει στὸν ἄξονα τὴν ἄσφαλτο. Τὸ
βλέμα μου, ἀκίνητο, ἀτενίζει.

Δέν βιάζομαι πιά. Ὅχι. Ὅχι ὅπως ἄλλοτε, μέ τίς πατοῦσες
πληγιασμένες καὶ τότε γονυπετῶς, μέ τίς ἀρθρώσεις τῆς λε-
κάνης ἀνίκανες καὶ τότε ἔρποντας μέ τοὺς ἀγκῶνες κι ἔπειτα
μέ τὰ δάχτυλα κι ἔπειτα μόνον μέ τ' ἀγκομαχητά. Ἐκεῖνα
πού θά ἔφταναν ἢ θά πρόφταναν ἦτανε μιὰ θλίψη. Κι ἡ θλίψη
εἶναι ἓνα κουβάρι πού ξετυλίχτηκε. Εἶχε στή μέση του μιὰ
πέτρα πούπεσε μέναν κούφιο κρότο μπρὸς στά πόδια μου, καὶ
κατρακύλησε μετὰ κι αὐτή, στό ρεῖθρο, κι ἐξαφανίστηκε.

Δέν βιάζομαι λοιπόν. Περπατῶ ὅπως ἀναπέω, χωρὶς οὔτε τὸ
ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο νὰ προϋποθέτουν ἢ νὰ συνεπάγονται.

Περπατῶ ἢ σπρώχνω μέ τά πόδια μου τήν ἄσφαλτο. Περπατῶ ἢ κρέμομαι ἀπόνα σύρμα βγάζοντας ἐναλλάξ τά χέρια καί τά πόδια ἀντίστροφα. Περπατῶ πάντως, πάντοτε εὐθυτενῆς.

Ξαφνικά ἓνα μαῦρο σημάδι διακρίνεται πέρα μακριά, στήν κώχη ἀκριβῶς τῆς ἀσφάλτου καί τοῦ ὀρίζοντα.

Βέβαια διόλου δέν ταράζομαι. Εἶχα κι ἄλλοτε δεῖ ἓνα τέτοιο σημάδι, πάνω στά σκουπίδια. Φαινότανε ἀπό μακριά σάν γάτα, σάν μιά μαύρη γάτα πού εἶχε ἀναρριχηθῆ σ' ἓνα σωρό καί ἔτρωγε. Θυμᾶμαι, εἶχα ὀρμήσει πρὸς τό μέρος της, εἶχα φτάσει κοντά, ἐσήκωσα τό χέρι μου τό χάλκινο, καί τ' ἄπλωσα, νά τ' ἀκουμπήσω. Ἦτανε πράγματι μιά μαύρη γάτα. Ψόφια! Τότε ἦταν πού κάθησα, ξεβίδωσα τούς δεῖχτες καί τό καντρᾶν καί τά πέταξα. Ἔτσι, τά μαῦρα σημάδια δέν ἔχουνε πιά νόημα.

Δέν ταράζω λοιπόν τό ρυθμό μου. Ὁ κρότος τῶν βημάτων μου ἐξακολουθεῖ νά ἀντηχῆ ἀνάμεσα στά κλειστά παράθυρα ἴσως κάνα-δυό τζάμια τρίζουν καί κάνα-δυό σκουπίδια κατακυλοῦν. Τά χέρια μου ἐναλλάσσονται μπρὸς πίσω τετωμένα, τό πρόσωπό μου προχωρεῖ ἀσύσπαστο, τό βλέμμα μου ὀξύ.

Οἱ ἀποστάσεις περνοῦν, τό μαῦρο σημάδι σιγά-σιγά ξεκολλάει ἀπ' τόν ὀρίζοντα, πλησιάζει, γίνεται καθαρότερο, μιά μικρή κατακόρυφη γραμμή πού κινεῖται ἀντίθετα πάνω στήν ἄσφαλτο, στὸν ἄξονα κι αὐτὴ τῆς λεωφόρου. Κι ὕστερα, ἓνα βράδυ ἢ πρωὶ ἢ ἀπόγευμα, δέν μένει πιά καμιὰ ἀμφιβολία.

Μιά σιλουέτα ανθρώπινη, ἴδια σάν τή δική μου, ἔρχεται ἀπ' ἀπέναντι.

Προσπαθῶ νά συγκρατήσω τά πόδια μου, τά πόδια μου μπερδεύονται μέσα στά βήματά μου. Προσπαθῶ νά χτυπήσω τίς μεταλλικές μου παλάμες νά ξαναδώσω τό ρυθμό, οἱ μεταλλικές μου παλάμες ἔχουν πυρακτωθῆ καί παραμορφώνονται. Ἄρχίζω νά διηγοῦμαι γρήγορα γρήγορα ὅλο τό γνωστό παρελθόν, ἀπό τήν ἀρχή, τό μυαλό μου προσπαθεῖ, ἐντείνεται, τέλος τά ράμματα του σπάζουνε, ἀνοίγεται στά τέσσερα καί χαίνει.

Οἱ λόφοι τῶν σκουπιδιῶν γυρίζουνε τίς κορυφές τους καί μέ δείχνουνε. Τά παράθυρα, σηκώνουν λίγο τά κλειστά τους βλέφαρα, μέ βλέπουν καί μορφάζουν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται πιό κοντά. Διακρίνω τώρα καθαρά τό βῆμα του, τό σχῆμα του. Μετά, τό πρόσωπό του. Καί ξαφνικά, τά ὀριζόντια μπρός καί πίσω χέρια μου ἀκινήτων μετέωρα, τά ἀνοιχτά μου πόδια κοκκαλώνουν.

Τόν ἄνθρωπο ἐτοῦτο τόν γνωρίζω. Εἶναι ὁ φίλος τῶν παιδικῶν μου χρόνων.

Τότε γυρίζω πιά ἀσυγκράτητος πρὸς τά κλειστά παράθυρα καί γελάω μέ ὅλη μου τήν καρδιά. Γυρίζω στά σκουπίδια καί καγχάζω.

Ὁ φίλος τῶν παιδικῶν μου χρόνων! Τί σημασία ἔχουν πιά οἱ ρυθμοί καί τά προσχήματα; Τί χρειάζονται οἱ ἀνώδυνες κινήσεις; Ἡ ἄσφαλτος σταματᾷ ἐκεῖ ἀπέναντι. Ἐνα σῶμα ζωντανό, τεράστιο, πού φέρνει πίσω του τόν οὐρανό, τήν κλείνει. Ἡ πορεία τοῦ ἀπείρου ἐξαντλήθηκε. Ἡ περίοδος τῆς σιωπῆς

τελειώνει.

Διπλώνω λοιπόν γρήγορα τό φτερό, αναδύομαι, –όλόγυμνος κι όλόκληρος πάνω στην ασφαλτο– και τρέχω.

Συγχρόνως, βλέπω κι εκείνον που μέ γνώρισε, νά τρέχει πρός τό μέρος μου.

Πλησιάζουμε και σταματάμε άπέναντι. Για μία στιγμή, –όσο νά βρούμε ν' ανασύρουμε τά περασμένα λόγια τά ξεχασμένα αισθήματα–, βλέπουμε άνέκφραστοι. Έπειτα ή μία στιγμή περνά, τά περασμένα λόγια τά ξεχασμένα αισθήματα έρχονται, άπλώνονται στην όψη μας, διαστέλλουνε τά χείλη μας, ύγραίνουνε τά βλέμματά μας.

Ή ώρα είναι άτόφια, ειλικρινής. Όπως εκείνη του μητρικού στήθους ή της έσχάτης μέσα στό ξύδι κραυγής. Χωρίς πρόφαση, χωρίς πρόθεση. Από μονάχη της, ή ίδια, ίκανή. Ή ύστερική χειρονομία, ή έξαρση, είναι μία έλλειψη άπ' τό παρόν, μία προσδοκία στιγμής στό μέλλον. Όμως έμεις, πούχαμε ξεκινήσει άπ' τά δύο αντίθετα άπειρα, και διασχίσαμε σ' όλόκληρο τό μήκος της τήν ασφαλτο, είμαστε εκεί, φάτσα μέ φάτσα, σ' ενός μέτρου άπόσταση, μία πράξη άναιρετική, κι άς λέγαν ότι θέλαν τά κλειστά παράθυρα, δύο άνθρωποι γνωστοί πριν άπ' τόν κόσμο, μία στιγμή αυτάρκης, ένα γεγονός, που δέν χρειαζόταν συνέχεια.

Σηκώνουμε λοιπόν τά δεξιά μας χέρια και τ' άπλώνουμε. Οί παλάμες μας, που δέν είναι πιά χάλκινες, τρέμουνε άπό προσδοκία κι έκσταση.

Φαίνεται όμως, πώς στή ζάλη και τή σύγχυση, δέν είχαμε

σταθῆ τόσο κοντά ὅσο ἔπρεπε. Τά χέρια πού ἀπλώνουμε, δέν φτάνουνε νά ἀκουμπήσουν. Ἄφινουνε δύο-τριῶν ἑκατοστῶν ἀπόσταση. Τά βλέπουμε, ξεκαρδιζόμαστε, γέρνουμε λίγο μπρός τό σῶμα μας, κάνουμε κι ἓνα ἀκόμη βῆμα. Τά ἀπλωμένα τά χέρια μας πάλι δέν φτάνουν. Κάνουμε γρήγορα τότε κι ἄλλα βήματα. Μά πάλι χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἀρχίζουμε καί τρέχουμε ὁ ἓνας πρὸς τόν ἄλλον, μέ τό δεξί μέρος τοῦ σώματος γυρισμένο πρὸς τήν κατεύθυνση, μέ τό χέρι τεντωμένο ἴσια μπροστά, ὅσο πέρνει... Ἡ ἀπόσταση τῶν δύο-τριῶν ἑκατοστῶν, ἡ τεράστια αὐτή ἀπόσταση, δέν λιγοστεύει.

Στεκόμαστε. Ἐξατλημένοι. Ἄπνοοι. Τά ὕγρά μας βλέμματα ξεραίνονται, τά διεσταλμένα χεῖλη μας ζαρώνουν. Κατεβάζουμε τά χέρια, τά βάζουμε στίς τσέπες, εἶναι πιά περιττά. Κατεβάζουμε τά κεφάλια, βρίσκουμε τό στήθος, τά ἀκουμπᾶμε.

Λίγη ὥρα περνᾶ. Ξαφνικά σκεφτόμαστε, ὑποχωροῦμε, συμβιβάζομαστε, σηκώνουμε πάλι τά κεφάλια, διορθώνουμε τά μάτια παίρνοντας λίγο σάλιο τά σαλιώνουμε, τραβᾶμε δεξιά κι ἀριστερά τά χεῖλη παίρνοντας μερικές καρφίτσες τά καρφιστώνουμε, κι ἀρχίζουμε νά μιλᾶμε.

—Λοιπόν, τοῦ λέω, τί ἔγινες τόσον καιρό;

Ἐκεῖνος δέν φάνηκε ν' ἄκουσε. Τοῦ τό λέω πάλι, πολλές φορές δυνατά, βάζω τίς παλάμες γύρω ἀπ' τό στόμα, τοῦ τό κραυγάζω. Ἐκεῖνος εἶχε βάλει τίς παλάμες γύρω ἀπ' τ' αὐτί, κι εἶχε γυρίσει λοξά πρὸς τό μέρος μου τό κεφάλι. Στό τέλος μέ κοιτάζει ἀνήμπορος. Ἀλλάζουμε θέση στίς παλάμες, αὐ-

τός τις βάζει γύρω ἀπ' τὸ στόμα, ἐγὼ τις βάζω γύρω ἀπ' τ' αὐτί. Βλέπω τὰ χεῖλη του νὰ κινουῦνται, τὶς φλέβες τοῦ λαιμοῦ του νὰ φουσκώνουν, τὰ μάτια του νὰ πετάγονται. Κι ὅμως δὲν ἀκούω τίποτα.

Ἔπειτα, σκουπίσαμε τὰ σαλιωμένα μας μάτια, ξεκαρφισώσαμε τὰ χαμόγελα. Ταχτοποιήσαμε τὰ σώματά μας εὐθυτενῆ, τὰ βλέμματά μας ἀκίνητα, ν' ἀτενίζουν. Σηκώσαμε τὸ ἓνα χέρι, τὸ ἄλλο πόδι, τεντωμένα μπροστά, κι ἀρχίσαμε πάλι ρυθμικά, νὰ περπατᾶμε. Σέ λίγο διασταυρωθήκαμε, βγάλαμε τὰ ἀκάνθινα στεφάνια χαιρετιστήκαμε, καί συνεχίσαμε τὸ δρόμο.

Ο ἀναστεναγμός δέν εἶχε προβλεφθῆ

Ἡ ὥρα κατακάθιζε νοθρή. Γλίστραγε ἀπ' τῖς κορυφές, ἄπλωνε στά φυλλώματα, διασκορπιζόταν, σούρωνε, οἱ σταγόνες τῆς πέφταν ἀργά ἀπό τό ἕνα φύλλο στό ἐπόμενο, τό διέτρεχαν, γύριζαν τῖς γωνιές του τῖς ὄψεις τῖς πιθανότητες, δέν ἔβρισκαν πάλι τήν ἔκπληξη ἢ τή νύξη, καί διαχέονταν ἀνέκφραστες, ἀπό καθῆκον τυπικό, στά ἴδια μέρη, ὅπως προχτές κι ἔχτές καί αὔριο. Τά δέντρα, μέ τῖς παλάμες στούς γοφούς, στεκόντουσαν ἀκίνητα. Δέν μιλοῦσαν. Οἱ ἀγκῶνες τους ἀκούπαγαν. Τά πόδια τους ἦταν σμιχτά. Οἱ τένωντες τους τενωμένοι. Ἔτοιμοι.

Ἡ κουρεμένη χλόη ἀπό κάτω ἀπλωνόταν ἀτέλειωτη, χωρίς ἐξάρσεις ἢ κοιλώματα, μέ μιά πρόφαση ἀνοχηῆς.

Δρόμοι στενοί ἐλίσσονταν ἀνάμεσα, σπρώχνοντας ἢ πατώντας τό πράσινο. Δεξιά κι ἀριστερά συρμάτινα πλέγματα τούς προστάτευαν. Προτομές ἡρώων τούς φύλαγαν.

Πάνω σέ ταμπέλες ἀπαγορευτικές ἦτανε καρφωμένα παιδιά.

Μαρμάρινοι πάγκοι περίμεναν τήν ἀκίνησία κατά διαστήματα.

Στίς στροφές, μικροί Φαῦνοι, μέ στόματα ἀνοιχτά, χάζευαν.

Τά σώματα τους ἦταν κούφια. Γαλβανισμένοι σωλῆνες τά διέτρεχαν. Κάθε αὐγή οἱ στρόφιγγες ἀνοίγανε, καί τό νερό –τό μόνο νερό– γιά κάθε ἀξίωση ἢ ἀνάγκη, ἔβγαине ἀπ' τά στόματα τῶν Φαύνων. Ἄφθονο.

Περπατοῦσαν πάνω κάτω ἀργά. Καθένας ἔσουρνε δίπλα του, ἀπ' τὸ χέρι ἢ ἀπ' τὴ μασχάλη, ἓνα ἀγαλμα. Τὰ βήματά τους πού προσπαθοῦσαν νά συγχρονισθοῦν δέν τὰ κατάφερναν, –τά πέλματα τοῦ ἀγάλματος πατούσανε τὰ πέλματα τοῦ ἀνθρώπου καί τὰ ἔλειωναν. Τὰ κορμιά τούς πού ἐπιχειροῦσαν ν' ἀκουμπήσουν, συγκρούονταν κι ἀπωθοῦνταν. Τὰ πρόσωπα τους τότε τεντώνονταν ἀπὸ μακριά, ἀρχίζανε νά πλησιάζουνε σιγά σιγά, –τά πρόσωπα τοῦ ἀνθρώπου ἦτανε πιό γλωμά-, τὰ βλέματά τους συναντιόντουσαν ἀνακατεύονταν καί ἀραίωναν.

Ὁ ἥλιος ἔφευτε λοξά, πολὺ λοξά, ἄφινοντας πίσω ἀπ' τὰ σώματα ἓνα σκοτεινὸ χάσμα.

Δυὸ ἀγάλματα πού διασταυρώθηκαν χαιρετίστηκαν πολὺ θερμά –ἐκεῖνοι πού τὰ συνόδευαν δέν χαιρετίστηκαν. Ἦτανε μεταξύ τούς ξένοι-. Δύο ἄλλα ἀγκαλιάστηκαν καί φιλήθηκαν, εἶχαν νά ἰδωθοῦνε χρόνια πολλὰ. Ἐκεῖνοι πού τὰ συνόδευαν κρύφτηκαν πίσω τους, βγάζανε πότε-πότε τὰ κεφάλια ἀπὸ τὰ πλάγια κοιταζόντουσαν καί ξανακρύβονταν τρομαγμένοι.

Κάτω ἀπ' τὰ δέντρα, ζευγάρια ἀνθρώπων καί ἀγαλμάτων ἐρωτεύονταν. Χωρὶς σπασμούς. Ἄφωνα. Πάνω στοὺς πάγκους, ἄλλα, περιμένα. Ἄνθρωποι, πού δέν εἶχαν ἀγάλματα, στέκονταν μπρὸς στίς προτομές τῶν ἠρώων, τίς ἔβλεπαν κατὰματα κι ἀκούμπαγαν στὸν ὦμο τους τὸ ἓνα τους χέρι. Γυναικες, μισοχωμένες σέ καροτσάκια, σμιλεύανε μέ προσοχή

καινούρια μικρά ἀγάλματα.

Πέρα ἀπ' τὸ πάρκο ἄρχιζε ἡ πόλη κυκλικά. Ἐνα φαρδύ τεῖχος ἀπὸ σώματα, ὕπτια, τεντωμένα, στρωμένα τόνα δίπλα στάλλο ἀκτινωτά σέ σειρές διαδοχικές καί στρώσεις ἀλλεπάλληλες, ὕψους ὀκτώ ἢ δέκα ὀρόφων. Τάφροι, καθέτως διασταυρούμενοι, χωρίζανε βαθιά τή μάζα σέ τετράγωνα οἰκοδομικά. Τά πρηνῆ τῶν σωμάτων ἦτανε κατακόρυφα. Ἐπιχρισμένα. Τρύπες τετράγωνες ἀπάνω στό σοβά, διευκολύνανε τόν ἐξαερισμό καί τήν ἐξέμεση.

Κάθε ὀρισμένα δευτερόλεπτα ὅλη μαζί ἡ πόλη ἀνάσενε κοφτά. Ἡ ἐκπνοή της, ἐρχότανε στό πάρκο, πέραγε μέσα ἀπό τά φύλλα, καθαριζότανε ἀπάνω τους καί ἀπομακρυνόταν. Τότε τά φύλλα πού εἶχαν ἀρχίσει νά τρέμουν συνέρχονταν, τά δέντρα πού εἶχαν λύσει τά χέρια καί τά κατέβαζαν, τά ξανάφερναν στους γοφούς, ἄκουμπαγαν τούς διπλανούς ἀγκῶνες, στεκόντουσαν πάλι ἀκίνητα καί περίμεναν.

Ἐνας Φαῦνος γονατισμένος μπρός σέναν πάγκο, σήκωνε καί τά δυὸ φορέματα καί ἀποροῦσε. Σεν' ἄλλο πάγκο τὸ ἄγαλμα χაΐδευε τά μαλλιά τοῦ ἀνθρώπου στοργικά. Ἐπειτα πέρασε τὸ στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα. Μ' «ἐπ' ὦμου». Τραγουδοῦσε πατριωτικά θούρια. Ἐπειτα ἓνας γέρος μέ λουλούδια. Ἀληθινά. Ἐκεῖνος ἀγόρασε καί τῆς προσέφερε. Ἐκείνη τά ἔφερε στή μύτη, τά μύρισε, καί γέμισε ἀμέσως σπυριά.

Γύρω ἀπ' τή μεγάλη λίμνη τοῦ πάρκου, ἄνθρωποι καί ἀγάλματα σκυμμένοι βαθιά, μέρα καί νύχτα, караδοκοῦσαν. Τά

τεντωμένα χέρια τούς σφίγγαν μέ πείσμα τήν κλωστή. Μεγάλα άγκίστρια καί μεγάλα δολώματα κρεμόντουσαν στή κάτω τῆς άκρη. Τά προσηλωμένα τους βλέμματα ξεραίνονταν. Οί άκίνητες άρθρώσεις τους πιάναν πουρί. Ἡ λίμνη ἦταν άδεια.

Ένας πετάχτηκε άπρόοπτα ὄρθιος κι έβαλε τίς φωνές. Τό άγαλμα άμέσως δίπλα του τούκλεισε βιαστικά τό στόμα.

Έκεινος, πού ξαναπέρναγε, στάθηκε καί τούς κοίταξε. Δέν εἶπε έλατε μαζί. Κατέβασε τό κεφάλι κι άπομακρύνθηκε. Λίγο πió πέρα, ὅταν γλύστησε καί γονάτισε, ένα άγαλμα πού λεγόταν πάντα Σίμων, τόν πῆρε πάλι στους ὤμους καί τόν κουβάλαγε, άργά, πρός τό βουνό. Μπροστά τους, δέν πήγαινε κανείς.

Καί ξαφνικά ἠ χλόη καί τά δέντρα τινάχτηκαν, τά άφθονα νερά σταμάτησαν τρέζανε πρός τά πίσω τούς σωληνες, χωθήκανε βαθιά μέσα στή γῆ πῆρανε λίγο χῶμα σκεπάστηκαν, οί Φαῦνοι έντρομοι, γύρισαν πρός τήν πόλη, εἶδανε, καί μαρμάρωσαν : Τά ξαπλωμένα στήθια, πού ὅπως πάντα ὅλα μαζί σιγά-σιγά φούσκωναν, δέν εἶχαν τώρα σταματήσει δέν άδειασαν, εἶχανε ὑπερβῆ τήν ὀρισμένη έκταση τήν ὀρισμένη εἰσπνοή κι έξακολουθοῦσαν άκόμη νά ανεβαινουν. Τά πλευρά έτριζαν, τά σώματα ὑψώνονταν άραιώναν, οί κατακόρυφοι σοβάδες άναρουφιόνταν κύρτωναν έσπαζαν, τά πρανῆ άποκαλύπτονταν γυμνά, τά δέρματα πού δέν εἶχαν έλαστικότητα άνοιγαν, σταγόνες πολύ ρόζ αίμα έσταζαν άπό σῶμα σέ σῶ-

μα. Τέλος, μέ μιᾶς, ὅλα μαζί τὰ στήθια σωριάστηκαν. Ἡ τόση ἐκπνοή σάν σίφουνας, ὄρμησε μέσ στό πάρκο, ξέσκισε τὰ δέντρα πού ἦταν χάρτινα, σήκωσε τίς λινάτσες μέ τή χλόη τή νάυλον, τὰ πῆρε ὅλα μακριά καί τὰ ἐξαφάνισε.

Ὁ ἀναστεναγμός δέν εἶχε προβλεφθῆ. Ἦταν πάλι ἀπρόοπτος.

Τό πάρκο ἔμεινε γυμνό, μιά ἔκταση ἀπό μπετόν ἐπίπεδη, μέ ὑπολείμματα κόλλας ἀπό τὰ δέντρα καί τίς λινάτσες, μέ ξαπλωμένα κι ἀκάλυπτα πιά ἐδῶ κι ἐκεῖ ζευγάρια ἀνθρώπων καί ἀγαλμάτων νά ἐρωτεύονται, μέ ἄλλα ζευγάρια ὄρθια στούς δρόμους ν' ἀλληλοβαστάζονται, καί ἄλλα καθισμένα στούς πάγκους μέ τρόπο νά περιμένουν.

Καί ἡ ἀκμή πού πάνω της ξετυλιγότανε ὁ χρόνος νά γίνεται στυλινή νά σηκώνεται. Κι οἱ μαῦρες πέτρες πίσω ἀπ' τήν πλάτη νά πληθύνονται. Καί ἡ ἀγάπη, ἀνέγγιχτη, νά παραδίνεται ἀπό χέρια σέ ἀπό χέρια.

Τότε, τὰ μάτια πού κοίταζαν γύρω θαμπά, μισόκλεισαν σκλήρυναν, τὰ χέρια πού ἦταν κρεμασμένα στά μάγουλα, κατέβηκαν κλείσανε τίς γροθιές τους τίς ἔσφιξαν, τὰ χεῖλια πούχανε μισανοίξει, μαζεύτηκαν μπῆκαν ἀνάμεσα στά δόντια καί κομματιάστηκαν. Οἱ ἄνθρωποι πετάχτηκαν ὄρθιοι, βάλανε ὅλη τους τή δύναμη, τραβοῦσαν τὰ κορμιά τους σπρώχναν τὰ κολλημένα πάνω τους ἀγάλματα, τὰ κρέατα στήν ἔνωση τεντώνονταν λέπτυναν, ἔπειτα ἀπότομα ἔσπασαν, οἱ ἄνθρωποι ἀποχωρίστηκαν, γίνανε πιά ἐλεύθεροι, πῆγαν νά περπατή-

σούν ταλαντεύτηκαν δέν εἶχανε ἰσορροπία ἔπεσαν, πῆγαν νά ἀναπνεύσουν δέν μποροῦσαν τό στήθος τούς ἔλειπε εἶχε μείνει ἀπέναντι, ἔσκυψαν εἶδανε τό κενό τους ἦταν ἀναίμακτο, στράφηκαν εἶδαν πάλι γύρω, τό στόμα τους ἔγινε πολύ στεγνό, δέν ἄντεξαν, βόγγιζαν, τράβηξαν ἀπ' τίς τσέπες τους βαριά σφυριά πέσαν μέ λύσσα πάνω στά ἀγάλματα καί ἄρχισαν νά τά σπάζουν.

Τά κομμάτια τῶν ἀγαλμάτων, τά μάζεψε τήν ἄλλη μέρα ἡ Ὑπηρεσία τοῦ Δήμου. Τά κομμάτια τῶν ἀνθρώπων, δέν τά μάζεψε κανείς.

Πάνω στό βουνό, ὁ κάθε Σίμων, μόνος, στά πόδια τοῦ ὄρθιου –κι ἄδειου– φορτίου του, περιμένει ἀκόμα, νά προσηλυτισθῆ.

Μετάστασις

Ξαφνικά μιά φωνή βγήκε από τό μεγάφωνο καί μέ ἀνεκάλεσε.

—Τό ἀεροπλάνο τῆς γραμμῆς... Ὅλοι οἱ ἐπιβάται παρακαλοῦνται...

Οἱ τοίχοι τοῦ δωματίου ἀναμονῆς σκεπάζονται ἀμέσως μέ μιά μεμβράνη ὑγρή. Τά τραπέζια, τά καθίσματα, μαζεύονται γύρω μου μέ χαιρετοῦν, βάζουν τά δάχτυλα στό στόμα τά δαγκώνουν. Σηκώνουμαι γρήγορα, βγαίνω ἀπ' τό δωμάτιο καί κατευθύνουμαι στήν ἀποβάθρα.

Τό ἀπόσπασμα ἔτοιμο, μέ τά ὄπλα ἐπί σκοπόν, μέ κοιτάζει στά μάτια. Προχωρῶ πρός τό μέρος τοῦ ὅσο μπορῶ πιά φυσικά. Τό παλτό πού κρατῶ ἀπλωμένο πάνω στους δύο μου βραχίονες, εἶναι πολύ βαρύ, μόλις μπορῶ καί τό σηκώνω. Σέ μιά στιγμή ξεφεύγει καί πέφτει στό πλακόστρωτο. Σκύβω, τ' ἀρπάζω ἀπ' τό γιαντὶ καί τό σέρνω.

Στή βάση τῆς σκάλας μέ σταματοῦν καί μου διαβάζουν τήν ἀπόφαση. Ἐπειτα λέν ψυχρά.

—Καλό σας ταξίδι.

Ἦ,

—Ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι.

Ἦ,

—Πῦρ!

Ἄμέσως μου ξανάρχονται στό νοῦ στιγμές πού μονάχος μου δημιούργησα μέ τά πρόσωπα καί τά πράγματα. Αὐτές οἱ στιγμές πού ἔζησαν ἀνεξάρτητες, καί ξαναφτιάξαν τά πρόσωπα καί τά πράγματα ἀπό τήν ἀρχή. Ἄγκαλιάζω λοιπόν σφιχτά, μέ ἀγάπη, τό παλτό, κατόπιν τρέχω πίσω καί πέφτω στά πόδια τοῦ ἀποσπάσματος. Τότε, ὁ ἐπί κεφαλῆς μου λέει μπράβο, εἶσαι ἄνθρωπος λογικός, μετανόησες, ἔλα τό βράδυ νά παίξουμε τάβλι. Συγχρόνως μ' ἀπομακρύνει μέ τήν αἰχμή τοῦ σπαθιοῦ του καί τινάζει τίς δαχτυλιές μου ἀπ' τό παντελόνι του. Πετάγομαι, τόν φτύνω κατάμουτρα καί γυρνῶ πάλι στή σκάλα. Ἐκεῖ στέκομαι, χώνω τίς παλάμες στίς τσέπες, βγάζω ὄ,τι ἀπόμεινε, καί τό σκορπίζω στόν ἀέρα. Καί τά φιλικά λόγια της γραφομηχανῆς, καί τό γυρισμένο πίσω κέρμα τοῦ τηλεφώνου, καί τό χερούλι τοῦ σκευρωμένου συρταριοῦ, καί τό κλειδί τοῦ νοικιασμένου δωματίου... Μιά φωτογραφία κάνει δυό κύκλους στόν ἀέρα, ἔπειτα πιάνεται στά πέτα μου σφίγγεται πάνω τούς κι ὑπόσχεται. Τήν τραβῶ. Δέν ξεκολλᾷ. Βγάζω τότε καί τό σακάκι, βγάζω καί τό πουκάμισο μέ τό ρίγος τοῦ πυρετοῦ καί τή φανέλλα μέ τόν ἰδρωῶτα τῆς ἀσπρίνης. Καί τά πετῶ.

Μαζεύονται ὄλοι τους γύρω μου καί ρίχνουνε κλῆρο.

Μέναν μορφασμό μέ ὑποδέχονται στό πλατύσκαλο. Γυρίζω κι ἐγώ καί τούς μορφάζω. Τό κάθισμά μου εἶναι κοντά στό παράθυρο. Σωριάζομαι.

— Νά προσδεθῆτε κύριε.

— Ὅχι δέν φοβᾶμαι. Οὔτε ὑποχωρῶ.

Οί μηχανές ἐκτυροκροτοῦν, οἱ σφαῖρες μπιήγονται στίς σάρκες μου. Τό σκάφος σηκώνεται γρήγορα. Μόλις διακρίνω τὸν ἐπί κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος πού σκύβει πάνω στή φωτογραφία, καί δίνει τή χαριστική βολή.

Τό ἔδαφος χάνεται κάτω ἀπ' τὰ πόδια μου. Ἡ ἀναπνοή στεγνώνει. Δάχτυλα μακριά καί λεπτά ἀγγίζουν τούς κροτάφους. Ἕνα σμήνος ἐντόμων μικροσκοπικῶν πετᾶ μπροστά στά μάτια μου, μπροστά στ' αὐτιά μου, μετά μπαίνει μέσα, πιάνει γύρω-γύρω τό μυαλό μου μέ τίς δαγκάνες του καί τό σηκώνει. Οἱ ὀπτικές γωνίες στρέφονται, γέρνουν, γίνονται ὀξεῖες, πολύ ὀξεῖες. Μηχανικοί ἐγκέφαλοι ἐργάζονται. Φανταστικοί ἐκτελεσταί κάνουν τίς πράξεις. Οἱ πράξεις ἐκτυπώνονται σέ καθαρές καρτέλλες, κυκλοφοροῦν. Στά πεζοδρόμια. Στέκονται πότε-πότε στίς εἰσόδους τίς γυάλινες, πᾶνε νά μπουῶνε μέσα, μετανοιώνουν, στρέφονται πάλι μπρός καί συνεχίζουν. Γυρνῶ καί βλέπω γύρω μου. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι ἐπιβάτες. Ἔχουν ἔρθει κι αὐτοί βιαστικοί ὅπως-ὅπως. Φοροῦν ἀκόμη σκληρά κολλάρα καί τυπικά χαμόγελα. Σάν τὰ δικά μου. Τήν ρήτρα μιᾶς συμμετοχῆς καί μιᾶς προσπάθειας. Τό σκάφος ὑψώνεται κατακόρυφα. Γέρνουμε ὅλοι πίσω τά κεφάλια καί κιτρινίζουμε. Οἱ πόροι μας διαστελλονται, παγωμένες σταγόνες βγαίνουν καί κατακυλοῦν. Τό αἷμα μας γίνεται ἓνα πῆγμα, πού ἀνεβαίνει. Στό λαιμό. Μᾶς φέρνουν τίς σακκοῦλες καί τό ξερνᾶμε.

Κάποτε, τὰ ὑψόμετρα ἐξαντλοῦνται, παίρνουμε μιά ὀριζόντια θέση καί κατεύθυνση. Δοκιμάζουμε τὸν ἀέρα, εἶναι καθαρὸς. Δοκιμάζουμε τὴν καρδιά μας, εἶναι ἔτοιμη. Σηκώνουμε τὰ κεφάλια ἀπ' τὰ ἔρεισίνωτα, τὰ σκουπίζουμε. Βγάζουμε τίς ἐπιγραφές Home sweet home, τίς στηρίζουμε ἀπέναντι. Εἶναι ὅλες λευκές! Βγάζουμε τίς φωτογραφίες τῶν συγγενῶν μας καί τῶν φίλων μας, τίς προσαρμόζουμε στὸν τοῖχο. Εἶναι παντοῦ τὸ ἴδιο ἀπόσπασμα, σέ διάφορες στάσεις!

Ἡ πόρτα τῆς καμπίνας ἀνοίγει ἀθόρυβα, κι ἓνας ψῆλος ἄνθρωπος βγαίνει. Στέκει μπροστά στὸ ἀνοιγμα, σκεπάζει τὸ ἀνοιγμα, σταυρώνει τὰ χέρια του στὸ στήθος καί μᾶς παρατηρεῖ. Τὸ πρόσωπό του εἶναι ἀπὸ ἀσβέστη.

Ἀρχίζουμε λοιπὸν κι ἐργαζόμαστε. Ἐντατικά. Κάθ' ἓνας μοναχὸς του κι ἀδιάφορος γιὰ τὸ πρόθεμα. Καθ' ἓνας γεμάτος ἀπεγνωσμένη ἔξαψη γιὰ τὸ γεγονὸς. Ἀπέναντί μου ὁ ἐφευρέτης τοῦ mecano γυρίζει γρήγορα τίς βίδες. Ὁ σύντροφος τοῦ παιδικοῦ οἰκόπεδου, καθισμένος στὴ θέση του ὀκλαδόν, χαράζει πάνω στὴν ἀμάδα του ἓνα παγῶνι. Κάποια γυναίκα, κρατάει στὴν ἀγκαλιά τῆς μιά πέτρα καί τὴν κουνάει. Ἐνας Θεὸς διατάζει συνεχῶς «Νά δημιουργηθῆ ἀνυπαρξία», τίποτα δὲν συμβαίνει καί ἐκνευρίζεται. Ἐγὼ, ψάχνω νά βρῶ τὴ σφαίρα πού μ' ἐμποδίζει στὴν ἄρθρωση.

Ἀνάμεσά μας, στά διάκενα, μιά νέα κοπέλλα κυκλοφορεῖ καί μᾶς φροντίζει. Κανεὶς δὲν τὴν προσέχει. Εἶναι ὑπάλλληλος. Τὴν πληρώσαμε. Τὴν πληρώσαμε τόσες φορές. Τὴν ξωφλήσαμε. Κι ὁμως αὐτὴ ἐξακολουθεῖ νά μᾶς φροντίζει. Κρατάει

σφιχτά στά χέρια τῆς ἓνα μεγάλο δίσκο ἀσημένιο. Πάνω του, ἄπλωνονται γυμνά τά στήθη της. Σέ μία στιγμή σκύβει στό κάθισμά μου καί μου τά προσφέρει. Ρίχνω μέσα –στό δίσκο– ἓνα νόμισμα. Τό τελευταῖο. Αὐτό πού ἔπλασα ἀπό σάλιο καί πηλό μίαν ὀγδόη μέρα, καί κλείστηκα ἀργότερα σέ σκοτεινά δωμάτια καί τό ἐπαργύρωσα. Ἔπεσε μένα πάφλασμα, σάν πτῶμα στό νερό. Ἐκείνη στέκεται ἀκόμη ἀπάνω μου καί περιμένει. Θυμᾶμαι τά μωρουδιακά πού κάποτε ἔπλεκε τή νύχτα καί ξήλωνε τό πρωί. Τῆς λέω,

— Θά κάνατε ὠραῖα παιδιά!

Κοιτάζει μ' ἐγκαρτέρηση. Περιμένει μία ἐποχή ὀργασμοῦ ἀκόμη, κι ὕστερα, σέρνει σιγά-σιγά τά σουρωμένα πιά στήθη της στούς ἐπόμενους, ἐπαναλαμβάνοντας κάθε τόσο
—Κεράκια, μοσκολίβανο...

Όλοι λοιπόν ἔχουν ἀρχίσει νά ἐπιδίδονται συστηματικά. Βέβαια, κάποιος κάποτε, ρώτησε γιά τήν ὥρα. Τοῦ εἶπανε αὐτό εἶναι ἀδύνατον, ἄλλωστε ἐμεῖς πηγαίνουμε πιό γρήγορα ἀπ' τήν ὥρα. Ἐνας ἄλλος μας παρακάλεσε, ἤθελε γιά μία στιγμή νά κατέβη. Εἶχε ξεχάσει ν' ἀλλάξη στό βάζο τό νερό, νά βάλῃ στό καντήλι λαδί. Τόν κοίταξαν, κοιτάχτηκε κι αὐτός καί γέλασαν ὅλοι.

Πάντως, γενικά, ἐπιδίδονται. Τά δάχτυλά τους φτάνουν σ' ἔνα περιβλήμα τό ψαύουν, χώνονται μέσα του, φτάνουν σένα ἄλλο τό ψαύουν κι αὐτό, χώνονται πάλι μέσα του κι ἐξακολουθοῦν. Τά δάχτυλα τελειώνουν. Τά χέρια βυθίζονται συνε-

χῶς. Ὡς τούς ἀγκῶνες. Ὡς τίς μασχάλες. Ἐπειτα ἐκεῖνοι βάζουν καί τό κεφάλι τους μαζί, φτάνουνῶς τό στήθος, ὡς τή μέση, ὡς τούς γοφούς. Μόνο τά πόδια πιά ἐξέχουνε, σηκωμένα πρὸς τά πάνω κατακόρυφα, νά μαζεύουν καί νά ἐκτινάσσονται, τόνα μετά τό ἄλλο, στόν ἴδιο ρυθμό. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἄσβεστη, μέ λουστρινένιες μπότες καί σειρήτια, περνάει τώρα κροταλίζοντας ἓνα μαστίγιο. Ὅλο τό θεατήριο, ἐγκάθετο καί μή, φρενιάζει.

Ἐνα σκελετωμένο δάχτυλο μέ πύρινο νύχι, μᾶς δείχνει συνεχῶς καί μᾶς ἀποκαλύπτει. Πουλιέται στά περίπτερα μιᾶ δραχμῆ. Κάποιοι ἀπ' τήν πλατεῖα, σηκώνονται κατά διαστήματα, τό ἀγοράζουν καί τό στρέφουν πρὸς τούς ἄλλους. Ἐτσι ἐμεῖς βυθιζόμαστε ἀπερίσπαστοι.

Ἐπειτα ἀρχίζουν καί τά πόδια νά λιγαστεῦουν. Φτάνουνε ὡς τά γόνατα, ὡς τά πέλματα. Ἐπειτα χάνονται κι αὐτά. Τά περιβλήματα κλείνουν σφιχτά ἀπό πάνω μας.

Τό σκάφος μένει κενό. Μόνο ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἄσβεστη στήν πόρτα, ἀκίνητος. Καί ἡ γυναίκα γονατιστή, στά πόδια του, νά τόν ἱκετεύει.

Ξαφνικά ἐγώ πετάγομαι ὄρθιος ἀπ' τό κάθισμα, ἀνασύρω τή σφιγμένη γροθιά μου, τήν σηκώνω ψηλά καί τήν δείχνω. Ὁ ἐφευρέτης τοῦ mecano στέκεται μέ μιᾶ βίδα μετέωρη, ἡ πέτρα πού κουνιόταν ἀκίνητῆ, ὁ Θεός κόβει τήν χλιοειπωμένη φράση τοῦ στό γενηθήτω. Ὅλων τά μάτια μαζί καί τά δικά μου, σβῶλοι γυάλινης ἀγωνίας, κολλᾶνε γύρω της καί τήν

βαραίνουν. Χαλαρώνω τή γροθιά, σιγά-σιγά, προσεκτικά, και μετά άποτομα τήν άνοίγω: Χοντρές σταγόνες αίμα στάζουν άπ' τήν παλάμη μου! Τά μάτια μου άμφιβάλλουν, φέρνω τήν παλάμη πιό κοντά, τήν ψάχνω μέ τά δάχτυλα, τήν σκουπίζω... Τό αίμα δέν σταματά. Ή παλάμη εΐναι τρύπια κι έξακολουθεΐ νά στάζει.

Τότε, άρχίζω και γελάω. Στην άρχή σιγανά υπόκοφα, κατόπιν δυνατά, φαρδιά, ύπέροχα, μέ όλη μου τήν καρδιά, ξεκαρδίζομαι σας λέω, χά... χά... χά... μέ άναφυλλητά και μέ δάκρυα. Οί άλλοι στέκονται άμήχανοι. Μέ συμπονοϋν. Δέν τολμάνε. Κατεβάζουν μέ τρόπο τά μάτια τους, προφασίζονται, και γυρίζουν πίσω στη δουλιά τους. Οί άρες περνοϋν. Ώσπου, σέ μία στιγμή, βλέπω, νά άναδϋονται κι αυτοί, μέ τή σειρά, καθένας και, μέ μία γροθιά πολϋτιμα σφιγμένη. Τεντώνουν τΐς γροθιές μπροστά, -έγώ έξακολουθώ και ξεκαρδίζομαι-, τΐς ξεσφίγγουν, άνοίγουν τΐς παλάμες διάπλατες και τΐς κοιτάνε: Εΐναι όλες τρύπιες και στάζουν. Τΐς ψάχνουν, τΐς σκουπίζουν στα μανίκια -έγώ σπαράζω, άναδιπλώνομαι-, τΐς ξανακοιτοϋν... Τότε, τολμάνε, παϋουν νά συμπονοϋν, δέν προφασίζονται, κι άρχίζουνε κι εκείνοι νά γελάνε. Τό σκάφος δέρνεται, σφριγᾶ, σφαδάζει άπό ένταση. Ή άνθρωπος τοϋ άσβέστη σπεϋδει. Κολλάει γρήγορα στα μέτωπα βρεμένες πετσέτες. Άμέσως όλοι συνεργόμαστε, καθόμαστε ήσυχά στις θέσεις μας κι άνοίγομε τόν Observer.

Άργότερα επιχειρήσαμε νά συνεχίσουμε μένα προϋότερο.

Ν' ἀρχίσουμε τίς νέες μας σχέσεις. Γυρίσαμε λοιπόν στό διπλανό μας –κάθισμα– καί τοῦ κάναμε λίγον ἀέρα. Ὅμως καί ἡ χειρονομία ἦταν μιά αἰχμή, καί ὁ ἀέρας ἦταν μιά αἰχμή. Ξαπλώσαμε τότε ὅλοι ἀνάσκελα, καί κοιτάζαμε τό ταβάνι.

Ἀπό τίς τρύπες τῶν χειρῶν βγαῖναν μιά-μιά οἱ ἐνοχές. Ἀπό τά σώματα μιά-μιά οἱ σφαῖρες. Σφαῖρες καί ἐνοχές στεκό-ντουσαν τριγύρω μας, –οἱ τρύπες μένανε ξερές–, βάζανε μέσα τά κεράκια καί τ' ἀνάβανε.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀσβέστη ἀποσύρθηκε διακριτικά. Ὁ ρόλος του εἶχε τελειώσει.

Ἡ ξεχασμένη γυναίκα ὀλοφύρεται. Κυκλοφορεῖ πιά στό διάδρομο γυμνῆ. Στέκεται κάθε τόσο πάνω μας, γονατίζει, σκύβει τό ἰσχνό κορμί της σ' ἀνοιχτά μας στόματα, τό πλησιάζει, τό τραβά, τό ξαναπλησιάζει τό ξανατράβα, τέλος τό ἀκουμπάει. Ἐπειτα τρέχει ἔξαλλη στό μεγάλο καθρέφτη τοῦ βάθους καί τό κοιτάζει.

Ὁ ἀέρας ἔχει ἀραιώσει πολύ. Ἴσως δέν ὑπάρχει. Ἡ πίεση μηδενίζεται, τό σκάφος μόλις βαστᾶ, κάθε στιγμή τρίζει. Οἱ ἀναπνοές εἶναι κοντές καί δύσκολες. Οἱ γωνίες τῶν πραγμάτων ἀνοιχτές. Ὅ,τι συντελέστηκε ἦταν περιττό. Ὅ,τι δέν συντελέστηκε ἦταν ἀδύνατο.

Τότε ἡ γυναίκα, ἡ γριά γυναίκα, πού κοιτεται στό πάτωμα, κάνει μιά τελευταία προσπάθεια ν' ἀναπνεύσει. Τό σῶμα της τεντώνεται, τά βράγχια ἢ τά ρουθούνια της ἀνοίγουν, τρέμου-

νε, ρουφούν, γίνεται ύποπηση, απόλυτο κενό,... κι άμέσως, μιά και τίποτα στον κόσμο αυτόν ούτε τελεσφορεϊ ούτε τελειώνει, όλα τά τζάμια γύρω σπάζουνε μέ πάταγο και ένα άσπρο σύννεφο γεμάτο αιωρούμενη βροχή, όρμᾶ σφυρίζοντας και μᾶς τυλίγει. Τά κεριά σβύνουνε μονομιᾶς, ή πέτρα θρυμματίζεται, τό mecano σαρώνεται, έρείπια, σέ μιά γωνιά. Ἡ γυναίκα άμέσως ζωντανεύει, γίνεται πάλι νέα, άνοίγει τά μεστά της χείλια, τά μεστά της πόδια και παραδίνεται.

Τό σκάφος έχασε τήν ίσορροπία του, στροβιλίστηκε και άρχισε νά πέφτη. Τά τρύπια μας σώματα κλυδωνίζονταν, χτύπαγαν μεταξύ τους και στά τοιχώματα, χτύπαγαν στίς έπιγραφές Home sweet home κι αναποδογυρίζονταν. Τό έδαφος όρμουσε κατ' άπάνω μας μέ ένα πρόσωπο τρομερό. Τεράστιες παλάμες μέ τεντωμένα δάχτυλά μας πλησίαζαν.

Τά τρύπια μας σώματα ρίγησαν. Ἐπρεπε πιά νά πιστέψουν.

Προσγειωθήκαμε πάνω στην άσφαλο όμαλότατα. Τό άπόσπασμα είχε τώρα τά όπλα του παρά πόδα. Μᾶς διάβασαν μιά διαταγή χάριτος και μας χτυπήσανε στην πλάτη. Μᾶς πέρασαν μέσ' από δρόμους πού ζητωκραύγαζαν. Μᾶς πήγαν στίς πλατείες και μᾶς έπέδειξαν. Τέλος σέ ύπόγεια δωμάτια μᾶς γύρισαν ανάποδα, μᾶς πιάσαν άπ' τά πέλματα και μᾶς τίναξαν. Τά κόκκαλά μας πέσανε στό πάτωμα. Δίπλωσαν τό πετσί μας τό κλείσανε στά έρμάρια. Τά κόκκαλά μας εξήριθμησαν, τά συναρμολογήσανε μέ σύρματα, και τά τοποθέτησαν στά μουσειά.

Εγκαίνια μιᾶς ἐκθέσεως

Ἐξοτερα, ὁ καπνός καί ὁ κρότος σιγά-σιγά διαλύθηκαν. Τό σῶμα, πού τόσον καιρό στεκόταν ὄρθιο, στή μέση τοῦ ἄδειου δωματίου καί περίμενε, δέν ὑπῆρχε πιά. Μόνο πάνω στούς τοίχους, κολλημένα, κομμάτια μέλη, κομμάτια κρέατα, καί αἷμα, μεγάλες κηλίδες αἷμα, ὅλα νωπά. Πολύγωνες μορφές καί σχήματα, πού μέσα του ἐνδημοῦσαν χρόνια πολλά, μέχρι πού τό ἀποτελείωσαν, εἶχαν κι αὐτά τώρα ἐκτιναχτῆ στούς τοίχους καί στέκονταν ἀκίνητα, ἀνάμεσα κι ἀνάκατα μέ τά κρέατα καί τά αἷματα, τάχα σάν ἀπορημένα ἢ σάν ἀνεύθυνα.

Ἔτσι δημιουργεῖται ὁ κόσμος, καί ἔτσι καταστρέφεται. Σέ μιάν ἀκμή τοῦ πολυδάπανου χρόνου. Ἀπόνα στάξιμο ματιοῦ σέ ἓνα φούσκωμα ἀνυπαρξίας. Κατόπιν ἔρχονται τά φυσικά πέρατα, καί εἰκονίζουνε τίς ὀριζόντιες ἐκσφενδονίσεις τῶν αἱμάτων, μέσα σένα δωμάτιο. Γιά νά συντηρηθοῦν οἱ ὑπόλοιποι ἀνθρωποι, οἱ ὑπόλοιποι Θεοί.

Ὁ καπνός λοιπόν κι ὁ κρότος σιγά-σιγά διαλύθηκαν. Ἡ ἴδια ἡσυχία πού εἶχε στή μέση ἀνοίξει, ἀμέσως μετά τήν ἐκβολή ξανάκλεισε. Τά ἴδια ρολόγια πού συνταράχτηκαν ἀπ' τήν ἐκρηξη, πού ξεερυθμίστηκαν, καί γύριζαν πολύ γρήγορα, ἄσχετα τόνα ἀπ' τάλλο, μέ μιά προσωπική ταχύτητα, ἐξουδετερώθηκαν, διχαλωτές καστάνιες μέ προτεταμένα νύχια μπήχτηκαν μέσα τους καί τά συγκράτησαν. Ἀνάμεσα σ' αὐτά τά νύ-

για τῶν σαρκοβόρων πουλιῶν, ὁ χρόνος θάτρεχε πάλι μπρός πίσω, σάν τρελλός, ἀναζητώντας μάταια διέξοδο.

Τότε ἡ πόρτα τοῦ δωματίου ἄρχισε νά χτυπάει δυνατά.

Δέν ἦταν ἡ πρώτη φορᾶ. Κι ἄλλοτε κάποτε ἡ πόρτα εἶχε χτυπήσει κι οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐπετείων, κατά μικρούς συλλόγους, μέ φαρδιά χέρια καί φαρδιά χαμόγελα, εἶχανε ρθῆ. Ὅμως, πέρασαν χρόνια πολλά, καί γεγονότα πολλά, οἱ ἄνθρωποι ἀποκαταστάθηκαν, σοβαρεύτηκαν, δέν εἶχαν πιά χέρια οὔτε χαμόγελα, δέν εἶχανε μικρούς συλλόγους μέ τοπικά ἐνδιαφέροντα, –τούς εἶχανε ὅλους συμπήξει σέ ἓναν μόνο, μεγάλο σύλλογο, παγκόσμιο, εἰς τόν ὅποιον ἀνῆκαν ἐκ γενετιῆς–, δέν εἶχαν πιά ἀνάγκες μήτε ἐπετείων μήτε ἡρώων, καί δέν ξαναφάνηκαν.

Ἄπό τότε ἡ πόρτα εἶχε κλείσει μέσα της μιάν ὑπόθεση. Πού πέτρωσε. Ἐνα βλῆμα μέσα στήν κυλιόμενη σ' ἄσπρα σεντόνια πλαδαρή σάρκα.

Ναί, ἡ πόρτα εἶχε κλείσει. Κατάμουτρα. Μέναν πάταγο. –Μέναν λυγμό.

Καί τώρα μετά τήν ἔκρηξη, αὐτός ὁ ἓνας ὁ μέγας ὁ παγκόσμιος, ὁ σύλλογος τῶν θεατῶν, εἶχε εἰδοποιηθῆ ἀπ' τόν καπνό καί τόν κρότο, εἶχε φανῆ συνεπῆς καί εἶχε σπεύσει. Μαζεμένος ἀπ' ἔξω, φώναζε, ἔσπρωχνε, ἀδημονοῦσε.

Ἡ πόρτα δέν εἶχε πιά κανένα λόγο καί ἄνοιξε. Ἀμέσως οἱ φωνές διαμαρτυρίας σταμάτησαν, ὅλοι τεντώθηκαν, διόρθωσαν τά κουστούμια τους καί τά κριτήρια τους, μετά προχώρησαν ἐπίσημα, καί μπῆκαν.

Ὅμιλοι κυκλικοί τῆς ἴδιας ἀδιάφορης κουβέντας γέμισαν τὸ δωμάτιο. Ἀκούμπαγαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον. Στά διάκενά τους στρυμώγγονταν ἄλλοι μικρότεροι. Ὅνας, ὁ τελευταῖος, πού δέν χώραγε, στεκότανε στήν πόρτα μίσος μέσα μισές ἔξω. — Στό κέντρο κάθε ὀμίλου, πεσμένο χάμω, φιωμένο, δεμένο πισθάγκωνα, ἦταν ἓνα παιδί.

Χειρονομίες καί μορφασμοί, ἴδιοι ἀνά ἀπέναντι ζεύγη ἀνταλλάσσονταν. Προτεταμένατσιγάρα καίγονταν. Χέρια βγαῖναν νοχελικά ἀπό τίς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ, μπαῖναν στίς τσέπες τοῦ σακακιοῦ καί τανάπαλιν. Πόδια λύγιζαν καί τεντώονταν ἢ δίπλωναν δεξιά κι ἀριστερά κάθε τόσο.

—Τί γνώμη ἔχετε γιά τὸ ὁμαδικὸ αὐτεξούσιο;

—Ὡ, τήν πιό καλή, τήν πιό καλή.

—Καί γιά τήν τέχνη;

—Τήν ἴδια, ὅπως καί πέρσι.

Τά βλέμματα, πούταν ἐκτός κουβέντας, ψάχνανε τοὺς ὑπόλοιπους στό δωμάτιο. Κάποτε συναντοῦσαν ἓναν πού ἦταν γνωστός —οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν ν' ἀναγνωρίζονται μεταξὺ τους, δέν ξέρω πῶς—. Ἀμέσως δυὸ ἀπέναντι χέρια σηκωνόντουσαν ψηλά, κουιόντουσαν δυὸ τρεῖς φορές μπρός πίσω καί ξανακατεβαῖναν.

Ὁ φύλακας τῆς ἐκθέσεως ἐπέρναγε συχνά μένα μακρὺ φτερό καί τοὺς ξεσκόνιζε τὰ πρόσωπα.

Οἱ ὀμιλοι σιγά-σιγά μετακινούνταν, ἔκλειναν, ἀνοίγαν, πιέζανε τὸν διπλανὸ τους, πολλές φορές ἐνώνονταν μ' αὐτὸν καί κάναν ἓναν μεγαλύτερο, ἄλλοτε χώριζαν σέ ἄλλους μικρότε-

ρους, καμιά φορά διαλύονταν. Τότε, αυτοί που μέναν μόνοι γίνονταν κίτρινοι, και τρέχαν γρήγορα σέ άλλον όμιλο νά ένωθοῦν.

Σέ μιά στιγμή, κάποιος που γύρισε τυχαῖα πρὸς τόν τοῖχο, εἶδε ἓνα παράξενο σχέδιο σέ διάφορες ἀποχρώσεις αἵματος, ἐσήκωσε τό δάχτυλο τό ἔδειξε καί ἐπιχείρησε κάτι νά πῆ. Ἀμέσως ὅλοι, που εἶχαν ἀντιληφθῆ τήν κίνηση, ὄρμησαν στό ταμεῖο, τραβιόνταν, σπρώχνονταν, βρίζονταν, ἄλλος φώναζε ἐγὼ ἔφτασα πρῶτος, ἄλλος ἐγὼ τό σκέφτηκα πρῶτος, ἄλλος ἐγὼ εἶμαι βουλευτής. Τότε, ἡ ταμιάς που ἔβαφε τά νύχια της σταμάτησε, τούς κοίταξε, εἶπε λυποῦμαι πολύ κύριοι τελείωσε, ὅμως θά φέρουμε πάλι αὔριο, ἀπό τό ἴδιο τόπι. Ὅλοι εἶπαν εὐχαριστῶ –καί ἡ ταμιάς εἶπε εὐχαριστῶ–, ἡσύχασαν, γύρισαν πίσω στούς ὀμίλους τους καί συνέχισαν τήν κουβέντα.

Θέματα σοβαρά, πολύ σύμφωνα μέ τόν περιβάλλοντα χῶρον, ἄρχισαν τώρα νά ἐξετάζονται λεπτομερῶς. Τά τσιγάρα ἀνέβαιναν καί κατέβαιναν ἀκατάπαυστα, τά σώματα στρέφονταν μιά δεξιά μιά ἀριστερά ἢ γέρνανε μπρὸς πίσω, τά χέρια ἄλλαζαν τσέπες μέ μεγάλη ταχύτητα. Τά στόματα, ἀνοιγόκλειναν καί πλαταγίζανε τή γλώσσα τους συνεχῶς. Ἄλλοι ὑποστηρίζανε τίς ἀπόψεις τους διορθώνοντας πότε πότε τά μαλλιά. Ἄλλοι διορθώνοντας τή γραβάτα. Πολλοί, που δέν εἶχαν ἀπόψεις δέν διορθωναν τίποτα. Γενικά, κάθε στιγμή βεβαίωνα ἀπόλυτα τήν ὑψηλή στάθμη τῆς ἀγωγῆς καί τήν ὑψηλή στάθμη τῆς μορφώσεως. Τό βλέπανε ὅλοι αὐτό καί μένανε πολύ εὐχαριστημένοι.

Ἔστερα οἱ κυρίες ἄλλαξαν θέμα, φέραν τὰ χέρια πίσω στίς πλάτες καί τὰ ἔσφιξαν. Τά σώματά τους ἀνορθώθηκαν. Μετά ἀκούμπησαν τίς παλάμες στούς γοφούς καί τούς χαϊδεύαν. Τέλος, ἀφοῦ εἶδαν πώς τίποτα δέν γινόταν, δέν ἄντεξαν, πιάσανε τὰ φορέματά τους ἀπό τους ὤμους, τὰ κατεβάσανε μέχρι τή μέση, βγάλαν ἔξω γυμνά τὰ στήθια τους κι ἀρχίσανε νά ταλαντεύουν τό κορμί τους καί νά τὰ κουνοῦν. Ἀμέσως οἱ κύριοι ἀντελήφθησαν, ἄφισαν χάμω τὰ τσιγάρα, ἀπλώσανε τὰ χέρια καί τὰ βλέμματα, ἐπιάσανε τὰ στήθια καί τὰ μάλαζαν. Οἱ κυρίες περίμεναν ἀκίνητες. Τά στήθια φούσκωναν, στριφογύριζαν, ξεχειλίζαν, δεξιὰ, ἀριστερά, ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δάχτυλα. Κάθε τόσο κυρίες καί κύριοι σταμάταγαν σκύβαν προσεκτικά καί τὰ κοίταζαν. Τά στήθια μέναν ἀνερέθιστα. Καί τὰ χέρια καί τὰ βλέμματα ἐπίσης. Τότε ἄλλαξαν θέσεις, οἱ κυρίες τρέχαν γρήγορα ἀπό τόν ἕνα κύκλο στόν ἀπέναντι, οἱ κύριοι γυρίζανε σέ ἄλλα στήθια διπλανά καί ξανάρχιζαν. Τέλος ἡ ὥρα πέρασε, κουράστηκαν, τραβήξανε τὰ χέρια καί τὰ στήθια καί τὰ βλέμματα καί συνέχισαν πάλι τήν κουβέντα.

Ἐφύλακας περνοῦσε τώρα καί μοίραζε περίστροφα. Ὅλοι τὰ ἔπαιρναν, τὰ φέρναν στούς κροτάφους, πυροβόλαγαν, ἔπειτα τὰ σκούπιζαν προσεκτικά καί τὰ γύριζαν πίσω. Κατόπιν μίλησαν λίγο εἰς τήν Αγγλικήν.

Πάνω στόν τοῖχο, οἱ γρίλλιες ἑνός κλειστοῦ σπιτιοῦ μισοανοίγουν. Ἐνας –κατά τὰ ἄλλα νέος ἄνθρωπος– σκύβει, κοιτάζει δεξιὰ ἀριστερά, κι ἀδειάζει βιαστικά ἕνα μεγάλο τασάκι

γεμάτο ἀποτσιγάρα. Μιά φιγούρα μέ ἄσπρο πρόσωπο, βάζει τὰ χέρια πίσω ἀπ' τὸ κεφάλι, λύνει τὸ πανί, τὰ ἀνοιχτά της μάτια ἀποκαλύπτονται, τὰ σκουπίζει, καί μετά τὸ ξαναδένει.

Ξαφνικά, ἓνας μακρινὸς κρότος, ἀρκετά δυνατός, κούνησε πάνω κάτω τὰ κεφάλια καί τὰ σώματα. Ὅλοι γυρίσανε καί κοιτάχτηκαν. Κάπου ἄλλοῦ, μιὰ νέα ἔκρηξη εἶχε γίνει. Γρήγορα γρήγορα σβύσανε τὰ τσιγάρα, διόρθωσαν πάλι τὰ κουστούμια, σήκωσαν τὰ δεμένα παιδιά τὰ πήρανε ὑπὸ μάλης καί ἄρχισαν νά φεύγουν. Ἐνας ἀρμόδιος του συλλόγου τούς μοίραζε ἐν τῷ μεταξύ στοιχεῖα καί διεύθυνση.

Στὴν κάσα τῆς πόρτας, ἓνα χέρι κομμένο ἀπ' τὸν ἀγκώνα, μέ δάχτυλα συνεστραμμένα, κρεμόταν. Ὅλοι περνούσανε τὸ ἔσφιγγαν, τοῦ ἔλεγον συγχαρητήρια εἶχε πολὺ ἐπιτυχία, καί βγαῖναν. Κάποιος πού εἶχε μείνει τελευταῖος στό δωμάτιο, καί σκεφτικός, ἀκούμπησε τὸ δάχτυλο στόν τοῖχο καί τὸ κοίταξε. Τό αἶμα ἦταν πράγματι νωπό. Ἡσύχασε, πῆγε ἔσφιξε κι αὐτός τὸ χέρι καί τοῦ εἶπε τὰ ἴδια.

Ἡ πόρτα ἔτριξε κλείνοντας πίσω τους.

Πάνω στόν τοῖχο, ἓνας δρόμος λιθόστρωτος, πού τὸν γεμίζει μιὰ λιτανεία, σηκώνεται, κι ἀδειάζει τούς ἀνθρώπους καί τ' ἄγια. Ἀμέσως μετανιώνει, τούς τοποθετεῖ πάλι, ἓνα βῆμα πιὸ μπροστά. Ἐνα κεφάλι μέ τρία μάτια κλείνει τὰ δύο κι ἀποκοιμείται. Τὸ τρίτο μάτι κοκκινίζει. Μιά γυναίκα, πού περιμένει πάντα ὄρθια δίπλα του, ἡ μόνη γυμνή, κατεβαίνει,

πέρνει μιά σκούπα καί μαζεύει τίς λάσπες ἀπό τό πάτωμα.

Σέ λίγο ἔφτασαν –πιασμένοι πάντοτε σφιχτά ἀπ’ τό χέρι– καί σταμάτησαν. Ἐνα σπίτι, πού πρὶν δέν εἶχε φταιξει σέ τίποτα, ἦτανε τώρα ἐκεῖ μπροστά τους ἕνας πυκνός σωρός ἀπό ἐρείπια. Μερικές πέτρες εἶχαν ἐκτιναχτεῖ καί εἶχαν ἀποτύχει. Τά τζάμια τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ εἶχανε σπάσει χωρίς ἀποτελεσμα. Ἡ σκέψη πού εἶχε ἐκτονωθῆ, γεμάτη τώρα σκόνη, αἰωρεῖτο ἀκίνητη στήν ἀτμόσφαιρα.

Ὅλοι κοιτάζανε τό θέαμα, σφίγγοντας τά μαντήλια στίς μύτες.

Τότε ἡ κορυφή τῶν ἐρειπίων κουνήθηκε, μερικές πέτρες καί μερικά ξύλα κατρακύλησαν, κι ἀπό κάτω, ἕνας ἄνθρωπος σηκώθηκε καί βγήκε. Ἀπό τό γυάλινο μάτι του ἕνα μεγάλο κομμάτι εἶχε φύγει. Τό ὑπόλοιπο ἀλλοιθώριζε. Τό στόμα του ξεχειλωμένο κρεμότανε ἀπό τή μιά μεριά. Τά μαλλιά του, ἀπ’ τή χωρίστρα καί πέρα εἶχαν γδαρθῆ. Τό ἕνα μάγουλό του ἦτανε σουρωμένο. Πῆρε τό μπαστούνι του, τό ξεσκόνισε, διόρθωσε τό παπιγιόν πού εἶχε στραβώσει, καί κατέβηκε ἀπ’ τά χαλάσματα. Διέσχισε τό δρόμο καί νοίκιασε κάποιον ἄλλο σπίτι ἀπέναντι. Γιά ἕνα μακρὸ διάστημα.– Ἦταν καθ’ ὅλα ἀκόμη πολύ νέος.

Ἔργο σέ εἰκόνες τρεῖς

Εἰκόνα πρώτη καί προοίμιο

Ἦμouνα πιά τελείως ἔτοιμος. Σέ λίγο ἡ αὐλαία ἐπί τέλους θά σηκωνόταν. Κι ἐγώ, μπροστά σέ μάτια ἔντρομα, θά προχωροῦσα πάνω στή σκηνή, γιά πρώτη φορᾶ καί τελευταία. Τό δάχτυλό μου, τεντωμένο μπροστά, θά ἔδειχνε κατάστηθα. Ἡ ἤχηρή φωνή μου, σάν πέλεκυς θά ἔπεφτε πάνω στό χρόνο, καί θάκοβε μέ μιᾶς τίς σιαμαῖες πλάτες, ἑνός γέρικου σώματος πού σήπεται, κι ἑνός ἀθώου παιδιοῦ πού μεγαλώνει. Ἐπειτα θ' ἀνεβακατέβαινε διαδοχικά πάνω στό θεατήριο πού πιά θά σφάδαζε, ἀποχωρίζοντας ἀνέλεα τίς μπριγιαντινισμένες νεκροκεφαλές ἀπ' τοῦς καλοθρεμμένους ὧμους.

Κοίταξα πάνω στήν τουαλέττα. Ἦταν γεμάτη ἐξαρτήματα τῶν ἠθοποιῶν περιττά: Περοῦκες, κρέμες, στέμματα, Εὐαγγέλια, σπαθιά. Ἐνας σωρός ὄπλα ἀποτυχημένα. Τίποτα ἀπ' αὐτά δέν εἶχα ἀγγίξει. Δέν εἶχα μεταμφιεσθῆ. Δέν χρειαζόταν. Τό πρόσωπό μου ἦταν τόσο νέο καί τόσο ἔντονο ! Θά τό διακρίναν ὄλοι, κι ἀπό τό τέρμα τῆς πλατείας καί τοῦ ἐξώστη, πολύ καθαρά. Κι ὅσοι ἐπιζοῦσαν !

Κοιτάχτηκα στόν καθρέφτη. Ὁ καθρέφτης ράγισε ὅπως καί πρῖν. Ἄρχισα πάλι νά περπατῶ. τό πάτωμα κάτω ἀπ' τό βῆμα μου συνθλιβόταν. Πάνω του, σκορπισμένα φύλλα χαρτιά, ὁ

ρόλος μου, συνθλιβόντουσαν κι αυτά. Τώρα πιά δέν τά εἶχα ἀνάγκη. Τώρα θά ἔπαιζα τόν δικό μου ρόλο ὅπως τόν ἤξερα. Ὅπως τόν ἔφερνα μέσα μου, ἀφόρητα, ἀπό χρόνια.

Ναί, ἤμουν τελείως ἔτοιμος. Καί ἡ σκηνή ἦταν ἔτοιμη. Καί ἡ πλατεῖα ἦταν ἔτοιμη. Καί τό στιλέτο τό δικό μου ἤ τό δικό της ὑψωμένο, καί τό δέρμα τό δικό μου ἤ τό δικό της κάτω ἀπ' τήν αἰχμή του ἔρμαιο. Κι οἱ κριτές μέ τούς κανόνες τούς προσαρμοσμένους. Κι οἱ ἐπενίκιες ἤ ἐπιθανάτιες κραυγές. Καί τά τσακάλια ἤ οἱ Ἀρχάγγελοι. Κι ἡ ἀπελεύθερη στιγμή ἤ τό πεπρωμένο. Ὅλα ἦταν ἔτοιμα. Γιά μιᾶ δίκαιη σφαγή.

Καί μόνο ἐσεῖς πότε δέν εἴσθε ἔτοιμοι. Τί κι ἂν τό αἷμα μας σταγόνα σταγόνα ἐξακολουθεῖ καί πέφτει πάνω σέ τοῦτο τό ἄσπρο χαρτί. Τό χαρτί μετά διπλώνεται στά τέσσερα καί κυκλοφορεῖ στό μπακάλη. Κύριοι μέ βαθιά μυωπικά γυαλιά, κυρίες μέ κρεμασμένα στήθη, θά τυλίζουν μ' αὐτό τούς ξερούς τους καρπούς, θά τούς βροῦν ἔτσι πιά νόστιμους καί θά τούς φᾶνε.

Ὅμως σέ σᾶς μιλω, πού μένετε σκεφτικοί. Πούδατε κυπαρίσσια συγκεντρωμένα, καί δέν ἦταν νεκροταφεῖο. Πούδατε ἀνθρώπους νά κοιτάζουν πίσω, καί δέν ἦτανε στηῆλες ἄλατος. Σέ σᾶς πού δέν σᾶς ἐνδιαφέρει αὐτή ἡ ὑπόθεση γιατί τήν ζήσατε. Πού τώρα ξέρετε τί εἶναι δυνατόν νά πῆ μιᾶ λέξη, ἕνα κόμμα, μιᾶ σιωπή. Αὐτή, καί κάθε ἄλλη ὑπόθεση. Ὅλες οἱ ὑποθέσεις, μιᾶ ἀκατάσχετη πομπή, πέρασαν μπρός μας ἐξαντλήθηκαν. Μένουνε πιά γυμνές οἱ λέξεις, οἱ δικές μας λέξεις, νά

μᾶς ἐξαντλήσουν.

Σέ σᾶς μιλω. Στά πελώρια μάτια σας. Πού σκύβουνε ὀρθάνοιχτα πάνω ἀπ' τό χάος τοῦ ξεροπήγαδου. Αὐτοῦ τοῦ ἀπύθμενου ἀνθρώπινου ξεροπήγαδου. Καί περιμένουν, μέ τά δάκρυά τους, νά τό γεμίσουν.

Ἄς πῶ τώρα πάλι : Ἦμουν καθ' ὅλα ἔτοιμος. Οἱ τοῖχοι πλησίαζαν μ' ἔσφιγγαν. Δέν μέ χωροῦσαν. Ἔτρεχα πάνω κάτω μέσα στό καμαρίνι γιά νά ξεφύγω. Τά δευτερόλεπτα μένανε πίσω, δέν μέ πρόφταιναν. Γύριζα κάθε τόσο, τάπιανα ἀπ' τά πέτα καί τά τραβοῦσα. Τέλος, ἡ δυνατή φωνή μου ἀνέβηκε ἀπότομα καί ξεχειλίσε. Σήκωσα καί τίς δύο παλάμες μου καί προσπαθοῦσα νά τήν συγκρατήσω.

Ἐνα κουδούνι στό διάδρομο μέ ἀνατίναξε. Ἦταν προειδοποιητικό. Σέ λίγο ἕνα δεύτερο κι ἔπειτα ἕνα τρίτο θά χτύπαγε. Καί τότε θά ἐμφανιζόμουν... Δέν ἄντεχα νά περιμένω περισσότερο. Ἄνοιξα τήν πόρτα καί ὄρμησα.

Ὅμως, πρὶν προφτάσω νά καταλάβω, ν' ἀντισταθῶ, βρέθηκα νά μεταφέρουμαι, σχεδόν μετέωρος, ἀντίθετα ἀπ' τήν κατευθύνση τῆς σκηνῆς, πρὸς τήν ἐξοδο τοῦ θεάτρου, πρὸς τόν δρόμο. Ἐνα κῆμα ἀνθρώπων πού ἔρρεε στό διάδρομο μέ παρέσερνε. Ἐργάτες μέ τά μανίκια σηκωμένα, ἠλεκτρολόγοι μέ τά κατσαβίδια στίς τσέπες, ἠθοποιοί μισοβαμμένοι μισοντυμένοι, ὅλοι, μέ τρομαγμένα πρόσωπα, σπεῦδαν ταχύτατα κι ἀθόρυβα πρὸς τήν ἐξοδο.

Ρώτησα τί συνέβαινε. Κανείς δέν ἀπαντοῦσε.

Ἐσπρωξα. Ἀντίθετα. Πάλαιψα. Κάπου διέκρινα τόν Διευθυντή

— Ἐσεῖς κύριε θά ξέρετε...

— Ὅχι δέν ξέρω τίποτα.

Σέ λίγο οἱ διάδρομοι ἐρημώθηκαν. Κι ἀπό τούς φίλους. Κι ἀπό τούς οἰωνούς.

Ἐφτασα λαχανιασμένος πίσω ἀπό τή βαριά κουρτίνα καί στάθηκα. Σέ λίγο ἐτούτη ἡ κουρτίνα θά ἀνοίγε. Αὐτό εἶχε σημασία. Κι οἱ ἄνθρωποι, πού γέμιζαν τό θέατρο, ἀδιάφοροι, στίς ἀναπαυτικές τους πολυθρόνες ξαπλωμένοι. Περίμενα. Στή σιωπή. Ξαφνικά κάποιος μπῆκε τρέχοντας ἀπό τή μιὰ μεριά, διέσχισε σέ ὄλο της τό πλάτος τή σκηνή, κι ἐξαφανίστηκε ἀπ' τήν ἄλλη. Μόλις πρόφτασα νά τόν διακρίνω. Ἦταν ὁ μηχανικός τῆς σκηνῆς. Ἐφευγε κι αὐτός... Δέν ἔμενε πιά κανείς. Τά κουδούνια δέν θά χτύπαγαν. Ἡ αὐλαία δέν θά σηκωνόταν. Οἱ ἄνθρωποι ἀπό πίσω θά γλύτωναν. Θά φεῦγαν πάλι ὀλοστρόγγυλοι, ἀνέπαφοι, ὅπως ἦρθαν...

Ἐ ὄχι ! Δέν μ' ἐνδιαφέραν πιά οἱ πρόλογοι οἱ τύποι καί οἱ φραγμοί. Προχώρησα, ἀνασήκωσα τήν κουρτίνα, ἔσκυψα καί βγήκα.

Τότε, τά δυνατά μου πόδια ἀπότομα λύγισαν, ἡ ἀσυγκράτητη φωνή μου πού πιά ἐλεύθερη ἔβγαινε, κατάπεσε, γύρισε πίσω, κουλουριάστηκε γύρω ἀπ' τό λαιμό μου καί ἄρχισε νά τόν σφίγγη.

Ἡ αἴθουσα ἦταν τελείως κενή. Ἐνας τάφος πρόσφατος, βιαστικά συλημένος. Τά κόκκινα βελούδινα φέρετρα, σέ διαδοχικές σειρές ἀνοιχτά. Μέ ζεστά ἀκόμη πάνω τους τά σχήματα

τῶν σωμάτων. Σκόρπια στούς διαδρόμους τά μύρα. Ἐδῶ κι ἐκεῖ τά ὑπολείμματα : κομμάτια ροῦχα, νύχια, δόντια χρυσά... Τά φῶτα εἶχανε ξεχαστεῖ ἀναφτά. Καί οἱ κουρτίνες τῆς ἐξόδου μισοσηκωμένες.

Στεκόμουν στή μέση της σκηνῆς ἀκίνητος. Αὐτό τό χάος πού ἀνοιγότανε μπροστά μου μέ συνέτριβε. Ἡ τόση κενότητα του πού ἄχνιζε, μέ χτύπαγε στό πρόσωπο, μέ τύλιγε, μέ στριφογύριζε καί μέ ρουφοῦσε. Πλῆθος λεπτές ἀκτῖνες φωτός μέ διάφορα χρώματα διασταυρωνόντουσαν γύρω μου. Πυκνώσεις κι ἀραιώσεις τῶν ἀχνῶν πού ἀνέβαιναν, σπάσιμο τῶν ἀκτινῶν, ἐναλλαγῆ τῶν τόνων, τῶν ἀστραπῶν, καί πίσω τους ἀντιφεγγίζοντα τά τοιχώματα, κυκλικά, μιὰ διαδοχῆ σουρωμένων πτυχῶν οὐρανόσκου, μέ χοντρές σταγόνες ὑγρασίας ἢ σάλιου νά κατρακυλοῦν, ἀργά, μαζί μου, πρὸς τά κάτω.

Ἕνας ξαφνικός θόρυβος δίπλα μου, ἔστησε πάλι τή σκηνή, τή λεηλατημένη πλατεία, τόν ἑαυτό μου. Γύρισα ἀπότομα πρὸς τό μέρος του. Καί τόν εἶδα: Τά ροῦχα του ἦταν τσαλακωμένα, τό σῶμα τοῦ γέρικο σκυφτό, τό πρόσωπο τοῦ παραμορφωμένο. Πρίν προφτάσω νά τόν ὑποδεχτῶ, ὄρμησε κουτσαίνοντας, μ' ἔριξε κάτω, ἔπεσε μπρούμυτα ἐπάνω μου καί μ' ἀγκάλιασε, πολύ σφιχτά, μέ πάθος. Ἡ ἀναπνοή του πέραγε μέσα μου. Ἡ ἀνοιχτή πληγή του μοῦ μουλίαζε τήν κοιλιά.

Τότε, σιγά-σιγά, τά ἀνοιγμένα καθίσματα τῆς πλατείας μισοσηκώθηκαν, κι ἀπό κάτω διάφορα κεφάλια βγήκαν. Συγχρόνως ἄλλα κεφάλια βγαῖναν ἀπ' τά χαλιά, ἀπ' τίς κουρτίνες,

ἀπ' τῆς προεξοχῆς τῶν τοίχων, μέσ' ἀπ' τοῦς τά γύμνα τῶν ταβανιοῦ, τοῦς γλόμπους, τοῦς πολυελαίους. Ἡ αἶθουσα γέμισε κεφάλια, ὄρθια κεφάλια, πλαγιαστά, ἀνάποδα. Ὅλα, ἦτανε γυρισμένα πρὸς τὸ μέρος μας καὶ μᾶς κοιτοῦσαν. Μετὰ ἀρχίσανε νὰ ἐμφανίζονται καὶ τὰ σώματα, καὶ τὰ πόδια, κατέβαιναν ἀπὸ τὸ ταβάνι ἀπὸ τοῦς τοίχους, βγαίνανε κάτω ἀπ' τὰ καθίσματα ἀπ' τὰ χαλιά, ἡ αἶθουσα πλημμύρισε, τὸ πλῆθος προχώρησε, ἀνέβηκε στὴ σκηνή καὶ μᾶς περικύκλωσε. Δύο τρεῖς σκύψαν καὶ τὸν χτύπησαν ἑλαφρά στὴν πλάτη. Ἀμέσως ἐκεῖνος μὲ ξέσφιξε, ἔδωσε ἓνα σάλτο καὶ βρέθηκε ὄρθιος. Τὸ πρόσωπό του ἦταν τώρα νέο καὶ ὁμορφο. Τὸ σῶμα του στή-τό. Τὰ ροῦχα του φρεσκοσιδερωμένα. Μὲ κοίταξε καὶ χαμογέλασε. Ἐπειτα ὅλοι τὸν τριγύρισαν, τὸν ἀγκάλιασαν, κατέβηκαν τῆς σκάλες τῆς σκηνῆς, καὶ βγήκανε μαζί του ἀπ' τὴν πλατεία.

{ Εμεῖνα πεσμένος [εκε-ι [ανάσκελα. Ο]ι καμένοι γλόμποι [ἀπὸ πάνω μου καθρέφτιζαν \ένα σῶμα γέρικο, \ένα πρόσωπο φρι-χτό.] Η [ανοιχτὴ κοιλιά μου πονο-υσε [ἀφόρητα. { Ενοιωθα τῆς δυνάμεις μου νὰ μ' [εγκαταλείπουν.

Εικόνα δεύτερη τυπική.

Βράδυ καλοκαιριού. Ζέστη. Δρόμος που δέν ασφαλτοστρώθηκε ακόμη, όμως είναι μέσα στο πρόγραμμα. Κόσμος πολύς περνά, κατεβαίνει στην πιο κάτω πλατεία ν' αριστιή. Δεξιά κι αριστερά πολυκατοικίες ψηλές, με μικρά παράθυρα και στενά μπαλκόνια. Όλα είναι ανοιχτά και φορτισμένα.

Μπαλκόνι κάποιου όρφου χωρισμένο με τζάμι. Στο ένα μισό σκοινιά με άπλωμένα έσωρουχα. Στο άλλο, ένα τραπέζι πτυσσόμενο και δύο άντρες με σώβρακα που παίζουν πάνω του τάβλι. Από τη μία μεριά τους γλάστρες. Από την άλλη πλέκει μία γριά. Στο δάπεδο, ένα ραδιόφωνο ανοιχτό, φλυτζάνια του καφέ, έφημερίδες.

Μία γάτα κάνει να βγῆ στο μπαλκόνι αλλά δέν χωράει. Μία γυναίκα, κρατώντας ένα μωρό, τά καταφέρνει, στριμώνεται και κάθεται σε μία γωνιά. Άπλώνει τό μωρό στά χέρια και τό θηλάζει. Έπειτα τό μωρό χορταίνει κι αποκοιμιέται. Καθώς χτυποῦν τά πούλια πάνω στο τάβλι, τινάζεται κάθε τόσο ψηλά και ξαναπέφτει στά ανοιγμένα χέρια, χωρίς να ξυπνῆ.

Στην απέναντι πολυκατοικία, ένα παράθυρο, τό μόνο σκοτεινό. Πίσω απ' τίς μισοσηκωμένες γρίλλιες δύο πελώρια μάτια στέκουν τελείως ακίνητα. Τά βλέφαρα τους είναι κοκκαλωμένα δέν κλείνουν. Τό μαῦρο τους βάθος παρατηρεῖ συσσωρευεί. Τά καλοκαίρια περνοῦν, τά όράματα συνωστίζονται σκληραίνουν βυσοδομοῦν.

Ένα ζάρι, στο μπαλκόνι, πετάγεται στο ανοιχτό στόμα του

μωροῦ πού κοιμᾶται καί τό πνίγει. Τό ρολό ἀμέσως σηκώ-
νεται, τά μάτια σκύβουν πρὸς τό δρόμο, τό βάθος τους ἀνα-
ποδογυρίζεται εἰν' ἔτοιμο ν' ἀδειάση. Ὁ κόσμος ἀνακόπτεται
ἢ στιγμή ἀνακόπτεται, οἱ ἄνθρωποι κάτω ἐξακολουθοῦν νά
κατεβαίνουν ἀνύποπτοι, δέν ξέρουν τί τοὺς ἐπικρέμεται τί
τούς περιμένει.

Ὅμως, τίποτα δέν γίνεται. Τά κατακόρυφα μάτια χάσκουν
τελείως κενά. Τά ἔχουν ὅλα χωνέψει. Μόνο, μέσα βαθιά ἀπ'
τό χάος τους, δύο μικρές σταγόνες ξεκινοῦν, φτάνουν σιγά-
σιγά στήν ἄκρη τοὺς καί στάζουν. Ὁ κόσμος ἀναπνέει, ἢ
στιγμὴ ἀναπνέει, πιάνονται πάλι ἀπ' τό χέρι καί συνεχίζουν.
Τά βλέφαρα κλείνουν, γιά πρώτη φορᾶ, τά μάτια ἀποσύρο-
νται, τό ρολό πέφτει.

Ξαφνικά ἢ πόρτα πίσω ἀνοίγει ἀπότομα καί ἓνα πλῆθος ἔξαλ-
λων ἀνθρώπων μπαίνει. Λέει:

— Ἐσκότωσες δύο δίδυμα παιδιά. Κι ἀμέσως μένα σύνθημα,
ὄρμᾶ, πέφτει πάνω στά μάτια καί τά ξεριζώνει

Εικόνα τρίτη του μετάλλου.

Τόξερα βέβαια από χρόνια πώς ήταν εκεί. Δίπλα στή σκάλα τῆς βεράντας, ανάμεσα στά χαμηλά βράχια, μέσα στά ρηγά νερά τῆς θάλασσας. Ἀνάσκελη, γυμνή, μέ τά πόδια ἀνοιχτά καί τά χέρια ἀπλωμένα. Σέ μιά νερένια πάλι ἐποχή, περιμέ-νοντας, ἀσάλευτη. Μόνο τά διαφανή της μάτια παίζανε, παρακολουθώντας τά φευγαλέα πουλιά, καί τά μακριά μαλλιά της, πού πήγαιναν κι ἐρχόντουσαν, μαζί μέ τήν ἀργή διάθεση τῆς θάλασσας.

Τόξερα. Μά δέν τολμοῦσα.

Καί ξαφνικά ἐχτές σηκώθηκε ὄρθια, τεντώθηκε, καθάρισε τά σκέλια καί τίς μασχάλες ἀπό τά θαλασσόχαρτα κι ἀνέβηκε τά σκαλοπάτια. Τό σφιχτό της σῶμα εἶχε διατηρηθῆ, σκεπασμένο ἀλάτι, καί οἱ χοντρές σταγόνες καθαρῆς βροχῆς πού τώρα ἔπεφταν, κυλάγανε ἀπάνω του, ἀνοίγοντας βαθιά αὐλάκια πρόσφατης ἐπιδερμίδας. Προχώρησε, πάνω στή βεράντα, λικνίζοντας ἕναν καινούριο ὄργανο.

Τά ὑπόλοιπα ἀγάλματα, γύρω, πού ἦταν ἀπό μάρμαρο, δέν ἀντέδρασαν. Ὅμως ἐγώ ἄρχισα νά τρέμω.

Ἐπειτα ἀπό κόπους τόσων χρόνων, μόλις εἶχα καταφέρει νά χυθῶ σέ χαλκό. Τά κύματα πιά τῆς χειμωνιάτικης θάλασσας πού ὄρμαγαν γεμάτα ἔπαρση, χτυπούσαν ἐπάνω μου, κομματιάζονταν, τά θρύψαλα τούς πέφτανε στό πάτωμα καί τρέχαν πίσω τρομαγμένα. Ὁ βορεινός ἀέρας πού μέ φύσαγε, σκίζότανε στά δυό, ὁ πόνος του κλαυθμύριζε, κι ὁ χρόνος, πού

κολλημένος γύρω μου μέρα και νύχτα μένα ὑπομονετικό πείσμα προσπάθαγε, στό τέλος μουχλίαζε, πρασίνιζε, κι ἀκινητοῦσε. Ἄνθρωποι κάθε τόσο βεβαιώνονταν, χαράζοντας ὑστερικά ἀπάνω μου τό ὄνομά τους μένα καρφί.

Ἔτσι τό ἀλλεργικό μου δέρμα, χωρίς πιά χνῶτα ἢ ἐπαφές, εἶχε ἠρεμήσει. Κι ἡ ἀνοιχτή κοιλιά μου εἶχε ἐπουλωθῆ.

Καί τώρα ἐκείνη στεκόταν μπροστά μου ὄρθια. Ὅλα τ' ἀλλάτια εἶχαν φύγει, τό σῶμα της εἶχε ἀποκαλυφθῆ, Ἐνα μεγαλειῶ ἔγκατο, ἕνας ὑγρός λυγμός, πού ἔγερνε καί μέ πλησίαζε. Σήκωσε τά μακριά της χέρια, τίναξε ἀπ' τοῦς ὦμους μου τά κίτρινα φύλλα, ἀπό τίς κόγχες τῶν ματιῶν μου τίς φωλιές τίς ἐγκαταλειμμένες τῶν πουλιῶν, ὕστερα τάφερε γύρω μου, καί μ' ἀγκάλιασε.

Τά χεῖλη τῆς μύριζαν θάλασια. Ἡ θερμῆ τοῦ κορμιοῦ τῆς πέρναγε τό περίβλημα, ἔφτανε μέσα, μέσα μου καί κυκλοφοροῦσε.

Προσπάθησα νά κουνήσω τά πόδια μου, τά πόδια μου εἶχαν βαθειά στό δάπεδο βυθιστῆ. Προσπάθησα νά κουνήσω τά χέρια μου, τά χέρια μου μέσα στό μέταλλο ἦταν παγιωμένα.

Ἐν τῶ μεταξύ οἱ παλάμες της σέρνονταν πάνω μου μέ ἰκέτευαν, τό σῶμα της σφιγγόταν γύρω μου, μέ διέτρεχε παντοῦ, μ' ἐκλιπαροῦσε.

Ἐπειτα, σωριάστηκε στά πόδια μου ἀκίνητη. Κομμάτια ἀπό τίς σάρκες της ἔλειπαν. Ἦτανε πάνω στίς αἰχμές τοῦ μέταλου κρεμασμένα.

Τότε, οί εὐνούχοι μέ τίς φουφούλες πού καρδοκοῦσαν ἔτρε-
ξαν, τήν ἄρπαξαν, ἄνοιξαν βιαστικοί τήν καγκελόπορτα καί
βγῆκαν. Ἔξω ἀπ' τή βεράντα ἐκτεινότανε ἡ ἔρημος, ἀτέλειω-
τη. Μέ ἕναν ἥλιο πάνω της πελώριο, νά τήν κοιτάζει διαπε-
ραστικά στά μάτια.

Κάπου ἐκεῖ, ἀνάμεσα στούς ἀμμολόφους, τήν ξάπλωσαν ἀνά-
σκελα, καί προσπαθοῦσαν μέ μικρές σπασμωδικές κινήσεις,
νά τήν ἐρωτευτοῦν.